

БУРЯАД

Бүгэдэ арадай сонин

2001
мартын
29
Четверг
№ 36
(20396)
Хабарай
дунда
сагаагшан
туулай
харын
4
гарагай
5

ҮНЭН

1921 оной декабриин 21-нээ гарана

Леонид Драчевский:

«Хилэ-шадархи байдал ямар бэ?»

Сибирин Федеральна округоор Росии Федерацийн Президентын Бүрин эрхэтэ элэгшэ Леонид Драчевский мартын 24-дэ Хяагтын аймаг албанай хэрэгээр эрээд яба. Тэрэнтэй хамта Президент-Правительствын Түрүүлэгшэ Леонид Потапов, Хуралдай Түрүүлэгшэ Михаил Семенов болон манай засагай бусад элэгшэд ябалсаба.

Хяагта шадар сэрэгэй алба хэдэг арална хилын харуулай албанай ажилчин региональна управлениин удованиин, «Наушки» ОКПП-гэй, «С» заставын ажал хүдэлмэритэй Драчевский танилсахан байна. Гадна хяагта хото шадар автома-шинануудые, ажирнуудые хилэ дабажа гаралган хонь хинан шалгаха уласхоорондын ашартай гарасын барилга хэрэгсэлдэнэ гэжэ илангаяа хонирхоо. Хяагта хотодохи сэрэгэй частиин хилэнхэн, мүн Монголой хилэ шадархи Слобода гэжэ газарта үлэгдэжэ байһан барилгада хүрбэ. 1989 ондо проектн табигданан аад, ан жэл үнгэрһэн хойно барилгын замэринүүд ябуулагдажа эхилээ. Эзэ зөөрин дутадаһанһаа боложо, ондо баһал тогтоогдоод байгаа. Эрхэн жэлэй үбэл бологор проектнон документациин ёһоор барилгын замэринүүдэй 50 процентн үлэгдэ гэжэ тоолоходо болохо, - гэжэ хяагтан хотын «Зарубежстрой» компаниин генеральна директор Георгий Владимирович Капанжа мэдээсэбэ.

Хяагта шадархи хилэ хэр сахигданаб, ажал хүдэлмэринь ямараар эмхидхэгдэнэб гэжэ эхэтэ хонирхоноб. Хилэ шадарай хэрэг байдал найжаруулаар федеральна хилэ сахилгын, мүн гүрэнэй тамуужанай, хилэ дээрэ ажал ябуулааг бусад тухай албануудгай саашадаанье хүдэлмэри ябуулахади. Автомашинануудай, пассажирнуудай уласхоорондын хилэ дабалгын гараса тухай хэлэхэдэ, мүнөөнэй хэрэг байдал орооног байна. Үргэнөөр эрхилэгдэнэб эхэ хэмжээнэй барилга болохо байна гэжэ хараһаб. Июньин 30-да саг болзортоо ашагалгада тушаагдаха гэжэ найданаб. Тийн мүнөө үе сагай эрилтэдэ харюусама хилэ дээрэй энэ барилгын түхээрэлгэнүүд дүүрэн хүсэндөө ашаглагдажа эхилбэл, уласхоорондын харилсаануудые хяагта шадархи хилэ дабажа эрхилэгдэ үргэн харгы нээхэ бээ гэжэ найданаб. Удаа дараалан Росиин Президент Владимир Путинда энээгүүр үнгэргэгдэнэ уулзалгануудай, мүн хөөрлөөнүүдэй дүнгүүдье Сибирин федеральна округто бэлүүлэгдэжэ байһан зорилгонуудай хэмжээндэ мэдээсэхэ ёһотойб.

Дээрэ нэрлэгдэнэ газарнуудаар албанай хэрэгээр ябаханаа гадна Леонид Драчевский Хяагта хотын хизаар ороноо шэнжэлэгдэнэ музей орожо хараа. Эльвира ДАМБАЕВА. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Дархан хотын «Зарубежстрой» компаниин генеральна директор Георгий Капанжа хүдэлмэри тухайгаа айлшадта хөөрнэ. Радна-Нима БАЗАРОВАЙ фото.

Буряад Республикын Президентын Зарлигууд

БҮРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭНҮУДЫН ОНХОХО ТУХАЙ

Буряадай арадуудай бэлхэмэл хүшөөнүүдье шэнжэлэгдэ болон аршалан хамгаалгада габьяатай байһанайнгаа түлөө Росиин Эрдэмэй академинин Сибирин таһагай Монгол, Түбэд ороноудые, Буддын шажан шэнжэлэгдэнэ институтдай таһагыг даагша ВАНЧИКОВА Цымжит Пурбуевнада «БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ЭРДЭМЭЙ ГАБЬЯАТА АЖАЛ ЯБУУЛАГША» гэрэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

Буряад Республикын Президент А.В.ПОТАПОВ. Улаан-Үдэ хото, Правительствын байшан. 2001 оной мартын 22 №59.

Ажлашадые хангалгын албанда үни удаан саг соо оролдосотойгоор хүдэлмэриһэнэй түлөө Улаан-Үдэ хотын «Стурин» кафедрэй директорэй орлогшо ХАЙДАПОВА Валентина Гармаевнада «БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ХАНГАЛГЫН АЛБАНАЙ ГАБЬЯАТА ХҮДЭЛМЭРИ-ЛЭГШЭ» гэрэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

Буряад Республикын Президент А.В.ПОТАПОВ. Улаан-Үдэ, Правительствын байшан. 2001 оной мартын 22 №59.

Хүндэтэ нүхэд! Бүгэдэ буряадуудай үндэһэн соёлой эбэлгэ-лэй (ВАРК) байгуулагдаһаар 10 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаһан үдэшэ байгша оной апрелиин 3-да 16 сагта Буряад драмын академическ театрай байшан соо үнгэргэгдэхэ. Эмхидхэлэй комитет.

«Буряад үнэн» газетын 80 жэлэй оие угтуулан «СӨГНӨН ДУРСАДАГЫН...»

1976 оной «Буряад үнэн» сониндо иража байтараа энэ оной апрелиин 1-нээ газетэмнай Р.Б.Гармаев гэрэн гар табилгатайгаар гаража эхилээ хэн гээд ханаагдхулаб. «Ревомир Баярович, газетэдэ анха түрүүшынхэ гараа табиһаартнай эгсэ 25 жэл үнгэрөө. Энэ өөрсэ ойгоор Танаа амаршалаа», - гэжэ хонхогоходомнай, урданайнай редактор угаа баярлажа, «Энэ ушараар интервью үгэхөөр бэлэмби», - гэжэ шогтойгоор, согтойгоор харюусаба. Иигээд лэ мүнүдэлөө юм, энэ хоорэлдоон.

- Ревомир Баярович, харюусалгата энэ тушаалда томилогдоһон тухайгаа хөөржэ үгыт. - 1976 ондо ээлжээтэ областной партийна конференци дээрэ партиин обкомой гэршүүнээр хунгагдаа хэм. Конференциин һүүлээр КПСС-эй обкомой нэгдэхэ секретарь А.У.Модогоев обкомой үзэл сурталы талаар секретарь А.А.Бадиев хоёр КПСС-эй Улаан-Үдын райкомой секретаряар хүдэлжэ байһан намайе редактор болохыем дурадхаа бэлэй. Мартын 29-дэ редакциин ажалша коллективтэй танилсуудһан юм. Дүршэл эхэтэй гуурһатанин хараад, досоогоо түрүүшээр маргаадшые абаа хэн бээбэ. (Түгэсхэлэнь 2-дохи шюурта).

АВТОЗАПЧАСТИ

для автомобилей:
ВАЗ, ГАЗ, УАЗ, Москвич, Ока, Таврия, Волга

ПО САМЫМ НИЗКИМ ЦЕНАМ
от производителя со склада и на заказ.

Гарантированное качество, надежность.

Тел.: 37-66-05

Улан-Удэ, ул.Жердева, 70

Театрай уласхоорондын үдэртэ мэдээсэл, зургаллануудай согсолбори

стр. 4-5

Апрелиин 1 - шог зугаагай үдэртэ зорюулан Бадма баабай айлшалба

стр. 16

Шотландийн сууга поэт Роберт Бернс тухай Тибетский дневник. Лхаса. Андрей Стрелков

стр. 17

Производитель мебели

св-во Ж-1853

ИНТЕРЬЕР+

предлагает

МЕБЕЛЬ ДЛЯ ОФИСА

50 наименований офисной мебели различной цветовой гаммы

МЕБЕЛЬ ДЛЯ МАГАЗИНА - стеллажи, прилавки, горки

МЕБЕЛЬ ДЛЯ ГОСТИНИЦ - шкафы для одежды, столы журнальные, кровати, прикроватные тумбы

МЕБЕЛЬ ДЛЯ ДОМА - мягкая мебель 6-ти видов, стенки, кресла-кровати, детские гарнитуры

Тумба ТВ - 1380 руб. в т.ч. 5% скидка 10 %.

Тел.: 347-488, пос. Кирзавод, ул. Моховая, 1

Хабарай тарилгыг үгтүүлэн

ЭРТЭЭННЭЭ БЭПЭДХЭЛ ЭХИЛЭЭ

Хаа хаанагүй хабарай тарилгада бэлдэх эхилсэнхэй. Түргээ үблэдөө бэлдэ гүнхидэл энэ жэл эртэннээ бэлдэх эхилдэгдэ гээд Буряад Республикын Хүдөө ажахын болон эдөө хоолой министр Петр Болонев журналистуудтай болоһон уулзалга дээрэ хэлэбэ. Мүн республикын Правительство энэ хэргтэ ехэ анхаралаа хандуула гэжэ түргэ мэдээлэ. Энэ ушарһаа уламжалан Буряад ороной хүдөө нотагуудай түлоолэгшэдтэй Правительствын гэгшүүд уулзалга эхилдэгдэн байна. Эндэ хүдөөтэйхид тохолоһон бэрхшээлүүд тухай хөөржэ үгөө. Тингээд хамта эдэ бэрхшээлүүдые яагаад дабажа гарахаб гэжэ хэлсэ.

Петр Болонев хэлһэнэй ёһоор, манай республика Россин регионууд сооһоо эгээл түрүүн хүдөөтэйхидтэ үгтэдэг урьһаламжын зарим хубинь өөр дээрэ дабажа абадаг болоо. Энэһе жэл иимэ гурим сахигдаха.

Мүнөө 20 млн. түхэрнэ мүнгэндэ һайн шанартай үрһэн абтаха юм. Тинхэдэ онһон техникэ заһабарилгада мүнгэн һомологдожо эхилдэгдэнхэй.

Борис БАЛДАНОВ.

УРЬҺАЛАМЖААР АБТАҺАН МҮНГӨӨР

Манай аймагай таряшад энэ хабар табан мянган гектар талмай дээрэ ороһото болон гэжээлэй ургамалуудые тариха түсэбтэй. Ажыхынуудта мүнөө техникэ заһабарилгын ажал түрэг дундаа яһана. Апрельн эхинтэ ажахынууд хоорондын комиссионууд бэе бэеһинтэ техникын бэлдэхэлэй шанарые шалгалсажа эхилхэн.

Зарим тэдэ заһачастынууд дутаадана, гэрбиһе урьһаламжаар абтаһан мүнгөө энэ хэргтэ шүргүүлнэ. Мүнөө жэл 3 миллион түхэрнэ абаадни. Түрэмийн гол түлэб түлшэ, тоһо, заһачастынуудга гаргалгадана. Эдэһин станциһаа солярка, бензин, тоһо зообэрлэжэ эхилхэнхэй. Ороһото ургамалуудта үрһэн хүрэнгөөр бүхы ажахынууд гүнсэд хангагданхан.

Виктор АЮШЕЕВ, Захааминий аймагай гулваа.

УЛАСХООРОНДЫН ПРОГРАММУУД БЭЛҮҮЛЭГДЭНЭ ГҮ?

Мартын 24-һоо республика доторнай уушханай ханяадантай тэмсэлэй габшагай һара эхилэбэ. Энэ хэмжээний түрүүшын үдэр революциин талмай дээрэ «Сагаан баалан гарма сэгүүдэ һалбарал хэ» гэнэн гаршагтай митинг үнгэргэгдэн байна. Республикын Эдүүрые хамгаалгын министрствын, гүрэнэй санитарна хиналтын албанай, Россин талаан хэрэһэнэй бүлгэмэй Буряадай региональна таһагай мэргэжэлтэд эндэ хабаадалсаа.

Энэл үдэр манай республикада тус хэмжээ ябуулгада хабаадалсахаа Россин Улаан Хэрэһэнэй бүлгэмэй хүдөөмэрилэгшэд В.Шишкина, Е.Юрасова, уласхоорондын Улаан Хэрэһэнэй бүлгэмэй түлоолэгшэд Р.Рутс, М.Пелли гэгшэд айлшаар буугаа. Хүндэтгэ айлшад республика доторнай уласхоорондын програмууд бэлдүүлэгдэнэ гү, ага үгы гү гэжэ шалгаа, эндэхи Улаан Хэрэһэнэй бүлгэмэй туберкулезно диспансерэй ажабайдалтай танилсаа. Тингэжэ хари гүрэнэй айлшад республикадтай туберкулез үбшэнгэй яһала һайн үрэ дүнгэйгөөр тэмсэлэ гэжэ тэмдэглээд, саһаадаа туһалхаар бэлэн байһанаа мэдүүлэ. Хүндэтгэ айлшад үсэгдээр гэртэе бусаа.

Буряад Республикын Президентын болон Правительствын хэлбэлэй албанай гарагай хоерто үнгэргэдэг заншалта брифингдэ эдүүрые хамгаалгын министрэй орлогшо Валерий Бубеев, республикын ахамад санитарна врачай орлогшо Любовь Номинова, республиканска туберкулезно диспансерэй ахамад врачай уялгы дүүргэгшэ Антон Зарбуев гэгшэд хабаадаа. Туберкулез үбшэнгэй зоной тоо 1997 онгой сасуулбал, 22 процентээр доошолоһоһе, байдал хүндэ зандаа гээд тэдэ тэмдэглээ.

Буряадай телевиденидэ үнгэргэгдэхэ телемарафонной болзорһе саһалагдаба. Тингэжэ энэ хэмжээн апрелин 21-дэ болохоор хүлэсгэднэ.

Борис БАЛДАНОВ.

Хүндэтгэ манай

Агафья Болотовна САНЖАЕВА!

Танаа 60 наһанайтай ойг баяраар үнэн зүрхэйһөө халуунаар амаршалабди!

Ажабайдалай ута замые

эрэлхэгээр дабаалта,

Ажалай хүндые

даажа гараалта,

Үри хүүгэдэе үндылгэжэ,

Үргэн харгыдань гаргаалта.

Саг жэлэй ошоходо,

Сарюун дорюун ябыт даа,

Сэдхэлээрээ залуу зандаа

Сэлмэг тэнигэлэн ябыт даа!

Түрэлхид ба

нүхэдтнай.

ВАРК-ын 10 жэлэй ойдо зорюулнаб

БИ ХЭРБЭЭЭ...

Би хэрбээ үргэн талын гансахан үбшэн байһан һаа, Үй түмэн нүхэдтэе жарган, Газарай хурьһэнэй шэмэг болоһондоо Онсо баяртайл һалбарха һэм. Би хэрбээ борохон булжуухайн үргэн байһан һаа,

Модоной орондо шобойходожо һуугаад,

Сэлмэг тэнигэрин хаяа руу «Чин-гис, Чин-гис» гэжэ жэргэхэ һэм. Би хэрбээ хуби сагаан үлэн һаа, Байһан байгааһаа харан, харан, Хүхын дуугаар хүхин, хүхин, Эхэ дэлхэйдэ бороо боложо шэбэрхэ һэм.

Би хэрбээ Байгал далайн эрьсэд, Байсын шулуун хэбтэн һаа, Ямар ехэ азатайбид гэжэ омогорхон, Бэе дээрэ буряад гэжэ һиилүүлэхэ һэм. Тинбэһе би хүн болохоороо Хүн зонойнгоо түлөө Найрагай далайда шүлэгэйһөө дуһал нэмээжэ гэжэ,

Унан дуһан алхалжа ябанаб.

СОДНОМОЙ Буян-Дэлгэр.

БЭЛИГТЭН УРМАШУУЛАГДАБА

Байгша оной мартын 27-до Театрай Улас-хоорондын үдэртэ республикын бүхы театрнуудай түлоолэгшэд сугларжа, мэргэжэлтэ һайндэрөө хүхюу зугаатайгаар тэмдэглэбэ.

Соелон министрэй орлогшо Борис Анатолевич Ким энэ үдэһе нээжэ, театрай ажалшадые зохеоһы ажалаарнь халуунаар амаршалаад, энэ жэлдэ илгарһан артистуудта мүнгэн бэлгүүдые дипломуудтайгаар барюулаба.

«Харагшын амжалта» гэнэн номинацияр «Улейские девушки» гэнэн жүжэг табиһан Зуян Сибирийн гүрэнэй Соелой болон искусствын академин буряад студийн оюутад (хүтэбэрлэгшэ Д.Н.Баторова), «Эрэ хүнэй эрхим ролние гүйсэдхэгшэ» - «Хойто наһандаа уулзахабди» гэнэн жүжэгтэ, буряад драмын артист З.Ринчинов, «Эхэнэрэй эрхим роль» гэнэн номинацида («Семейный портрет с дензнаками») ород драмын актриса Г.Харитоновна, «Баледэй эрхим жүжэгтэй» түлөө Г.Допицетийн «Арлекинада» балетмейстер Г.Ковтун, «Зохёохы ажалдаа эдэбхитэй ажал ябуулагша» гэнэн номинацида Буряадай гүрэнэй оперо болон баледэй академическ театрай солистка Ольга Лорова, «Режиссерой түрүүшын ялас гэм» хүдөөмэри - «Красавица Ангара», «Легенда звезд» спектаклынуудые табиһа Э.Жалцанов, «Эрхим уран зурааша» Буряадай гүрэнэй академическ театрай уран зурааша Е.Будажанова, «Зүжэгүүдтэ эрхимээр хүгжэм зохёогшо» гэнэн номинацида композитор Б.Дондоков гэгшэдтэ дипломууд мүнгэн шантангаар барюулагдаба.

Соёлма БАЙМИНОВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: соёлой министрэй орлогшо Б.А.Ким, режиссер Э.Жалцанов.

Гомбо САМБЯЛОВАЙ фото.

«Буряад үнэн» газетын 80 жэлэй ойдо үгтүүлэн

«СЭГНЭН ДУРСАДАГБИ...»

(Үргэлжэлэл. Эхиниһе 1-дэхи пюурта).

М.Н.Нимаев П.Н.Нимаев хоёр редакторай орлогшон Б.Б.Дашиев харюусалгата секретарь байгаа. Ямар ажалда орд байһанаа мэдэжэ байгаа. Тэрэ үедэ үргэлжэ хиналтатай, али охи хориюлтай байгаа гэжэ мэдээжэ. Журам, эрилтэ шанга, хэблэ талаар хинадаг гүрэнэй албан хажуугаар хүдэлжэ байха. Таһагуу даагшанар хэд байгаа гээд, хүдөө ажахын таһагые Б.А.Гылые пропаганда болон агитациин - Д.Ж.Жугдурова, партийн Г.Я.Цыреторов, промышленностин болон барилгын С.И.Бардамова, соёлдой - Р.Ц.Цыбиков, мэдээсэлэ Б.Т.Цыремшилов, совет байгуулалтын - Ц.Ц.Субанов, бэшгүү - Б.Ш.Ванчиков толгойдог байгаа. Гадна наһаараа хүдөөлөө, пенс гараһан буурал толгойгой ветерануудтай мүнөөһе редакция

холобоотой ха юм даа. Ц.Ц.Дондогой, Б.Т.Цыремшилов, М.Ц.Д.Намжилов, С.Ц.Балдуев, С.Д.Очиров болон бусад.

- Танай хүдэлжэ байхада, залуу үеһин шэнэ долги - мур радио, телевиденидэ, бусадһе тээ амжалтатайгаар хүдэлжэ байһан зон эрээ бэлэй.

- Тинэе. Байр дамбаринчинов, Дашин-Дондок Амогolon Николай Шабасев, Байрма, Бэлгима Дыморыловаһууд, Соёл Аюшесев, Туяна Самбялова, Ханда Дампилова, Доржи Муниг Николай Бадмаринчинов, Батор Батоев, Даша-Раодан Дамба Цыдын Цырендоржиев, Михаил Санданов... Дуршэл журналистуудтай эдэһине халуунаар угтан абаад, хүр хүмүүжүүлэ һэн.

- Ажал гэшэ бурьялжал байха...

- Үнөөһөөр хэлэгтэ, бусалжа байһан тогсон мэгтэһе гээ яалай... Суглаанууд, летучканууд, захил хэлгээр хүдөө гарал аймагуудта уншагдай конференцинууд - ингээд элэй зай заһарга Соборнууд захил хэлгээр ехэ ажал ябуулаха. Түнгэнэ Б.Н.Ябжанов, В.Ж.Тулаев, Ж.Д.Юбухаев, Эдэдэ - Д.Ц.Аюше Захааминца - Ш.Б.Бакшеев, М.М.Гончинов, Солонгэдэ - Р.Г.Балда болон бусад олон ааб даа.

- Танай хүдэлжэ үедэ олон хүн гэр байра абаа, үнэ шагналуудта хүртөө бэлэй...

- Нээрэһе, олон хүн гэр байратан болоо һэн. Ярослав Гаше нэрэмжтэ шаңда олон хүн хүртэһэн байха. Тэрэ тоодо Цырендэ Дондогой, Георгий Дашабылов, Минжиг-Цырен Намжилов, В.Токтохоева, Галина Дашеева, БАМ-ай барилгаһаа К.Э.Жамьяе мэдээсэл эльгээхэ. «Толи», «Саяанһаа Витим хүртээр», бусад тусхай хууданууд һонирхолтой бэлэй. Секретарий О.П.Цыренова олон жэл хүдөө. Уран зохёолшод Г.Ц.Дашабы А.Ж.Жамбадоржиев, Ц.Ц.Дондогой, М.М.Осодов гэгшэд газар хүжэлтэд ехэ хубиға оруулан гэшэ. Бэрхэ мэргэн оршуулагшэ Р.Б.Бимбаев, Б.М. Ж.Жигжитов, уран зураанад Ф.П.Балда Р.А.Абидуев, Б.М.Зыдрабын, фотокорреспондент Ц.Б.Цыренжанов, С.Ц.Балдуев, корректорүүд Е.М.Зомоид М.Д.Цыреншамеева, Ц.Э. Батуева, Н.Ц.Цыренова болон бу нүхэдтэй суг хүдэлжэ гараһандаа баяртай байдагби.

- Ревомир Баярович, Та «Буряад Республикын соёлой габья хүдөөмэрилэгшэ» гэнэн нэрэ зэргэтэйт, Хани Барисаа орденоор шагнадаһан гэшэ. Бусадһе үндэр хан шагналуудтайт. «Буряад үнэн» газетые арбан табан жэл аша үрэтэйгөөр хүтэбэрлэһэнэйтнай, мүн гүрэн түрын, заса дэдын зургаануудта ажалаһанайтнай үрэ дүн гэшэл даа.

- Тинэе ёһотой даа гэхэһе бэшэ ондоо юун гэхэбэ Республикын Верховно Советэй сесси дээрэ Верховно Совет Түрүүлэгшын орлогшоор һуһагдаа һэм. 1994 ондо Буряад Республикын Президентин болон Правительствын хэрэгүү эрхилэгшээр - захирагшын хүтэбэрлэгшээр томилогдооб. Ондоо Президентин болон Правительствын дэргэдэхи оршуулагшэ албаниһе хүтэбэрлэнэб. Түгэсхэдэһе юу хэлэлтэйб хэблэһе, ямарниһе тушаалда ябаа һаа, «Буряад үнэн» сонин хүдэлһэн хаһамни наһанайм эгээл һанхан хаһа гээд дурсадаг би, хүндэдэгби.

Корр.: Ревомир Баярович, бүхы үнэнэйхидэй зүгһөө дурсадаһан онсо ойгөөр Танаа амаршалаад, һайн хайхал хүсэнэбди.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хүдөөгэй хүдөөмэридэ; суглаанай үедэ.

Галина ДАШЕЕВА

Манай хөөрөлдөөн

МОСКВАДА ХҮДЭЛЖЭ, РЕСПУБЛИКАДАА ТУНГАЛХА

...а оной январин 31-дэ Россин Федеральна Суглаанай Гүрэнэй Соведай зүблөөн дээрэ гүрэнэй парламентын дээдэ гэшүүнээр - Буряад Республикын Правительствын Шоор Владимир Константинович Агалов томилогдохон анхан тэрэ республикын Правительствын Гүрүүлэгшын орлогшоор ажалажа байһан юм. Наяхан сенаторай дээрэ эрхэдэнь, уулзажа хөөрөлдэбэбди.

Федерацийн Соведай гүрэнэй гэшүүдээр томилогдохон удаа барижа, аграрна ажалажа тухайгаа Юундэ заабол энэ гүрэнэй ханаабиб? Гэхэдэ, хүдөө ажархыг мэдэхэб, үнгэрһэн гүрэнэй асуудалуудаар

...дэ гүрэнэй гэшүүдээр томилогдохон удаа барижа, аграрна ажалажа тухайгаа Юундэ заабол энэ гүрэнэй ханаабиб? Гэхэдэ, хүдөө ажархыг мэдэхэб, үнгэрһэн гүрэнэй асуудалуудаар

...дэ гүрэнэй гэшүүдээр томилогдохон удаа барижа, аграрна ажалажа тухайгаа Юундэ заабол энэ гүрэнэй ханаабиб? Гэхэдэ, хүдөө ажархыг мэдэхэб, үнгэрһэн гүрэнэй асуудалуудаар

Нийсэлдэй политигуудаар түлөөлэгдэһэн регионууд өөһэдөөл мэдээ юм бээ. Түлөөлэгшын регионоо, тэрэнэйгээ хүндүүхэй асуудалуудыг найн мэдэбэл, сэхэ сөбөрээр хүдэлбэл, туһа заагагүй хүргэхэл даа.

Россин парламентын дээдэ палатын шэнэлэгдэһэн бүридэл шапараараа урдахи бүридэлөө юугэрһы дутанагүй. Зарим тээгүүрээ дээрһы гэхэдэ болохо. Федерацийн Соведай анханай гэшүүд хуулинууд дээрэ муртгүйгөөр хүдэлжэ үрдагдэһэн гүрэнэй гэхэдэ мэдэжэ.

Хараад үзэгдэе: Федерацийн Соведай ээлжээтэ зүблөөндэ губернаторай эрхэдэ, үлөөлөгшын шэнэлэгдэхээр, зүбшэн хэлсэгдэхээр хараалагдаһан олон гэгшын хуулийн проектуудыг тэрэнэдэ барюулархина. Хуули бүхэн дээрэ бодомжолхо, бүхы талаһаань тэрэниг хаража үзэхэ арга боломжо губернаторта үгы ха юм. Тийгээд лэ олонхи проектууд дээр ханамжа палатын гэшүүдээр бэшэ, тэрэнэй аппаратаһаа дулдыдадаг байгаа. Харин мүнөө ажалтай тад ондоогоор ябуулагдажа эхилээ. Шэнэ сенаторнууд яһала ехэ сагтай, тиймэһээ хуулийн проектуудыг гүрэнэйгөөр шэнэлэхэ аргатай.

Хайшан гээд Та Гүрэнэй Дүүмэдэ Буряад ороние түлөөлжэ байһан депутадуудтай харилсаабта?

Миний томилогдохоор оройдоол хоёр нара боложо байна, багахан саг үнгэрөө. Тиймэһээ парламентын доодо палатын гэшүүдтэй нягта холбоон тухай хэлэхэнь эртшээ. Гэхэтэй хамта, зарим асуудалуудаар би тэрэнэй утаһаар хөөрөлдөө һэмби.

Гүрэнэй парламентын хүдэлмэриние ямараар сэгнэбэбта?

Гүрэнэй Дүүмэн 2001 оной хабар, зунай хүдэлмэрини түсэб шилээн удаан шэнэлжэ үзөөд, дары абтаха, мүнөө дээрэ хэрэгтэй хуулинуудай проектуудыг олоогүй.

Тон хайнаар хүдэлмэрини гээд хуули зохиогшод тухай хэлэхын аргагүй байһанын голхормоор. Олонхи ушарнуудта «түүхэй», нэгэ үдэрэй хуулинууд хүсэндөө оруулагдаг һэн. Тээд тэрэниг дахажа, бэсүүгэдэ хэрэгтэй хуулиг актнууд дари абтаагүй байгаа. Тиймэһээ хоһоор үзэһэн толоонуудыг регионууд өөһэдөө хааха гээд, заримдаа федеральна хуулинуудтай зурдэгдэһэн актнуудыг абадаг хааб даа. Гэбэһы тэрэнь хэрэгтэй байгаа юм ааб даа.

Жэжээнь, Россина үнгэртэ болон хара түмэрүүдэй эб-дэрхэйнуудыг гаргахыг хориһон хуули Үгыһы һаа, архини үйлдэбэриние гүрэнэй талаһаа хиналта тухай. Гүрэнэй энэ халбарие өөрынгоо монополи гээд тоолоо юм һаа, тиймэ байһын тула бүхы хэрэгтэй хэмжээнүүдэ шуумгайгаар абаха еһотой юм бэшэ гү? Үгэн дээрэ тиймэ

бэшэ байгаа. Хуули бусаар үйлдэбэрилһэн архини продукитай хэдшыг тэмсээ һаамнай, бутлегерүүд шэнэ аргануудыг олоод лэ, энэ хэрэг дээрэ баяжана ха юм. Хамаг юумэн манай хуулинуудай мууһаа дулдыдана гээшэл. Федерацийн Соведай шэнэлэгдэжэ байһан ушар энэ алдуу заһаха бээ гэжэ найдана.

Ямар хэмжээ ябуулгануудта Та энэ саг соо хабаадажа үрдэбэбта?

Намжар ажалтайб гэхэ аргагүйб. Хэмжээ ябуулганууд тон олон. Палатын зүблөөнүүд, Федерацийн Соведайшы, Гүрэнэй Дүүмэнышье эмхидхэдэ парламентска уншалганууд, хуулийн элдэб проектуудтэ зориулагдаһан «дүхэриг шэрэгүүд», федеральна министерство болон албан зургаануудта хүдэлмэрилэ. Энэһинээ гадна, Комитет соо тогтоогдог тусхан үдэр байдаг. Иймэ үдэринуудтэ элдэб хэмжээ ябуулгануудта гансашы өөрынгоо Комитет бэшэ, мүн бага бүхы Федерацийн Соведые түлөөлхэ хэрэг гарадаг.

Республикын онсо олон асуудалуудыг нийсэлдэ шэнэлэхэб гээд хөөрөлдөөнэйгөө эхиндэ хэлээ һэнта...

Тиймэ. Юундэб гэхэдэ, республикын Президентын Заригай еһоор би Буряадай Правительствын гэшүүнээр үзэһэн байнаб.

Улаан-Үдэ гэрэхынгээ урда гээ манай республикада үгтэдэг зайн галаан элшэ хүсэһэй түлбэриние бага болгохо асуудал дээрэ ажаллааб. Тиймэ мэдэһээр, Буряад оромнай зайн галыг федеральна оптиво дэлгүүр дээрэ худалдажа абадаг. Оройн хуулинуудын урда оло дахин сэнхүүдэ бага болгохо тухай асуудал республика табяа. Ушарын гэхэдэ, Байгал далайгаа манай республика уһаар тэжээгээд, тэрэниг хамгаалха талаар горитой ехэ гаршануудыг хээд, байгаа

хамгаалгын хамаг хуулинуудыг сахяад, ниймэ үнгэрһөөр элшэ хүсэ худалдажа абана ха юм. Энэнь буруу. Хүрнэ Эрхүүгэй областыд Ангара мурэн дээрэ баригдаһан хэдэн ГЭС-нүүдэйг элшэ хүсэ мөнһаа 5-6 дахин үнгэрһөөр хэрэглэнэ бшуу. Иймэ байдал байха еһогүй. Тээд бүхы манай хандлагануудта федеральна түб харюусахадаа, гансал Буряад орондоо ниймэ хүнгэрээтэ үгэхэ аргагүйбид гээгэ. Энэ асуудалаар хэдэн уулзалгануудыг үнгэрөөб. Мүнөө дээрэ манай урда табигдаһан зорилго гэхэдэ, Россин Правительствын Гүрүүлэгшын орогшо Виктор Борисович Христенкин хабарлаһан зүблөө үнгэрэжэ, тус асуудал зүбшэн хэлсэгэ болонго. Бүхы талаһаань ханамжануудыг шагнажа, федеральна засаг зүб шэнэлэхэри гаргаха бээ.

Бусад асуудалууд тухай хэлэбэл, мүнөө манай министрствэнүүдэй, албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэй нягта холбоотойгоор худэлнэб. Тиймэһээ бүхы асуудалууд тухай мэдээсэл намда бии. Правительствын нара бүхэндэ нэгэ дахин Улаан-Үдэдэ үнгэрэжэб гээд зүблөөнүүдтэ хабарадаг байхаб.

Федерацийн Соведай Та саг үргэлжэ хүдэлхэт. Буряад орон руугаа хэр олон дахин ердэг байхабта?

Республикын Президент Леонид Васильевич Потановтай, гүрэнэй засагай зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэй нягта холбоотойгоор худэлнэб. Тиймэһээ бүхы асуудалууд тухай мэдээсэл намда бии. Правительствын нара бүхэндэ нэгэ дахин Улаан-Үдэдэ үнгэрэжэб гээд зүблөөнүүдтэ хабарадаг байхаб.

Баяр БАЛДАНОВ хөөрөлдэбэ. Буряад Республикын Президентын болон Правительствын хэлбэлэй абан.

Асагты: онсо албан

Федерацийн Буряад республикада ургамалуудай талаар хил шадархи инспекцийн ажал тэрэнь һонирхожо, тэрэнь элбэрилэгшэ Баян-Далай ГАЛСАНОВТАЙ хөөрөлдэбэбди.

Далай Гармаевич, түрүүн байгуулагданан гүүхэ эрхэ үгыт...

Оройн дотор анха түрүүн СССР-эй Наркомземэй 1931 оной июнийн 5-дэ элбэрилэгшэ юм. Тус албанай ажал ушар хадаа тэрэ ажархы хүгжөөгдөжэ, ханаа-ханаагүй ашаг эхилһэн үе байгаа. Энэ шэнэ ургамалуудыг ашагтай сортинуудыг элдэ тэндэһээ үрэхэ үшөө ажал гараа һааб даа. Түрүүн Европын, Америкын, болон бум-бэрсэгдэхэйн хуулинуудай ургамалай аймаг ажа, хэрэглэхэ эриат эхилээ. Иймэ байдалда шотагуудһаа зөөгдэхэ үшөө, үрэнэ хүрэнгэнь шалгаха албан хэрэгтэй байһан.

Буряадта хэды багтаа бэбэб?

Республикада 1946 оной шотага байгуулагдаа. 1958 оной 1-дэ СССР-эй Хүдөө министрствын Буряад ургамалуудай карантин шадархи гүрэнэй томилогдохон байгаа. Тэрэ үедэ Наушки станцида элбэрилэгшэ байдаг. Бүри хожом 1985-оной ноябрийн 13-дэ хотодо энэ албанай томилогдохон юм.

УРГАМАЛНУУДЫГ ХИНАН ШАЛГАХА ХЭРЭГТЭЙ

Инспекцийн ажал хүдэлмэри тухай хэдэн үгэ...

Хорого хорхой шумуулануудай, ургамалуудай элдэб үбшгүүдэй, бог үбшгэһэй Россин гүрэнэй болон Буряад Республикын оршон дайдыг мэдэжэ, һаад тойбо татаалгыг сараха хүдэлмэри үнгэрэгдэг. Мүнөө үедэ инспекцийн мэдэлдэ үшөө гурбан пунктууд хүдэлнэ.

Улаан-Үдэ хотын аэропорт дээрэхи хинан шалгадаг пункт 1989 ондо, харин Хаягта хотодохи 1992 ондо эмхидхэгдэһэн байна. Үшөө Хойто-Байгалай районтой Нижнеангарск поселогто ургамалуудай карантин районнууд хоорондын пункт бии. Энэнь холийн Хойто зүгтэй районнуудын юридическэ, мүн физическэ шорнуудай энэ талаар хэрэгтэй документнуудыг абаха хэрэг үнгэрэгдэбэб гээһэ ааб даа.

Бусад ямар эмхи зургаануудтай ажал хүдэлмэринтай харилсаатай гээшэб?

Республикын тамуужанай албануудтай нягта харилсаатайгаар манай инспекцийн ажалһаа хүдэлнэ Гүрэнэй ниймэ түб албан хэдэа Россин гүрэнэй тамуужанай комитеттэй хоорондо гадаадаа гаргахаар зүбшөөгдэһэн ургамалуудай продукциян гол язлануудыг тодорхойлоһонхой. Тэрэнгээ гадуур манай эндэхи инспекци Буряадай, мүн Наушкин тамуужануудтай нэмжэ хэлсэгүүдэ баталанхай. Тэрэнгээ Буряад Республикын Хүдөө ажархыг болон эдэ хоолой министрствынэй нягта холбоо барилсаатайгаар ажалла эрхианэ.

Гадна Буряадтахи гүрэнэй хилэмэһэй инспекцийн хамта гадаадын оронуудһаа болон Россин гүрэнэй шотагуудһаа эдэ хоолоон ороһон, үрэнэ хүрэнгэ, талха таржа зөөжэ, болбосоруулжа гү, али хадгалжа байдаг эмхиүүдэ, мүн предпрятинуудыг саг үргэлжэ шалгаха уялгатай. Юуб гэхэдэ, талха таржантай хамта хэрэгтэ хэрэгтэй хорхой шумууланууд шотаг руумнай нэб-тэржэ, хоро хүргэхэ ха юм.

Дэлгүүрэй оршон ажалдатнай хэр нүлөөлнэб?

Дэлгүүрэй харилсаануудай оршондо худалдаа наймаан үргэдэжэ, хубийн олзын хэрэг эрхилэгшэдтэй хари гүрэнүүдэ, мүн түрэл оройной бусад шотагуудһаа ороһон, талха асарха ушарнууд олоһонго. Карантинтай талаар тухай зүбшөөлөгшөөр ороһон таржан, тэрэнгээ болбосоруулагдаһан зүйлүүд республика дотор оруулагдаха, мүн гадаадаа абаһагдахыг еһогүй.

Буса холистой ургамалай зүйланууд асарагдаха ушар дайралдаг гү?

Недондо жэлдэ гадаадаһаа Заудинскийн талха татадаг комбинатта 4000 тонно эдэ хоолой ороһон, 1472 тонно кукуруза, 409 тонно барайгар, 2332 тонно малай холимог тэжээл асарагдаһан байгаа. Кукуруза соо амброзия полиплоидная гэнэн бог үбшэн олоһон байна. Тийхэдэ Америкын Хоолой Шотагуудһаа элбэрилэгдэһэн гуманитарна туһаламжаар холисолдоһон баһал ургамалуудта хортой бог үбшэн шалгаатаар элбэрүүлэгдээ. Эдэ ушарнуудыг зайсуулахын тула хил шадархи тамуужанай албанай дэргэдэ гүрэнэй фито-санитарна болон санитарна карантин хиналта бусадтай дунда заабол хуульгэхэ еһотой. Жэжээнь, ой модо хилэ гаргагдахадань, фито-санитарна, мүн карантинна сертификат үгдэгдэб.

Ямар хуули еһонуудаар батадажа ажалаа ябуулнабта?

Манай ажал хүдэлмэридэ хамтаан хэдэн хуули еһонууд абтанхан. Тухайлбал, 2000 оной июнийн 15-дэ «Ургамалуудай карантин тухай» Федеральна Хуули абтажа, Россин Федерацийн оршон далайда ургамалуудай карантин хангалгыг хуули еһонотой талаар гуримнуулаха үндэһэнүүдэ тодорхойлоо. Энэ хуули еһонотой абтанһаа хойшо Россин Правительствата тэрэнгээ уламжалан абтаха Хуулийн хэдэн шэнэ документнууд зохиогдожо

байнхай. Тэдэн соо карантиннай албанай мүнөө үеһэн зорилготууд тодологдохо юм. Эгээл шухалаһы гэхэдэ, энэ Федеральна Хуулийн 5-дахы статьягай еһоор ургамалуудай карантин хангалгаар Россин Федерацийн тухайгаар зууртлагданан гүрэнэй албан зургаан гэжэ тодорхойлогдоо. Тийн шалгадаха ургамалай продукцияда фито-санитарна сертификат олгохо хуулийн дүүрэн эрхэтэйгээр зууртлагдаба гээһэ.

Хүдөө ажархын министрствэтэй хэр харилсаатай ажаллаа гээшэбта?

Манай инспекци өөрынгоо ээлжээдэ Россин Федерацийн Хүдөө ажархын болон эдэ хоолой министрствын мэдэлдэ байдаг. Материальна талааршыг энэ министрство хангадаг. Буряадай хүдөө ажархыг болон эдэ хоолой министр П.М.Болонев «Хүдөө ажархын ургамалуудай тарьяалануудта хорото шумуулануудыг, ургамалай үбшгүүдэ ба бог үбшэ элбэрүүлгээр шэнэлэгшэ-нүүдэ үнгэрэхэ тухай» гэнэн захиралтада гар табига, ниймэ ажал жэл бүри ябуулнабди. Нэрлэгдэһэн министрствын бүхы халбарини агрономическа албанууд энэ хүдэлмэридэ хабара-дуулагдаһа.

Баян-Далай Гармаевич, хөөрөлдөөнэйгөө түгэхээдэ, Таңда «Буряад Республикын агропромшленна комплексын габыята хүдэлмэрилэгшэ» гэнэн хүндэт нэрэ зэртэ олгоһон ушараар халуунаар амаршалаад, саашанхи ажал хэрэгтэй амжалта хүсэе.

Эльвира ДАМБАЕВА. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Б.Д.ГАЛСАНОВ.

Мартын 27 - Театрай уласхоорондын үг

«ТЕАТРАЙНГАА ЕРЭЭДҮЙ ТУХАЙ ҺАНААТА БОЛОН...

Һаяхан «Ульгэр» гэхэн хүүгэдэй театрай директор Баир Николаевич ДЫШЕНОВ Буряад Республикын искусствын габьяата ажал ябуулагша гэхэн нэрэ зэргэдэ хүртөө. Театрай уласхоорондын үгээр угтуулан, бэлигтэй залуу директортэй уулзажа хоёрлэдгэнэеэ уншагшадай һонорто дурадханабди.

- Баир Николаевич, нэн гүрүүн Танаа үндэр нэрэ зэргэртэй амаршалнабди.

Һани даа 1988 ондо Ленинградан театрай хүгжэмн болон кинематографини институт дүүргэжэ, Буряад

драмын театрга ажаллаһанан удаа 1996 онһоо 5 жэл соо Хүүхэдэй театрай директор эр ажаллажа байнаб.

Мини хубини амжалтада гүрэл театрайни коллективн зохоохы ажалан хубита ехэ гэжэ сэгнэнэб. Эдэ 5 жэл соо булантада мэдэжэ болоһон зүжэгүүд гэхэдэ, 1996-1997 онуудта «Собаки», «Фигаро», «Дюймовочка», һүүдэнэ «Зойкина квартира», «Ангара - дочь Байкала» гээд олон зүжэгүүд табингдажа, харагшадаймнай, театр нгнжэлэгнэдэй үндэр сэгнэлгэдэ хүртөө. Жэһэнэ, Эрхүүдэ Вампилован фестивалда харуулагдһан «Собаки» гэхэн зүжэгнэн шалгараа, лауреадан нэрэ зэргэртэй болоо һэн.

Тиихэдэ Абаканда, Красноярскда бэлигтэ харуулаабди. 1998 ондо аяар холын Бейрут хотодо (Ливанда) уласхоорондын фестивалда хабаадаабди. 1999 ондо «Дюймовочка» гэхэн зүжэг (режиссер Борис Константинов) най-

руулагшадан Буряад Республикын Гүрэнэй шангай лауреадууд болоһоорһе урмашанабди.

Санкт-Петербургын академид манай театрга ажаллаха 12 артистнуудыг хургажа байнабди. Намтай суг дүүргэһэн Эрдэни Баточирович Жалцаповнай хоёр жэлдэ режиссёрой мэргэжэлдэ дахинша хуража дүүргэжэ, ахмад режиссёроор манда ехэ амжалтатайгаар ажаллажа байна.

4-дэхи зүжөгөө эндэмнай Э.Б. Жалцаповнай найруулан табинан Аннара тухай, бусад зүжэгүүдын харагшадта ехэтэ найшаагдана. Мэргэжэлтэ һандэргэмнай «Лучши дебют в режиссуре» гэхэн республикын Соёлой министрствын шан Эрдэни Баточировичто олгогдоһонини бидиниш урмашуула, шэнэ ажалда зоригжуула.

Ушоо 2 хубуудыг театрай уран зурааша болгохоор хургажа байнабди. Эгэ

театральна сезондоннай «Ангара...», «Легенда звезда» гэхэн зүжэгүүдтэмнай залуу артист Павел Павлов ехэ бэрхээр наадаа, ажаллаа гэжэ тэмдэглэхээр. Майн хуушаар шэнэ зүжэг Байгал тухай (Буряад үльгэрнүүдээр) табижа хүсэлтэйбди.

- Ушоо ямар түсэбтэйбта? Ерээдүйн залуу артистнууднай, оюутадтай хэзээ ерэхэб?

- Зундаа июль һара соо Санкт-Петербургыннай оюутад ерэхэ, зүжэг, концерт наадаа харуулаха. Эдэмнай ехэ бэлигтэй залуушууд, һаяхан 20 үдэр соо Лондондо (Англи) бэлигтэ гэршэлэһэн габьяатай Оюутадтаймнай зүжэгүүд Санкт-Петербургын суута театр болохо Малый театрай тайзан дээрэ харуулагдажа байдаггарни өмгөрхөнбди. «Кук-Арт-99» гэхэн конкурс дээрэ эдэмнай дипломдо хүртэһэн юм.

Унэхөөрөө театрайнгаа ерээдүйн артистнуудыг, уран

зураашадыг хургажа һандаа урматайбди. Гэхэдэ, бэлигтэй мэргэжэлтэдэ бүхы амжалта дадаг шуу. Байгалан үдэр нүүдэй удхаар табингда зүжэгүүдэй аша нүлөөр фольклорой хэлээр хүүхэд буряад хэлэнэй бай үльгэрэй удха ойлгу хүсэлтэйбди.

«Ульгэр» театр со театральна кафе нэхэ, газар амыараа үүдэртэйгээр һанаатайбди. Театрайнгаа түсэбөө театрай ажаллорын харагшад эндэ хэлэ хоёрлэдгэ хууа бшуу.

- Танай хүсэл зорилго ямар бэ? Мэргэжэлтэ дэртөө суг хүдэлдэг хүдэ бусад театрай ажаллада хүсэхэ байнабта?

- Сэдэхэл дүүрэн, һонор ябажа, ажаллаа бай урмашан байхыетнай хүсэлтэйбди. «Ушур энх», баяртай тэтай, баян дэлгэр ажаһууха болтогой!

Бэлигма ОРБООД

УЛАСХООРОНДЫН СОЁЛОЙ ХОЛБООН БЭХНЖЭГ

Баир ЦЫДЕНЖАНОВ, Буряад Республикын арадай артист, һаяхан «За достижение в культуре» гэхэн тэмдэгтэ хүртэһэн оперын солист.

Хэзэдэһе һайханаар һанададаг гүрэл шотат Мого охондоо (Хэжэнгэ) хургуудта хурааб. Хүгжэмн училици 1977 ондо дүүргэжэ, хахад жэл тухай Ленинградан консерваторида хураад, гэр бүлнөө асуудалаар шотатаа бусанан байнаб. Аяар 18 жэлдэ оперно театрайнгаа хоорго дуулаһанбди. 10 жэл соо хооронгоо инспекторн уяла олуудууд, һүүдэн таагн жэл соо солистаар ажаллааб.

«Кармендэ» Эсканьялогон, Данкапорогон, Моралесон, «Чино-Чино-Санда» Шарилесон, «Нолантада» Эби-Хакиаган, «Гурандот» гэхэн оперодо Пангян, «Пиковая дама»

оперодо Томскын, Елецкын, «Тоскадо» Скарпиаган, Анджелоттигон, «Фаустда» Валентинан, «Летучая мышь» опереттэдэ Франкин партинуудыг дуулааб. Тоолоод үзэхэдэ, 40-50 гаран парти гүсэдхэһэн байнаб.

Багшани хэн бэ гэхэн асуудал гардаг. Ким Иванович Базар адавга хуража хилдэ, һүүдэн Леонард Сергеевич Шоболовто заалһан байнаб.

Олон тоото артист, бусад мэргэжэлтэй суг хүдэлдэг нүхэднгоо гүдөө 10 жэл соо театрайнгаа профкомой ажал ударидаһанбди. 1991 ондо Москвада үнгэргэгдэһэн Бүхэроссин профсоюзай

зүблөөндэ хабаадаха зол намда тудад. СТД-гэй правленийн гшүүн һэн тула мартын 5-да театрай ажалладай IV съездэ хабаадаһан байнаб.

Эржена, Арюуна басагаднн Россия арадай артистка, суута багша Надежда Казаковна Петровада хурана Арюунамнай «Первый успех-97», «Белый месяц-98» конкурснуудта лауреат болоһондон, мүн һаяхан оюутадтай дунда үнгэргэгдэһэн эстрадна дуунай конкурсын Гран-при шанда хүртэһэндэнь баясанабди. Бага басаган Надимнай арбадахи класста хурадаг юм. Дарима Чимитовна хани нүхэрнн хоорой дуушан, Буряад Рес-

публикын габьяата артист Тиихэдэ «Хэжэнгэ» эдэ түрүүдэгшээр ажалла байнаб. Һаяхан Улаан-Удэ ажаһуудаг шотатаар хамта Хэжэнгэ ошожо, делегатай Сагаан Мэчески выгтаабди.

Ехэ һонин уулзалга болоо, үндэр һаһананшууд зоогобди.

Театрай уласхоорондын суг хүдэлдэг нүхэдто, театрай артистнуудта, театрта алаһан ветерануудта һайханин хүсэн, элүүр зохоохы ажалан амж үрэнэб. Уласхоорондын боон бэхнжэг лэ!

ШАГНАГШАДНАЙ ОЛОН ЛЭ БАЙНАЙ

Залуу бэлигтэ

Туяна ДАМДИНЖАНОВА, Буряадай оперо болон балетэй театрай дуушан.

- Мэдэһеһегүй байгарнай 4 жэл үнгэриһэб. 1997 ондо Нижни Новгород хотын консерватори дүүргэжэ, түрэл театргаа хүдэлхөөр ерэхэн байнаб.

Үнгэриһэн жэлүүд соо «Травиатада» Виолеттын, Риголетто оперодо Джильдин, «Летучая мышь» опереттэдэ Розалиндын, харин хүүгэдтэ зориулагдһан «Оливер Твистэдэ» гол Оливерн партинуудыг дуулаһан байнаб. Недондо жэлдэ «Садко»

гэхэн оперодо Волховы хатан дангийн парти дуулаһанан һүүдэ эхнэр роль эрхимээр гүсэдхэһэнэй түлөө шаңда (Театрай уласхоорондын үдэртэ) хүртэжэ, ехэ баясаа һэмби.

Шэнэ жэлэй хүүгэдэй оперонуудта, зүжэгүүдтэ дуратайгаар дууладагби.

Нэрлэбдэ, «Путешествие в сказку», «Терем-теремок» бусад үльгэрнүүдтэ хабаадааб.

«Кармендэ» Фраскитын, «Нолантада» Бригиттын партинуудыг гүсэдхөөб. Хоёр жэл соо Ч.Павловай нэрэмжэтэ буряад арадан инструмент-

нүүдэй оркестртэ дуулажа, ород, буряад, бусад үндэһе яһатанай зохоолнуудыг шагнагшадтайнгаа анхаралда дурадхажа байдагби.

Бүхы Буряад орон соогуураа гастрольдо ябааб. Недондо залуу дуушан Николай Сибиряковтой хамта тоосоото концерттэ Гүрэнэй филармонидо хэһэн байнабди. Хүгжэмэй училицида хураадаһан, бэлигтэй багша Надежда Казаковна Петрова заагаа. Бэлигтэһе хубаалдһандаа баяртай, харин Нижегородско консерваторида бас хоолойтой багша Александр Сергеевич

Правилов намда - коларату сопрано хоолойтой дууша зааһан байна.

Ерээдүйдэ «Севильск цирюльник» оперодо Розин парти гүйсэдхэхэ хүсэлтэ Доницеттинн «Лючия Лямермур» гэхэн оперодо парти дуулаха һэм. Тездэ оперо табиндаһагүй.

Театртаннай хунуу олоор ерэхэ байхыг хүсэлтэ Юуб гэхэдэ, шагнагшад дэмжэлгэ бидэндэ хэрэгтэй бшуу. Дууша уласхоорондын конкурс хабаадаха хүсэлтэйбди.

«АЯАР ХОЛЫТЭ АМЕРИКЫЕ ТАЙХУУЛАТЭ»

Николай СИБИРЯКОВ, оперо болон балетэй академическ театрай дуушан.

- Агван Хара-Шэбэр шотоган Георгий Мефодьевич эһангэ, Гүхэнэй Тооро тоонтотой Зильфрида Дамбаевна эһангэ хүсэлдөөр 1990 ондо хүгжэмн училици дүүргэжэ, һүүдэнэ Москвагай консерваторида (Кузьмиченкын класс) хуража гарааб.

Мүпөө 3 жэл соо түрэл театрайнгаа коллективтэ ажаллажа, «Князь Игорь» оперодо гол парти Игорин рольдо, «Кармендэ» Эсканьялогой, «Пиковая дама» оперодо граф Томскын, «Иолантада»

Роберттын, «Летучая мышь» опереттэдэ Орловскин рольнуудта наадажа, орёо хүндэ партинуудыг гүйсэдхэжэ байнаб.

Эгээд ехэ зол жаргал намда тудажэ, зохоохы коллективтэеэ хамта аяар холын Америкэ гастрольдо ошолсоһонби. Тиндэ буряад арадайнгаа дуунуудыг, италийн хэлэн дээрэ Дон Жуанай парти гүйсэдхөөб.

Американ гэр бүлэнүүдтэ байрлаабди, ехэ үндэр хэмжэһэй хангалга (сервис) бэе дээрэ үзөөбди. Фон дү Лак. Грин Лайк хотонуудта ажаһуудаг зон булга 2 дабхар коттедж гэрнүүдтэй, булын гшүүн бүхэн ами амыараа хубини

машинануудтай, компьютернуудтай байна. Телевизорын 100 гаран канал харуула. Гаисал эдэ хоолны намда таараагүй: хуу искусственна аргаар тэжээһэн малай мяхан, һүн тад ондоо байна.

Бүхы концертнүүдыемнай бэлигтэй пианистка Дарима Лхасарановна Линховонн бэрхээр дэмжэһэндэнь баяртайбди. Америкэ тухай дуу түрэлхи хэлэн дээрэнь бэлдэжэ дуулаабди. Басагаднай Татьяна Доржиева, Елена Шараева, мүн Дамба Запцанов олон тоото дуунуудыг Доницеттинн ари болон романснуудыг хүмэнүүд.

университедүүдтэ дууша олоной һайшаал магтаада хүдэ. Буряадайнгаа гимн дуу хадамнай, хүн зониһе болго ёһолно. Байгаалия тэрэ зан үлөөхэ хүсэлтэй байһанан урмашамаар.

Би яһала түргөөр хоёр дөөнэй хэлэндэ хурааб театрай һонирхон тагнаһан Мэргэжэлтэ һайнада ажалдаа амжалтатай, театрай оперодо тон дуратай бай хүсэлтэ!

Бэлигма ОРБООД

«МОМЭЖЭМ ЖАХОЖДЕЖИЯ ТРИМА - МОМЭЖЭМ ВЕЛИКОЙ РАДОСТИ»

действующего солиста в спектакле, но воплощено через призму грима в той или иной образ персонажа. Она вспоминает времена наивысшего расцвета нашего театра и тех замечательных артистов, безвременно ушедших из жизни: Б. Балдакова, Л. Линховоина, В. Лыгденова, В. Манкетова, Д. Кыштымову, П. Абашеева, В. Буруева, А. Бурлака и многих других.

рчу рассказать о людях, чей неоценимый вклад в профессиональное искусство театра. Одним из таких людей является замечательный человек, артист высокой квалификации, работающий почти полвека на высшем уровне искусства гримером-художником, заведующая гримерным цехом, заслуженный работник культуры РБ Маргарита Николаевна Васильева.

В 1953 году Маргарита Николаевна, будучи совсем ещё юной, поступила на работу в театр оперы и балета. В 1961 году Васильева была назначена заведующей гримерным цехом и отправлена на стажировку в гримерный цех Большого театра СССР. Примечательным фактом было то, что после стажировки ей было предложено остаться работать в Москве. Рассказывает Маргарита Николаевна, ей было трудно привыкнуть к такому предложению, но москвичи сказали, если она согласится остаться в Большом театре, то ей предоставят общежитие, а через 10 лет - получит квартиру. Но она вернулась домой, в Улан-Удэ, так как у нее был маленький ребенок, семья. В дальнейшем ее неоднократно приглашали в другие города - Иркутск, Улан-Батор (МНР). Из Улан-Батора было предложение от главного художника Гунгасуха. Маргарита Васильева с полной ответственностью относится к своей работе и к работе своего цеха, так как успех спектакля во многом зависит и от работы гримерного цеха. Гримерный цех выполняет функции двух цехов - гримерного и парикмахерского. Работники цеха выполняют сложную и трудоемкую работу, требующую терпения и тонкого труда. Они сами шьют по волоску парики, косы, шиньоны, ресницы, бороды, усы, делают прически, завивки, сложный грим. Коллектив вместе с Маргаритой Николаевной работает дружно. Это мастера цеха - заслуженный работник культуры РБ Э.Т. Борисова, В.Б. Ошорова, Р.Ф. Намжилон, остальные ученицы - Г. Дашидоржиева, У. Карелина, К. Проккопьева. Надо сказать, что большую помощь в снабжении рабочим материалом цеху оказывает опытный специалист с большим стажем работы, директор производственно-технических мастерских, заслуженный работник культуры РБ М.Н. Баяндаев.

Вообще профессия гримера-художника в совокупности с парикмахером-парикмахером очень редкостна. К тому же здесь надо иметь талант художника, любовь к профессии, работоспособность, усидчивость и ощущать в себе радость созидания. Всеми вышеперечисленными качествами в полной мере обладает Маргарита Николаевна. Одним из важнейших компонентов для гримера-художника является артист, и поэтому роль того или иного персонажа спектакля, как говорит великий К. Станиславский является: "Момент нахождения грима как момент великой радости", определяющей сущность создаваемого актером образа". И Маргарита Николаевна постоянно ищет достоверное оформление, выраженное в гриме, создаваемом образе героя.

Маргарита Николаевна много и плодотворно работает с солистами театра по созданию сложного грима для гастролеров по всей стране. Была на гастролях в Китае и в Монголии. Участвовала во всех декадах и гастролях театра в Москве и Ленинграде. Она за долгие годы своей работы снискала любовь и уважение коллектива.

М.Н. Васильева - активная общественница, член СГД. Она избиралась членом президиума профсоюзной организации и депутатом райсовета. И в заключение хотелось бы предоставить слово главному художнику театра оперы и балета, заслуженному работнику культуры РБ М.О. Болоневу: "Про Маргариту Николаевну можно говорить много и долго. Это будут слова в основном о профессии, о ее руках, о ее видении персонажа, которого она творит... Созданные руками М.Н. Васильевой грим, парики говорят о том, что она профессионал с большой буквы. Мастер своего дела".

В связи с Международным днем театра пожелаем ей творческого долголетия, крепкого здоровья и счастья!

Бэлэма ОРБОДОЕВА. НА СНИМКЕ: М.Н. Васильева гримирует народного артиста России Саяна Раднаева (в опере А. Бородина "Князь Игорь") на главную роль князя Игоря.

БЭЛИГТЭЙ ДУУШАН

«Риголетто», мүн үхибүүдтэ зориулагдаһан олон үжигүүдтэ хабаадалсадаг. Юрэдөөл, табяад гаран партинууды дууладаг юм. Тогмит Танхаев гансаһы Буряад орондоо суутай бэшэ, хари гүрэнүүдээр: Хойто Солонгос, Урда Солонгос, Чехи, Словаки, Япон, Польшоор ябаһан намтаргай. - 1999 ондо Итали ошоод ерээб, дуушанай талаһаа хараха болоо һаа, эндэхи зон ондоогоор амилна гэһинэ гү гэжэ һанаһаар. Тэндэ «О, мое солнце» гэжэ дуу италийн хэлэн дээрэ телевиденээр дуулаа һэм, рекламага дүрбэ дахин ябуулаа, тэрэнэй һүүлээр, үйлсэдэ ябахадан, хүнүүд таньжа байгаа һэн, - гэжэ дуушан хэлэн. Италида ошоходонь, шотагаар-хидын, Хэжэнгын аймагай захиргаан ехэ туһа хүргэһэн юм. «Тэрэндүн хэмгүй ехээр баярлааб, доро дохин, сүдхэл зүрхэнэйгөө һайн һайханһы хүснэб», - гэжэ Тогмит Танхаев хөөрэнэ. Мүнөө артист шэнэ премьерэдэ - Сен-Сансын «Самсон и Далила» гэхэн оперодо гол парти гүйсэдхэхэ бэлдэнэ. Оперын премьерэ апрелин 6-да үнгэрхэ юм. Бидэ харагшадан зүгөө Театрай уласхоорондын һайндэрөөр Тогмит Бадмаевичта, зохёохы ажалдань амжалта хүсөөд, үшөө бэлиг ехэтэйгээр, залришагүй ошотойгоор хүдэлжэ, һайхан дуугаа арад зондоо зориулан дуулажа байхыень хүсэе. Соелма БАТОЖАПОВА. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Тогмит Танхаев. А ЖИЛИНЭЙ фото.

ХҮҮГЭДТЭ ХҮҮХЭЛДЭЙ БЭЛДЭГШЭ

Буряад Республикын Соелон Габьяата Хүдэмэрлэлгэнэ Дианова Нина Ивановна «Ульгэр» театрта хүүхэдтэйгүүдтэ хэдэ ажалтан юм. 1983 онһоо эхилээд, эндэ амжалтагай хүдэлнэ. Нина Ивановна Алтайда Бийск хотодо ураг зураган училищида һураһан байна. - Бага балшар һаһанһаа хүүхэдтэйгүүдтэ дуратай байгаа. Саашаа ехэ болоходоо, зуража эхилһэн хүм. Гурбан жэл соо хургулида хүдэлһэнби. Тэндэ кружок эмхидхэжэ, үхибүүдтэ хүүхэдтэй хэжэ, заажа бангараа энэ театрта ерээ һэмби. Тэрэ гэрлһэнэ хойшо хорёод жэл шахуу боложо байһаб, - гэжэ Нина Ивановна хөөрэнэ. Режиссер-пайруулагһын эскиз хэжэһэн, оёдолшотон хамта нягта холбоотойгоор хүдэлдэг байна. - Олон хүнтэй эскизүүдтэ хэжэдэ,

шабараар, элдэбын юумээр хүдэмэрлэлгэнэ бүтэһэнб. «Тохорюунай үдэнүүд», «Мэхэтэй үнгэн», «Сказка о попе и его работнике Балде», «Нугаһахан» гэхэ мэтын үжигүүдтэ хүдэмэрлэлгэнэ хэһэн байһаб, - гэжэ Нина Ивановна хөөрэнэ. Ажалайнгаа орёо хүндэһэнһы һаань, шог ёгтойһон банхадань, намда ехэл һонирхолтой бандаг гэнэ. Театрай уласхоорондын һайндэрөөр элүүр энхэ, һайн һайханһы суг хүдэлдэг ажалшадгаа Нина Ивановна хүснэ. Соёлма БАЙМИНОВА. ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Н.И.Дианова; Нина Ивановнагай бүтээлүүд. (Гэр бүлһы альбомһоо).

Буряад орондоо нилээд мэдэжэ болоһон Буряад Республикын Габьяата артист, Буряадай гүрэнэй про болон баледэй академическэ театрай урдаа хараха солист Тогмит Бадмаевич Танхаевтай һаяхан уулзажа элдэб. Тогмит Танхаев хадаа Хэжэнгын аймагай Хүхэ-Дободо түрэнэп тартай. 1991 ондо Астраханин консерватори дүүргэһэнэй эхээр Буряадай оперо болон баледэй академическэ театрта зохёохы аймайнгаа намтары эхилһэн юм. Тэрээр аха нүхэдэйнгөө ридалга доро яһала һайнаар алажа, орёохон партинууды ехэдэб болобо. Театрай урдаа аха баритон хоолойгоороо

Буряад ороной солото хүбүүд

БУРЯАД БААТАРАЙ ДЭБТЭР

ҮНГЭРЭГШЭ МАРТЫН 8-ДА СОВЕТСКО СОЮЗАЙ ГЕРОЙ, ГВАРДИИН ПОЛКОВНИК ВЛАДИМИР БОРСОВОЙ НАНА БАРНААР 56 ЖЭЛЭЙ ОЙ ГҮЙСЭБЭ. БУРЯАД ОРОНОЙ УЛАСАЙ АРХИВТА ДОКУМЕНТИЙДЫНЬ, ТЭРЭ ТООДО ФРОНТДО БЭШЭЖЭ ЯБЛАН ҮДЭРЭЙНЬ ДЭБТЭР ХАДАГЛАГДАЖА БАЙДАГ.

ВЛАДИМИР БУЗИНАЕВИЧ БОРСОВ 1906 ондо Эрхүүгэн областин Усть-Ордын Буряадын автономито округон Хэрмэ нууринда түрэнэ юм. 1934 ондо Ленинградий 1-дхи артиллерийскэ гургуули түгсэхэн байна. Сэрэгэнгээ алба Тюмень хотодо взводой командираар эхилээд, удаань Камышов хотодо батареин командир ябаа. 1941 ондо Москвада Фрунзин нэрэмжэт Сэрэгэй академи дүүргэнэ байгаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлүүдтэ Владимир Бузинаевич Бурсоев анхан Урда фронтдо дивизион командирай тушаалда алба хээ, полкые, удаань гвардин тусхай истребительно-противотанкова артиллерийскэ 11-дхи болон 7-дохи бригадануудые командлаа.

Курска дүхэрнэгтэ болоһон байлдаануудта, Баруун бэзын Украинны сүлөөрүүлэгдтэ, Львовско болон Сандомирско-Силезскэ дабшаалануудта хабаадалсаа. Немец-фашист будимтаргаадтай болоһон байлдаануудта хабаадаһанай туслоо В.Б.Бурсоев Ленинэй орденээр, Дайшахы Улаан Гугай болон Улаан Одоной орденуудаар, 1944 ондо офицериндэй шатын «Габьяа солотоной легион» гэхэн американ орденээр, наһа бараһанай хүүлээр Эсэгэ ороноо хамгаалгын I шатын орденээр шагнагдаһан нартартан.

Полковник Бурсоевой бригада Краков хотые сүлөөрүүлээ, Вислэһээ Одер хүртэрхи зай гаталаа. Буряад арадай баатар хүбүүн Львов хотодо, Алар солын добуун дээрэ хүдоолүүлэгдэнхэй.

Гвардин полковник В.Б.Бурсоевой фронтин дэбтэр онсо шухаг баримта бэшгэ болон. Дайнай түрүүшын үдэрнүүдтэ эхилэгдэнэ тус дэбтэр байлдаануудта туйлан илалтануудай, үзэнэ булигдаһануудай сэгнэшгү гэршэ мүн.

1941 оной июлин 10, Ермоловко аул. 60 километр дабшаһанай хүүлээр урдаһань угтажа довтолхо байлдаа хэлхэдлэ хорилго, һуралсал хээд, Ермоловко аул шадар байрлабадди. Угтажа довтолхо байлдаанай түсбэ ехэ һайнаар зоёогдоһон байна. Гэбшэ июлин 22-ой хүүлээр ямар хорилго һуралсал ухаанда орохоб даа! Үдэр, час бүхэндэ элдхээ хүдэлхэ тухай захиралта хүдэлхэбди. Сэрэгшэд, командирнууд дайсаные хү-

ноон сохиһоор түгсэ зоригжонхон.

Полкын командир байраһаа шууд хүдэлхэ тухай захиралта намда барюулба. Дивизионго гынтын дохогоор бодхоогод, Грозный тэшэ дабшабадди. Тэндэ эшелондо ашаалга болохо.

1941 оной июлин 11, Грозный хото. Би эшелоний даргаб. Эгсэ 16 сагта зөөхэ хэрэгсэлээ ашажа эхилэбди. Станци дээрэ үймөөн хуймаан. Хамагые хэлхэгүй. Эхнэрнүүд урагшаа ябуулха зан забар үгэнгүй. Шуужан, шурхираан, мууража уналаган... Ашаалга харанхы болотор үргэлжлэб. 23 сагта арай шамай ашажа дүүргээд, ноезднай хүдэлбэ. Нэгэ хэды шэнхэн ябахадда, сэдхэмн хэмдэ оробо.

Бахмач станци хүрэнгүй ябатарая, эшелоннай бомбодолгодо орон адаба. Саашаа хахад километр ябад байтарнай бомбодолго хойноһоомнай эхилэнэ байгаа. Энэ ушарһаа командир золтой байнаш гэжэ намда хэлээ. Хүүлээрнэ Ханобик-Пески-Мыгници-Фастов гээд, ябагаар дабшабадди. Элхэн. Мөөрэй сахаринууд элхэ руу шаагдаад, урагшаа ябангүй. Нүүнин туршада минил километр ябаһан байгаабадди.

1941 оной июлин 19, Васильково... Бороо гурбадахы үдэрөө адхана. Уһа шабар. Угтажа зай үгы. Дуб модон доро хэбтэб. Нүн һарибэб, хахад бөөмни уһан соо хэбтэнэ. Амгалан сагта сохом үдэрхэ башгааб.

1941 оной июлин 20, Фастовец. Үглөөһөн 6-да эдэлхэнхэйгүй, уһан хулгана шүүнүүд болоһонхы хүдэлбэди. Бороо зогсоногүй. Шабар шаоха, машинануудай ябахын аргагүйн, харгынүүд дээрэ хаа хаанагүй тэдэ шабарта хуушанхай харагдана. Хонохо газарһаанай 7 километртэ дайсад байна гэхэн мэдээлэ үдэршэ абгаа бэлэй, харин үглөөгүүр тэдэн хүртэр 25 километр зайтай гэжэ мэдээсэдэбэ...

Манай ород заншалаар дайсад үшоо холо гээд, наһаа амар галгинабди. Хоёр хажууһаа харуульшэ табяагүй тула бидэниие адуулжа байһан немецүүдэй ажаглагшадые өбөөрбөгүүбди.

14 сагта байлдаанда орободди. Дайсадтай хэлхэн түрүүшын манай байлдаан. Эхинһээ байдалнай дорой: зонхилхы хамаг үндэр газарнууд - дайсанай гарт, немецүүд гол хүснүүдэйимнай хоёр хажууһаа гшгэ довтолбо. Манай хамаг үхэр буунууд хуягта бэхилэтые

сүмэ сохиһо хомонуудгүй байшоо. Стрелково полкын 120 миллиметр батареид миннүүд бии аад, агаарта шидхүүхэ сэнгэ хэрэгсэлшэ ала. Тинмһээ нэгшэ дахин буудажа шадабагүй.

Үхэр буунуудые һомо хэрэгсэлээр хангалгын дарга дайнай эхилтэр амаралтада байгаа.

11 саг багаар: «Ангинуудай командирнууд - жагсаалай манлайда!» - гэхэн захиралта ербэ. Энэ үеэр Иванов моригосо бии боложо, һуугаад, жагсаалай манлай тэшэ шлэгэб. Зүүн гартамнай добо дээрэ нэгэ хүн сэхэ бодоод, зогсожо байна гэжэ политрук Березовскодо элдхэбэ. Дайсан бшэ юм бээ? Наяа элдхэжэ үрдэд байтарши, тэрэл добын саанаһаа дайсанай танкнууд гаража ербэ. 20-30 тухай. Танкнууд манай жагсаал зэргые шууд шөрүүнээр буудажа захалба.

Эзэ эхигүй хүлгөөн боложо, ябаган сэрэгшэдүрдин соогоо энэ-тэрэ гүүр хорон хэбтэбэ. Үхэр буунууд хүрлөөр зонхид тамай эзлэжэ, танкнуудай довтолгые эсэргүүсэн, харюу шууд үгэжэ шадабагүй. Бэшэ һалбарн ангинууд харгы дээрэ зогсошобо. Урагшаа ябахын зангүй - ашаа шэрлэн мори тэргэнүүдэ зоригшэнхэй. Хэды уһа шабартай байбашы, автобатарьон бүхы полидгүүр дабшажа захалба. Бэрхнүүд да!

Танкнуудые сэхэ буудуулха гэжэ һүүдэхэ батареие урагшан дабшуулын тула би гүдэргээ эрьбэб. Үбдэг хүртэр шабар махажа, батареие хүтэлбэ. Морид урагшаа ябажэ үзэнгүй. Гал шуурган соогуур мори тэргэнүүдээ залажа эрьюулбэди.

Бүхы үхэр буунуудая эрьюулхэн хойноһон дайсад байһан газарһаа буудажа оробо. Манай дунда үймөөн һандараан болохо гэжэ һанаһаннь бууан һүрөө ха юм. Нэгэлэ улаан сэрэгшэ гүдэргээ эрьбэжэ гүйхэ зуура: «Манай жагсаал зэргэ үй буга сохигдоо, тэрбэлгэй!» - гэжэ шашхаба. Арада байгшад этигэжэ үгэбөгүй. Муу юмэниинь гэхэдэ, үймөө

татаһан энэ похоее барибагүй ха юм. Һүүдэ хүрлөөгүй энэ амгалан ашаа шэрлэн мори тэргэнүүдые зогсоожорхөө бшуу. Эсэстэнэ байлдаае хангала хохидоо... Байдааншые дүүрээ шахуу. Дайсан гурбан үхэр буунуудеймнай буга сохихон байгаа.

Добуунай хяра дэргүүр дабшажа ябатарнай, дайсадай хамаг буу хэрэгсэлүүдээрэ буудажа захалхад, бидэнэр сооһоо үсөөн зонхнай бүтэн гарахань ха гэжэ нэгэ үе бодооб. Тээд үнэн дээрэ түрүүшын 20 минута соо нэгшэе хүнөө алдаагүйбди.

Арбан минутын тулалдаанай һүүлээр үхэр буунууд һомо хэрэгсэлгүй үдэб. Юуб гэхэдэ, һомотой хайрсагуудые шэрлэн боожошод үхэр буунуудай байрлаһан газарта хүржэ шадаагүй ха юм. Үхэр буушад ооһодоо хайрсагуудые шэржэ захалба. Би боожошод тэшэ гүйжэ ошоод, элдэнай буудажа унагаахам гэжэ занһанай һайгаар һомотой бүхы хайрсагуудые үхэр буунууд тэшэ эльгээбэб! Дүтэлжэ ошоходоо, гүдэргээ бусахадаашы хэнэингээшэе хохидонгүй бүтэн гарсалдаһанда сэрэгшэд өһөдөөшэе гайхаа. Ушарын гэбэл, немецүүд мэрлэлэнгүй нодэ байа буудана ха юм.

16 сагта тулалдаан түгсэбэ. Батареинүүдые эрьжэ шалгаба. Стрелково полкын 3-дахы батальонной командир капитан Миронов хүндөөр шархатаһан байба.

Үдэршэн тэшэ бүхы һалбарн ангинууд Васильковой баруун хойно шугы соо сугларба. Добтолгодо элдэнэбди.

1941 оной июлин 21, Шархатааб, Васильково һууриндахы госпитальдо, һүүлээрнэ Киев, Харьковые дамжан, Рубежное гэхэн газар эльгээбэб. Госпитальһоо өөрөө хүсэжэ табиюулаад, фронт тэшэ зорижо гараба. Сырена гэжэ басаган намда түрөө гэхэн телеграмма Илья дүүһээ абаа.

1942 оной январин 10, Баяр омогорхой үдэр - Улаан Одоной ордон абабаб. Кировэй нэрэмжэтэ киноплатра (Красный Луч хот) сугларбади, Урда фронтын Сэрэгэй советэй гшүүн орден, медальнуудые манда барюулба. Һүүлээрнэ дивизин ансамблин хүсөөр концерт үгтэжэ, түгсэхэднэ сайлаа, танца болобо.

Гүрн турын шагналда хүртэгшэд хэр зэргэ баясана, омогорхонб даа! Дүүрэн илалта туйлаараа немец эзэмдэгшэдтэй тэмсэхээр бэлэн байһанаа булта нэгэн һайлалтайгаар мэдүүлнэ.

1942 оной январин 21, Полковник Михайлов дуудажа, 120 миллиметр миномедуудай тусхай дивизин командалха тушаа зүбшөөльемни асууба. Тингээд: «Полковник Проваловтай хоюулаа шамайе тусаан боложо шлээ бэшэбди. Шам шэнги командирые манда эльгээхгүй», - гэбэ. Зүбшөөгөөб.

Аалин намуу үедэ, юрэ залхуутайшаг болошодог. Тулалдажа ябахад урматый,

дайсаные дамайхан хүрэхэ бүрише зоригжолтой.

1943 оной февральин Архангельское.

Ворошиловград, Курск, Т гэдэг томо томо хотон эзлэгдэбэ... Орловко, Ду Апочки, Гологузово, Кды болон бусад газарнууд болоһон байлдаануудта ш гээбди. Энэ хугасаада полк немец дээрмэшэдые оло хүнөөгөө. 5-дахы батал Орловкодо баатарлангаар лалдажа, дайсанай миллиметрэй нэгэ батареий сохое. 100 немецүүдые үгыг гээбэ. Ястребовка һуурин ша манайхын немецүүдые үй түм - артиллерин болон яба сэрэгэй нэгэ-нэгэ полк тухэ һалгаа. Тэндэ жагсаһан 4-дх полкын хүнүүд баатарлан байлдаа. Манай 2-дохи дивиз дахин хэргэжэ, бии боло Курск Харьков хоерой хооро бүлэлтэдэ ороһон немецүү нэгэ анги бүлэгые таһа дүү дабшабадди.

1944 оной августын Фельштин - Хырув гэр районнуудһаа Перемышль тэшэ сумэржэ гаража х харюугай сохилто хэжэ оро немецүүдэй бүлэгтэй нэгэ хоерой, гурбанай үдэрнүү хүндэ байдаа хэнэбди. Эзэ газараа бригадамнай партизэртэйгөөр аршажа, хүсэ бүлэгые тогтообо. Мүнөө Хс хотын хойгуур 1941 оной гүр хилэ гарабади.

1945 оной январин Краков хотые довтолон элэбди. Вержовно Главнэ мандалаһын захиралта бусадай дунда полков Барсовой (Бурсоев гэр орондо) бригада тэмдэглэдэ.

1945 оной февральин 1-д Радрен. Фашист арьяата эшэнэдэ ороһонхыбди. Не газар дээрэ шатажа бай гэрнүүдые харанаб, хүүтэ үбдэг, хүгшгэдэй, залуу гэрнүүдэй немец хэл аридахыень соносноб. Германиян газар дээр Зоригоосо туйлабаб. Хэ байртай, золтой! Улаан А мандала болтогой! Ура!

1945 оной мартын 7, хугасаада Одер мурэ баруун эрьдэ аһаад тогтободди. Ойро шадарай шанартай байлдаанууд бол Шадал халантаа. Мү оһэдэгоо нэгэ бага гүрн оруулаад, Ратибор хо довтолхоо бэлдэнэбди.

Полковник Бурсоев үдэрэй дэбтэр (Дневн) эгээл эгээл таһалдана. Пүүдэ нюурта ондоо хүнэй гар «РАТИБОР ХОГО ШАДАА ОНОЙ МАРТЫН 8-ДА 12 СА НАНА БАРАА», - гэжэ бэшэ.

Владимир Бузинаевич И таһаа һара хахад урда тээ бараа. Үдэрнэй дэбтэр түү талаһаа сэнгэй, харин бэш хүнннэ тэрнине толиах байха, ондоо хүнэй анхар хэээ нэгтэ орохо танаандаашы оруулаагүй.

Советскэ Союзай 16 полковник Владимир Бузинаевич Бурсоевой гэр дурасхаал баясхалын хүшэ үг удамуудайн ш сэдхэхэдэ хэтгээдэ мүнхэ ЗДАМБА

Буряад Республикын Үндэ архивай таһагые даа

ЮРЭЛ ХЭЛСЭНГҮЙ...

Сталинград шадар болоһон шанга байлдаан ба Ленинградтай хүрээлэлтые буга сохилго Эсэгэ Ороноо Хамгаалгын Агууехэ дайнай ябасые эгсэ хубилаһан гэршэ. Эдэ байлдаануудай түгсэрһөөр 58 болон 57 жэл үнгэршэбэ. Илалтые шэрлэлхэн сэрэгшэд жэлһээ жэлдэ үсөөржэл байна. Наян үдэрнүүдтэ республикымнай бүхы аймагуудта энэ ушарта зориулагдаһан олон тоото уулзалганууд эмхидхэгдэ.

Ветеранууд сугларашадта тэрэ хүндэ байлдаанууд тухай хөөржэ үгөө. Тийхэдэ тэдэ мүнөө үеын залуушууд түүхээ һайнаар мэдэнгүй гээд

тэмдэглэнэ байна. Ветерануудай хэлһээр, һургуулинуудта түүхын алдарт музейнуудые нээхэ хэрэгтэй. Мүн залуу үетэгтэй уулзалганууд үсөөн үнгэргэгдэнэ. Иймэ уулзалганууд үнэргэгдэдэггүй һаа, яагаад музейнууд олошорхоб. Тэдэнэй һанамжаар, жэлһээ жэлдэ бэе бэстэеэ уулзаад, дайн тухай юрэл хэлсээд байбал, хэрэг урагшаа ябахгүй.

Эдэ бүгдэ хэмжээ ябуулганууд, уулзалганууд ветерануудай советүүдэй, аймагуудай захиргаануудай үгсхэлээр болоно гээд тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Борис БАЛДАНОВ.

ЭГЭЭЛ ДУРАТАЙ ТААБАЙМНАЙ

Түнхэнэй аймагай Хойто-Гол нюотагта 1918 ондо январин янгинама хүйтэндэ хонгоодор уг гарбалтай Дэлтин Иригиндэй Жигжит гэжэ удаань нэрлүүлхэн эгээ ехэ хубуниин болохо түрөө, эхэ, эсгээгэ баярлуулан байжа.

Агууехэ дайнай урда тээхэнэ инаг дураа оложо, хубарагай Сэдэнэй эхэ Нима-Сырен басагантайнь хуби заяагаа нийлүүдэ нэл. 1941 оной намар ургасаа хуряжа дүүргэдэ лэ байхадань, сэрэгэй албанда татагдаа бэлэй. Жигжит таабаймни Агууехэ Курск байлдаанда хабаадалсажа, тэндэ хүлөө хүндөөр шархатаад, Воронежой, Саратовтай ба Алма-Атагай госпитальнуудаар явар 6 һара эмшлүүлээд, хоёр таяг тулаһаар, 1943 ондо толгой мэндэ, сээжэ һонор гэртээ

бусажа ерээ. Хэды хүндэ шархатаһаа, нюотагтаа ерэнээр элдэб ахэ хүдэлжэ, гэр бүлөө түбхинүүлжэ, дэ үхибүүдтэй үнэр баян айл боложо Мүнөө Илалтын 56 жэлэй ойе хүггэдээрээ, олон аша гүшамартай хүнгэн угтажа һууна.

Таабайн хүхэ костюмда дайта ажалайшы хэдэн олон орден, медаль яларан байдаг. Эдэ шагналнуудайн эгээл сэнгэй «Алар Солын III орден», «Сталинградые хамгаал тувөө» медаль таабайн ехэ омогор болоно. Таабай тезни хоёртоо амар зол жаргалтай, элүү энхэ үшөөшэ жэл соо ажаһуугыт даа гэжэ хэ һананабди. ЖИГЖИДЭЙ ГОМБЫН АР

Уужал... ард зон... нэртэй... хүнүүд... Заһата... олон юм... Тэдэн... Гармаев... тухай 199... ДОМОН... Буряа... Булта... Баяра... Барда... Уригу... Уншэн... Уг гар... Угтаа... Элинс... Эжым... Ури бо... Уршөө... Абгайм... Айлай... Аажам... Айл ай... Абгайм... Анхара... Ахата... Ашата... Аажам... Алтан... Аршаа... Арюухэ... Ашата... Архан... Аяр х... Алыган... Барга с... Баһа п... Баабай... Басагад... Аба эжэ... Абамни... Абажа... Ашатын... Энхэрп... Эртүүр... Уйлын... Үхэнэ... Ашата м... Ашатын... Арьяа б... Арюгуу... Алынга... Алынга... Ахадаа... Азатайл... Аһан за... Арадай... Аюулта... «Алуула... Эхын хү... Эрэгшэ... Энэ дэл... Эрэ хүн... Эхы аба... Энхэ мүн... Эдирхэн... Наадалж... Намгай... Палгай... Намһаа... Аһамни... Алыган... Аһамни...

ХҮНИЙ ҮНДЭРНИЙ ГАЗАР ДЭЭГҮҮР

НЭГЭ НАНАНАЙ ДОМОГ

Уужам найхан Буряад орондомнай ээд зонингоо түшэг тулгуур болоһон, эрэгэй хүндэтгэн, аха заха наһажаал үнүүд олон гэгшэ аб даа. Манайшье аһата шотагтамнай тинмэ хүнүүд зонингоо юм.

Буряад арадын бардам дэлгэр зантай юм. Булта зонингоо үгэржэжэ арьбажахада, Баяраа хубаалдан баясажа найрладаг юм. Бардам доруунаар гуламтадаа хүгэдэдэг юм.

Үрлэгүи хүндэ үрлэг үгэдэг заншалтай, Үншгэн хэнзые үргэжэ гэдхэдэг жаргалтай, Уг гарбалайнгаа заншал, ёһо гуриумаа, Угтаа огто мартадаггүйншайшаалтай.

Элинсэг хулинсагайнгаа эрхэ заншал даганхай, Эжымни барһан ахайнгаа басаганай үрлэг.

Үри болгон үргэжэ абаха хүсэлтэй, Үршөөл хайра гуйһаниншье дэмбэрэлтэй.

Абгайминн арбан юһэн наһандаа, Аһалай бэри боложо үрдэгүйдөө, Аажам хээли, амни хайра үргэлхэ, Аһа аймаг, хотон зонһоо ганхаха.

Абгайнгаа нэггэ ахадаа хандаһыенс, Анхаржа шагһан баясажашье болоо. Ахатанайнгаа сурба боложо үрдһэнһиншье, Ашата эжымни хубидашье байжа болоо.

Аажам намар набһананай шарада, Алтан дэлхэе хам тэбэрлэжэ, Аршаанта Чисаанын уһаар угаагдажа, Арюухан дэлхэе нэрюулдэ, шашхажа.

Ашата эжымни альган дээрэ, Арһан мансыда орёжо абанан гээ, Аһар холо ябагаар намарзаанда, Альган дээрэ тэбэрлэжэ абаашанан гээ.

Барга сагай гасалан тинмэ байгаа гү, Баһа наһанайншье табисуур нимэ байгаа гү, Баабай эжыем бурхан нимээр гасал гү, Басагад хүбүүд бөһөһөн үдэжэ хайрлаагүй.

Аба эжыемни үйлэ хубиншье дайраа гү, Абамни эгшын үншэн үрлэгшье, Абажа үргөөд, өөдэн болгоо гэдэг гээ, Ашатын буян хуряһаниншье тэрэ гээ.

Энхэрһэн намайе эгшэмни залуугаар, Эртүүр, минни улаан нарайда, Үйлын үрээр, урданай баргада, Үхэһэн гэдэг, үйлэ хубиншье буруулахдаа.

Ашата минни аха залууһаа, Ашатын буян арадаа тухөөжэ, Арьяа баала, Бурхан багшын шаби гээ, Арюгуун сан-аар сахидаг лэ байгаа гээ.

Ахынгаа нэггэ ашаанай тэргэ дээрэ, Алынгаа хоорондо хабшуурлаа, Ахадаа нэнгэжэ няалдаа гээ, Азатайл байгаа абхатай байхадаа.

Аһан залууһаа хорёод наһандаа, Арадай сэрэгтэ татагдаа гээ даа, Аюулта дайнай дүдэн соогуур тудалдаа, «Алуулаа» гэгшэн мэдээн ертэ бэлэн даа.

Эхын хүхэнэй хүнэйшье амта үзөөгүйб, Эрегшэ үнэсгүй эбэрэй угжа угзарһаар, Энэ дэлхэйдэ борохон хоолтой үндэгөөб, Эрэ хүнэй, эсгын нэрэ нэрлүүлхээр.

Эжы абадаа эрхэ тангил ябахандаа, Энхэ мүнхөөр, эжы абамни наһагдаха даа, Эдирхэн наһан, эелдэрхэн хаһамни.

Наадалжа өөгшөөн шотагтайнни хүнүүд, Намайгаар зугаа болгон гааруулаха, Наһагай найхан эжынгээ үбэр эзэлдэ, Намһаа жаргалтай хэншье үгы байха.

Абамни модошо дархан алдартай, Альганиншье ходоодо холонхой, Барьягар, Альганиншье холонхой, даариншье наа, зоолхэн, Абамни ажалша гээд омогорхохо.

Арадаа түшэхэ абатанлби, тулгатайб, Аһа сагта аршааха гээд бүүдүгэйб, Энгэртэ ньяажа, эжымни энхэрхэ, Эгээлэй бшэ, амтатайхан эдэгээр зошолох.

Нэггэ нагасындаа ошоёо гээд, Намайгаа эжымни шоргандаа үргэлдөө, Намарай халуунда, наранай эргэдэ, Нагасындаа ошоободи, аһаалхааа.

Шотагай нэгэ хүгшэн уһарба, Намайе гасааха хабаяа олобо, Наһаа хара, хүбүүн, энэ... Нарата дэлхэйдэ түрлэг эхэншье гээ.

Юльжэ садаа, хүлгэн хараа гээ гүб, Юрын лэ нэгэ эхэнгэр байгаа гээ, Юундэшьеб минни бшэ гэгжэ, Юугээршье буяаладахаар бэлэн байгаа гээ.

Нагаса эжымни нам тэшэ болобо, «Нарай үхибүү гасаалбат!» - гээд зандарба, Нэрлэгшэ эхынгээ шорганда абажа, Нэрлэгшэ гэр тэшэ бусаабди яаража.

Үрглэгшэ эхэ, түрлэгшэ эжы гэгжэ, Үхибүүн наһандаа мэдэхэ бшэ, Үрлэгшэ эжыгээ үдүүсэ энхэрхэб, Үдүүсэ уриһиншье мүнөөшье мэдэрхэб.

Үрлэгшэ түрөөгүй үншэн хабһанай өсөрто, Уйдхар гашуудалай далайн даһһан хайлаха, Үнэсэжэ нуугаад «эжы» гэгжэ ооглуулахадаа, Үндэр тэнгэридэ баяраа тулган уярха.

Абадаа хэлэхэб аймшагтай үгэ дуулаһанаа, Аргагүй барагар, абамни намайгаа тэбэрлэхэ, Ашата абаяа алтан мэтэ наһахаб, Абамни эрэ хүн, эмээлтэ хазаарта багтааха.

Эдлин дэлхэйн эльгэн дээгүүр хульбэрһоор, Эжы абынгаа альган дээгүүр тэршэлхээр, Эдир наһамни, үетэн нүхэдөөрөө үрдэлдһөөр, Эрхэе гүбнжэ, бэрхэе шудалха саг ертэ.

«А» үзэгшэ ашальншье таниха болоһоноо, Аба эжыдэ абьяастайгаар ойлгуулахаб, Агуу багша Ленин тухай домогһоо, Аһан шадабарья гарган байжа хоорхэб.

Алтан шаргал тарьяа һонирхон харахаб, Ангир шубуудай агаарта шиндэхье ганхахаб, Абаахай саһы альган дээрэ хайлуулахаб, Абай Гэсэрэй туужа һонирхон уншахаб, Дайшан боложо дандаа наададаг гээ хабди, Дашые түргэн багымни жаргал үнэршөө, Дарин үнэр дэлхэйдэмни туһаа гээ гүб даа, Дайнай далнда дашые эртлэгшэ дарадашоо.

Дайнай үсын үлэн хоһон гэрэ саһые, Дабжа гараһанаа дурдан дурдан наһагшаб, Даажа дабаһагүй хүдэр эрын үүргые, Дархан солотой дүүргэдэгшэ ганхагшаб.

Заахашуулай шарайнууд жидэ үдэрлэхэй,

Зан абариншье хүдэржэжэ хубиланхай, Жаргалан түлхүүр багашуулые шэрээлсэ, Залинган дане ехшүүдэгшэ халта гаргасаа.

Аба, эжымни анхаран наһаа хүбүүн, Ашата минни ахамни байгаа юм, Аһаагай дайнай һомондо сохигдон, Аба эжыгээ, наманшье газар мургүүдэ юм.

Аһан оло алмайрха сагай дайрахада, Ахамни абарха гээ - гээд лэ наһаха, Аюулта дайнда арадайнгаа дайрагдахада, Амгалан байдал сахихабди, - гээд шангархаб.

Аһа түрүүн арбан наһанһаа, Ажалан шиди альган соогоо хонгоогооб, Арһан сүүмхэ абдар соогоо хадагалаад, Арбан наһамтай андар наһан хохиндоо.

Абамни намайгаа ажалай дүрээ нургаха, Аласай харгы, ухаан бодоо заадаг гээ, Ажалһаа бү бүхэ, арһаншье таһархагүй, Арадтаяа хамта алхасаа нэггэ, - гэдэг гээ.

Эмгэн буурал эжымни хайратай, Энхэршэ намайгаа угтажал байгша гээ.

Эжы - аа, гэгжэ хандахадамни, Эрхэ бшэ нулимсаяа дуһаадаг гээ.

Энэ наһандаа эдихэ хүншье минни бэлдэе юм, Эмгэ даарахагүй хуягтай болгоо юм, Эмгэ шимгэгшэ, энхэршэ ябахыемни захижа, Эрхые бшэ, бэрхые хурахиемни хүсэхэ.

Эндүүрхэ, туланха саһые дайраха, Эжымни энхэрхэ, наһадагшэ ходо, Амайрха, бүүдэрхэ үшье тудалха, Абамни абарха, туһалха ашатамни.

Эжымни үлбэр бэстэй тулидаг гээ, Энхэршэ ашанарые хараагүйншье харамтай, Эгээлэй дэлхэйдэ хасаа юм, Эгээлэй эгсэ табин долоотойдоо.

Эдэбээр ябадаа юм, һодо, Эндүүтэй залууган омог гээгшэ, Эгээлэй дэлхэйн жама ёһон, Эрхээн хүбүүтэйгээ эдэбээр.

Абамни аһар зурган ашанараа хараад, Аһан болохоор туһалжашье амжаа, Арбан хоёрт эсгэшье гэгдэб, Амрагани намайа аһан аргаараа зошолооб, Арбай тарья тарьядые, хадагдаа, Ажалһан, хониншье алдартайшье ябагдаа, Ажалай амжалта туйлаадые үзэгдөө, Алталмаа грамота абдараашье дүүргэе.

Аһан бүхы дэлхэйн жама ёһо, Адуу идүү, ажаллаар буангдаха, Амгалан зондо амгалан байдал хэрэгтэй, Аһа наһан оршолоһонгой жама хэбэртэй.

Аласай холье анхаран захижа болоо наа, Арад зонингоо заншал орхижо болохогүйб, Аба, эжынгээ нургаал мартажа болохогүйб, Арад зонингоо хэлые мартажа болохогүйб.

Хорин арбан нэгэн эсгын халһан угай Гарман Дондогой Будашира 1929 оной намарай найхан сагта, хэбд номхон Хэжынган эгээл зүүн зах болохо Гүбэ шотага түрлэг.

Гүбээнгээ Эхин Чисаанын эхин нургуулида 1937 ондо ороод дайнай хатуу бэрхэ үедэ нуралсалайнгаа жэлүүдые таһалдуулжа байгаад, Заһаһатада, Чисаанын дүүрэн бшэ дунда нургуулан дүүргэе, Тэрэ үсын «Комштерн» колхоздо хүдөөнэй хүндэ хүшэр ажалай амтые бага наһанһаа үлэн байха. 1952 онһоо Эхынн механик агорнуудан курсда хуража, найман жэлэн турһада трактористаар хүдэлжэ гараа. Газогераторна, колесно тракторнуудые жоолоододог байгаа. Гурбан жэлэй турһада уяагата сэрэгшэ албайда жооа юм. 1961 ондо партиин гэгшүүгээр аотаа Шотагайнгаа сельдогой түрүүдэгшээр, колхозой, совхозой орооһоной складые дааһаар, хоёр жэлдэ хониншодой бригадиршье ябаа. 1972 онһоо пенсид таратаргаа гэр бүлөөрөө хониншодой хүнгэн бшэ ажаада хүдэлөөд, үшөө гурбан жэлдэ хүдэлөөд, мүнөө амаралтада гараһхай. Хаашые, ямаршье ажаада ябахандаа сэхэ сөөр, урагнаа наһатай, ажалай үндэр амжалта туйладаг гээ. Эсгэн сусангай ажалыншье гэрнэ - колхоз, совхозой, аймагай тоо тоолоһонгой олон саарһан грамотанууд оһи Мун Буряадан АССР-ын Верховно Советий партиин оокомоншье грамотануудаар, «1941-1945 онуудай дайнай үсын шиде баһагата ажалан гүлөө» гэгшэ медалаар шаһагданхай.

Башар наһанһаа буряад уран зохоодоо, шүлэг дууида дурлажа, бүхы наһан соотоо энэ дурлаа абажа яадаг. Хэрише хамтын барагданагүй хүндэ сэхэ ажаада эсбэшье, аһа сагтаа, ехэнхидэ хүншье шүлэг, дуу гү, аһан раска домогуудые одоохон лэ зуаан дэбтэригүүдые дүүртэр бшэ гээ юм. Манай шотаган мэдэжэ журналист байһан Рабдан Цыбиков бшэ гэгшэ юмшүүдые үзөөд, буряад шүлэгүүдые, номуудые наһса уһна гээ гээ гэгжэ Будашира Гармаевич хөөрдэг. «Хэжынган гол» газетдэ хүдэлдэ байһан, Буряад оройной бэлгитэ пост Аһа Дамбаев ержэ, бшэ гэгшэ саарһануудаар һонирхоод, та шүлэг бшэ гэгшэ байһат гэжэ хэлэ гээ. «Эсгэн», «Эжы» гэжэ шүлэгүүдые «Хэжынган гол» газетдэ гарба. Тэрэ гэгшээр олон тоото шүлэгүүд олон статьянуудын аймагай болон «Буряад үзэн» газетэ, «Баһага» журналда томилогдоо. Тэдэ зохоо мүүдэһи турэ шотаг, тэрлэгшэ тоонто, буряад хэлэн, баһагаһи, ажалан мургэл, ажалан түрүүшүүд, шотаган омогорхол болоһон суута хүнүүд тухан юм Эсгэни, Гарман Дондог анһандаа Чисаанын дасанай хубарга, Арьяа-Баалан хубилдаан, Зургадан баһын шаби ябаһан юм. Сагай хубилдаа хара боложо, колхозой модошо дархан солотон хүдэлөө. Абадаа хууһан монгол оһи гавалга, буддын шаһанай олон тоото номуудые уһнажа гарба.

Монгол бшэ гэгшэ «Доржо Жодбо» гэжэ шаһанай гүн ухаанай ном хэблүүдэ гээ. 90 эд оной эхээр шаһан мургэлэй нургуулые эхнэхэдэ, шотагай хэлэн гүбэдэ, залуушуула сугларжа, Чисаанын буддын шаһантанай оулагшэ бшэ болгожо, түрүүдэгшээр Будашира Дондоковые һуһаба. Соһон зүбэлтэй хэлсэжэ, Буряад оройной урданай томо дасангуудай нэгэн байһан Чисаанын дасан бариха гэжэ шидэбэ. Будашира Дондоков Цэрэн Бадмаевич Чимитовтэй ехэ оролдолог, хоншэ гаргажа, (зарим хүнүүд бүүдэхгүй гэжэ хэлэ гээ) оройнгоо хүсэл зоригээр дасан барилга ударидажа, түргэн саг соо бүтэргэ. Хара аһа хараад, «наһаа саагуур, наһанһаа наагуур» гээд ябадтай, Чисаанын дасанай хуралнууд, шотаган таһиға, суарга барилга, шотагай заһаа гэгшэ мэтыс Будашира Гармаевич оторо эмхидхэжэ, хабаадажа байдаг хүн.

Бүгдэ буряадуудай сьэднүүдэй, СССР-эй Буддын шаһантанай сьэднүүдэй дөсөгадаар һуһагданхай. Шотагайнгаа нургуулин нургаһадтай ходо үзэдажа, баһанарта тон ехэ туһа үргэдэг. 1956 ондо шотагайнгаа басаган Сандидай Даржабайтай аһа боложо, арбан хоёр хубилдэ «хуһын дүрөөд», гариншье гангада хургуулые, Үхнүүдэһи булта хүмүүжэл байтай, хүндэ мүүшэ зохида интанууд, ажал хэрэгтэһи, нургуули худартаһи бэрхэнүүд.

Уурхайһаа гарһан дэббаранууд мэтэ бүхы Росси гүрэн соогуураа таран гэгдэ, адуу болохогүйб ха. Эгээл ехэн, Жамьян-Дулама - шотагайнгаа нургуулида 25-хи жэлдэ баһагажа ябаа. Дана Пужэг - Хэжынгэдэ харгы наһанарыи мастер, Сэрлима Якутск хотодо осолшон, Чимит-Доржо шотагтаа маһан, Жаргала Якутска, Зоригма - Москвада, найманай ажал эрхлэгшэ, Золто Улаан-Үдэ - ама, Соһома Шэтин областини Эргэн шотага, Гэрэма Якутска найманашан, Согто - шотагтаа маһан, Дарима - Эрхүү хотодо баһа, Чисаана - Санкт-Петербургта студент. Эды олон үхнүүдые хүд дээршэ гаргажа гэгшэ тинишье амархан хэрэг бшэ ааб даа. Наһанһаа нурхэр Даржабай Очировнагатаа юртэй ветийгээр бөс бөс дэмжэжэ, хэмжэ элэнгүй ехэ хүдэлмэри хэжэ гарһан гээ.

Еһотойд жэнхэн найхан буряад зан заншалтай, энхэршэ инүүдэһи сэдхэлтэй энэ бүлэ хорин табан аһа, эзэнэртэй юм. Недондо намар бүхы хүбүү бэрин, хурьтэ басагаһи, аһа аһамни, түрэл гаралын сугларжа, баабанһаа 70 наһанай оие тэмдэгтэ, Үхнүүдтэ, бэринэртэ, хурьтэ гэгдэ, аһа гэгдэ хамта дүнгэн зурган хүн болодог юм. Еһотойд гансаһаа газар дүүрэхэ гэгшэ энэ даа.

Үндэр томо бэстэй, хүншыншэ бүдүүн хоолойтой энэ хүн тухай нимэ үгэ бшэ:

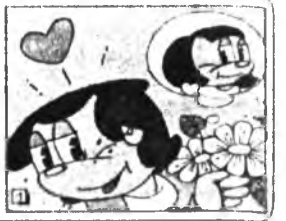
Бүүр - бүүр дуутай, Бэлтэгэр томо нодотэй, Бүтэн торгон дэгэлтэй, Буга Шэрэ Дондогой. Зондо шадааһаа, туһалха гэжэ оролдодог, буряад зонингоо түүхэ, уг гарбал, шаһан мургэл тон һайн мэддэг, уужам үргэн гэрин, ходоодо хүн зоһоор тайлардаггүй. Олоһон түүхэ оролдожо ябадаг, буһнтай, бурхантай шотагайнай урдаа хараха үбгэдэй нэгэн Будашира Гармаевич Дондоков болоо.

Дамба БАРИБАЗАРОВ. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хүбүү бэринүүдыне, хурьтэ басагаһыне, аһа эзэнэри, хамта 46 хүн.

ЬЭРГЫЛЫТ!

СПИД УБШЭН АЙМШАГТАЙ ТҮРГЭНӨӨР ДЭЛГЭРНЭЭР!

Во всем мире продолжает развиваться эпидемия Вич-инфекции. Половина зараженных ВИЧ заболевает СПИДом уже к 8-10 году от заражения, а к 11 годам умирает. Лишь единицы живут больше 20 лет от начала заражения. Пандемия уже унесла около 18,8 миллионов жизней, а в живых, зараженных ВИЧ-инфекцией, в мире проживает 34,3 миллиона. Международные эксперты считают, что раньше 2007 года эффективной вакцинопрофилактики Вич-инфекции ожидать не следует. Некоторые лекарства способны задерживать развитие болезни, но они дорого стоят, и их применение не всегда эффективно. Так в США примерно 500 тысяч человек находится на лечении, общая стоимость которого составляет 5 млрд. долларов в год. Но и при доступном лечении в США ежегодно умирает от СПИДА до 50 тысяч человек.

ТАХАЛ ЭХИЛШОО ГҮ?

Нүүе! Республика доторнай ВИЧ үбшэндэ болон венерическэ халдабарига үбшэндэ нэрбэгдэнэ хүнүүдэй тоо үдэр бүри олошорно, тэрэнэй тахал эхилшоо!

Иймэ юумэ дуулаад, толгой дээрхи үбшэн үрзышэнэ. Энэ ушарһаа Буряад Республикын ариг сэрэрье хиналтын болон халдабарига үбшэнһөө нэргылэлгын гүрэнэй түбэй мэргэжэлтэн Альбина БУЖГЕЕВАТАЙ хөөрэлдэнэ байнабди. Тэрэ ингэжэ хөөрөб:

Үнэхөөрөөшье, ВИЧ үбшэндэ нэрбэгдэнэ хүн зон үдэрөөр бшэ, час часаар олошорно. 2000 оной эхиндэ республика доторнай ВИЧ-гэй 37 хүн тоологдоо хаа, мүнөөдэр 900 хүрэхөө байна. Эдэнэй 91 процентнь худаһа руугаа нарко-бодос оруулжа байгаад, нимэ «бэлэгт» хүртөө. Тинмэһээ наркотинтой нүхэсэлтэ

хүнүүдгэ энэ үбшэн халдана гэшэ. Наһанай хэмжээгээр хараад үзэхэдэ, бүхы ВИЧ-гэй 67 процентнь 18-29 наһатайшуул болоно. Эдэмнай манай ерээдүй болоно бшуу. Тинмэһээ энэ байдалые ондоо болгохо хэрэгтэй. Энэ үбшэн саашадаа нимэ түргэнөөр хүжэржэ байгаа хаа, республикадамай, Россиядамай түрнөө үргэжэ хүн зон одоохо болхо, арадаймай тоо эрид доошолхо. Энэ эдгэншгүй үбшэнгэн ягаад түрэх аргагайб?

Бүхы ВИЧ-гэй хүнүүдэй 67 процентнь Улаан-Үдэдэ ажаһууна. Загарайн, Сэлэнгын, Кабанскын, Хойто-Байгалай, Түнхэнэй аймагуудта энэ үбшэндэ нэрбэгдэнэ хүн олон гээд тэмдэглээр.

Энэ муу муухай үбшэнгэй хүнүүдэй 72 процентнь

ажалланагүйбди гэжэ хэлэнэ. Харин 7 процентнь оюутад, хурагшад болоно. Тингэжэ эдэмнай хургуулиашье оршино.

Үбшэндэ халдаабди гэжэ мэдэхэдэ, заримашуул бээз хороохо гэжэ шиндэнэ. Харин нүгөө заримашуул диагнозаа мэдэхэдэ, үлөөшэ наһан соогоо бүхы юумэ, хайншы байг, муушы байг, үзэхэ гэнэ. Мүнөө нүгөө бүтэ ганса билэ үлдэхэ еһотой түбди гэжэ ханаад, олондо энэ үбшые тарааха гэжэ оролдоно еһотой.

Венерическэ үбшэнүүд соогоо сифилис манай республикада нэгтэрэнхэй. Пүүдэй жэлдэ энгээр үбшэлэн хүн зоной тоо урдахи онуудтай сацуулбал, нэгэ бага үсөөрөө. Тингэжэ недондо жэлдэ республика доторнай сифилисгэй 2680 хүн элрүүлгэдэ, энээнэй 53 процентнь - Улаан-

Үдэдэ. Хүдөө аймагууд соогоо Баргажанай, Хэжэнгын, Прибайкалин, Яруунын, Ивалгын, Загарайн аймагуудта сифилисгэй хүнүүдэй тоо нэмэлэн залда.

Ехэнхи ушарта 18-29 наһатай эрхэтэднай энэ үбшэнгэй «станисана» гэшэ. Харин социальна талаар хараад үзбэл, олонхи хүнүүд ажалгүйбди гэнэ. Оюутадай, хурагшадтай дунда сифилисгээр үбдэнэй тоо үсөөн бшэ.

Тэр бүлэгтэйшье эршүүл, эхэнэрүүдэй дунда сифилис халдааха ушарнууд олоор тохөөлдоно. Тэдэ үбшэ халдаһан тухай бээ бэһэншэ ноуна, хэлэншгүй. Тинмэһээ түрэхэдэнь, үхибүүдэнь муу нүлөө үзүүлнэ хая юм. Мүн тинхэдэ гонорей, трихомониаз, хламидиоз гэнэн үбшэндэ нэрбэгдэнэ хүнүүдэй

тоо саанааршые хаа, дэншэлээр. Бүхы дээрэ венерическэ үбшэнүүдтэ нэрбэгдэнэ хүнүүдэй оройдоол 15 процентнь мэргэжэлтэндэ ерэжэ, сэхысь хэлэнэ. Харин бусад ушарта (медицинскэ цалгалтын үедэ, шуһаа гушаахадань, гинекологуудай ашаар) венерическэ үбшэнгэй хүнүүд эшрүүлгэднэ.

Тинмэһээ булта сат соогоо мэргэжэлтэдтэ хандабал, энэ үбшэнүүдэй хүжэрхые тогтоохо байнабди. Мүн бээ хайнаар абажа ябахын, халхай ябадал гаргахгүйн тула оролдохо хэрэгтэй. Вирус тогтоолог хэрэгсэлүүдые хэрлэгтэ. Энэ бүгдые шэхэншгэнэ хажуугаар хиндхүүдэд ябаа хаамнай, энэмнан хохидол, аюул боложо магад.

Борис БАЛДАНОВ
бэшжэ абаба.

ЕСТЬ О ЧЕМ ПОДУМАТЬ

Что такое СПИД?
СПИД - Синдром И р и о б р е т е н н о г о Иммунодефицита. СПИД развивается у людей, заразившихся ВИЧ-инфекцией, и является конечной стадией этого заболевания.

Как ВИЧ переходит в стадию СПИДа?

Первые 5-10 лет после заражения вирус размножается, уничтожая важные клетки иммунной системы - CD4 Т-клетки (Нормальный уровень CD4 Т-клеток - 800-1000 клеток на мм³). Это приводит к иммунодефициту - ослаблению иммунитета, когда человеку становится труднее бороться с любыми заболеваниями. СПИД быстрее развивается у тех, чье здоровье изначально слабое. Также негативно влияют курение, злоупотребление алкоголем, потребление любых наркотиков, плохое питание. Когда иммунная система человека ослаблена, у него могут развиваться заболевания, не обычные для людей с неповрежденным иммунитетом - оппортунистические заболевания. Это может быть саркома Капоши, пневмоцистная пневмония, ЦМВ-инфекция и другие. Диагноз «СПИД» ставится, если у инфицированного ВИЧ есть одно или несколько оппортунистических заболеваний, или количество клеток CD4 падает ниже 200 клеток на мм³.

Как можно обнаружить ВИЧ?

ВИЧ может жить в организме 7-15 лет прежде, чем появятся какие-либо симптомы. Часто люди, живущие с ВИЧ, чувствуют себя прекрасно в течении этого времени и даже не подозревают, что в их организме находится вирус. Единственный путь определить это - тест крови на наличие специфических антител к ВИЧ. Определенные антитела вырабатываются иммунной системой для борьбы с определенными инфекциями.

Что такое тест на антитела к ВИЧ?

Тест определяет наличие или отсутствие антител ВИЧ в крови человека. Положительный результат значит, что у человека обнаружены антитела к ВИЧ. Это дает основание предполагать, что человек ВИЧ-инфицирован и может, в определенных условиях, передать вирус другим.

Отрицательный результат значит, что антитела к ВИЧ не обнаружены. Есть три ситуации, когда тест может дать отрицательный результат:

- если человек не заражен ВИЧ;
- если человек заражен ВИЧ, но организм еще не выработал антитела к вирусу («период окна»);
- если у человека развитый СПИД, когда иммунная система уже не работает (в этом случае человек очень тяжело болен и, фактически, уже умирает).

Что такое «период окна»?

В ответ на проникновение ВИЧ в кровь начинают вырабатываться антитела к

этому вирусу. Для этого требуется от 2 недель до 3 месяцев. Очень редко этот период длится до 6 месяцев. В «период окна» человек уже инфицирован, но еще нет антител, поэтому тест на антитела к ВИЧ будет отрицательным. Рекомендуется повторный анализ крови через 3-6 месяцев. В «период окна» инфицированный человек уже может передавать ВИЧ другим людям при определенных условиях.

Где можно пройти обследование?

- Бурятский республиканский Центр профилактики СПИД и инфекционных заболеваний, ул.Цивилева, 41.

- Бесплатное обследование (возможно анонимное) на ВИЧ, консультирование по проблемам ВИЧ/СПИД. Тел.: 34-03-65.

- Консультирование, диагностика инфекционных заболеваний. Тел.: 34-03-65.

- Консультирование, диагностика, лечение заболеваний, передающихся половым путем, цены умеренные. Тел.: 26-25-34.

- Определение иммунного статуса и иммунокоррекция. Тел.: 26-25-34.

Зачем знать, есть ли у меня ВИЧ?

- Чтобы вовремя начать применять специальные препараты, останавливающие развитие болезни и не допустить развития СПИДа.

- Чтобы быть еще более внимательным к своему здоровью, так как любое

заболевание на фоне ВИЧ-инфекции протекает тяжелее и требует специального лечения. Особенно это относится к венерическим заболеваниям, гепатитам и туберкулезу.

- Чтобы не заразить своих близких и любимых людей.

Как происходит заражение ВИЧ?

Вирус передается только через определенные жидкости организма. Это кровь, сперма, вагинальный секрет, грудное молоко.

Это значит, что заразиться можно:

- при сексуальном контакте без презерватива, когда в организм попадает сперма, вагинальный секрет или кровь;

- при прямом попадании крови в организм через ранки, язвочки, слизистые оболочки,

при переливании крови и трансплантации органов (здоровая кожа - надежная защита от проникновения ВИЧ);

- при использовании нестерильных шприцев и игл;
- от матери к ребенку во время беременности, родов или

кормлении.

Как предотвратить заражение?

Очень просто! Достаточно предотвращать попадание в ваш организм крови, спермы, вагинального секрета и грудного молока другого человека. Это значит:

- пользоваться презервативом из латекса или полиуретана при любом сексуальном контакте;
- всегда пользоваться одноразовыми или стерильными инструментами для медицинских процедур, связанных с проникновением в организм

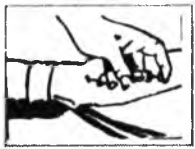
ВИЧ не передается:

Несмотря на серьезные последствия заражения, сам ВИЧ - очень слабый организм. Он может жить только в жидкостях организма и размножаться только внутри клеток. Поэтому, совершенно нет опасности заразиться при

бытовых контактах - дружеских поцелуях, рукожатиях, использовании общей посуды, общем бассейне, спортивном зале, туалете, постельным бельем.

Это кровь, сперма, вагинальный секрет, грудное молоко.

2 ПОНЕДЕЛЬНИК

ОРТ

07.00 Телеканал «Доброе утро»
10.00 Новости
10.15 «Воздушные замки». Сериал
11.15 Поле чудес
12.15 «С легким паром!» В гостях у Михаила Евдокимова
12.40 История одного шедевра. В. Верещагин. «Двери Тимура»
13.00 Новости
13.15 Телеканал «Добрый день»
14.15 Олег Ефремов и Ролан Быков в фильме «Мнимый больной». 1-я серия
15.25 Документальный детектив. «Красный туман». Дело 2001 года
16.00 Новости
16.20 Звездный час
16.45 «... До шестнадцати и старше»
17.20 Мультсериал «Покемон»
17.45 Веселые истории в журнале «Ералаш»
17.55 «Воздушные замки». Сериал
19.00 Вечерние новости (с сурдопереводом)
19.25 «Странствие души». Спецрепортаж
19.45 Жди меня
20.40 «Кто хочет стать миллионером?». Телеигра
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время. Информационный канал
22.50 Сериал «Секретные материалы» («X-files»)
23.45 Э Радзинский. «Моя театральная жизнь». Фильм 1-й
00.35 Взгляд
01.20 «На футболе» с Виктором Гусевым
02.05 Ночные новости
02.30 Сериал «Человек ниоткуда»

РТР

БГТРК

РТР

09.25 «Телелузики»
10.30 «Москва - Минск»
10.45 «Православный календарь»
10.50 «Дежурная часть»
11.15 Комедия «Агент в мини-юбке»
12.35 «Фитиль»
13.00 ВЕСТИ
13.30 «Санта-Барбара». Т/с
14.30 «Селеста». Т/с
15.30 ДНЕВНОЙ ЭКРАН. Новая «Старая квартира»
16.00 ВЕСТИ
16.30 «Что хочет женщина». Ток-шоу с Кларой Новиковой и Еленой Яковлевой
17.00 «Луиза Фернанда». Т/с
17.55 Журнал «Каламбур»
18.25 Т/с «Простые истины»
19.00 ВЕСТИ
БГТРК
19.30 Детское время. Мультфильм Амар сайн, буряад хэлэн!
19.40 Люди и судьбы. Председатель Совета старейшин при президенте РБ Б.Ц. Будаев
20.00 Байгал
20.15 Рек-тайм
20.25 «Буряад орон». Худ.-публ. программа
21.00 «Панорама». Инф.-аналит. программа
21.15 Рек-тайм
21.30 Республиканские новости
21.45 Дорога. Водитель. Пешеход
21.50 Гороскоп и прогноз погоды на завтра
РТР
22.00 ВЕСТИ
22.30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ - МОСКВА
22.50 Премьера концертной программы Ефима Шифрина
00.40 Михаил Жванецкий. «Простые вещи»
01.00 ВЕСТИ
01.30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. «Мир сегодня»
01.40 ПОДРОБНОСТИ
01.50 «Дежурная часть»
02.00 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. ПРЕМЬЕРА. Фильм Сидни Люмета «Интенсивная терапия» (США). 1998г.
04.00 «Спорт за неделю»

ТИВИКОМ

09.00 Т/с «Марисоль»
10.00 Из жизни женщины
10.30 «Сегоднячко» за неделю
11.25 Магазин на диване
11.35 Сериал «Вспомнить все»
13.30 Телемаркет
13.50 Недвижимость
13.55 Жизнь без риска
14.00 Video гид
14.15 Телемагазин
14.30 Сериал «30 случаев майора Земана»
15.30 М/ф «А в этой сказке было так...», «Шиворот-навыворот»
16.00 Сериал для подростков «Тайный мир Алекс Мак»
16.30 Сериал «Доктор Элинон Бромвелл»
17.30 Док. сериал «Прощай, XX век»
18.00 Комедия «Я люблю Люси»
18.30 Из жизни женщины
18.55 Прогноз погоды
19.00 Музыкальные поздравления
19.30 Сериал «Детектив Нэш Бриджес»
20.25 Телемаркет
20.35 Автоэкспресс
21.00 Сериал «Дерзкие и красивые»
21.20 «Семь строк». Недвижимость. Прогноз погоды
21.30 Драма «Нога»
23.30 Прогноз погоды. Телемаркет
23.45 Ток-шоу «Страсти по Соловьеву»
00.15 Сериал «Палочка-майор»
00.50 Глобальные новости
АРИГУС
07.00 Дорожный патруль. Сводка за неделю
07.15 Ваша музыка: И Николаев
08.15 X-фактор
08.45 Дорожный патруль. Сводка за неделю
09.00 Вы - очевидец
10.00 Все в сад
10.25 СЕТЬ
11.00 День за днем
11.45 Дорожный патруль. Сводка за неделю
Перерыв до 17.00
17.00 Катастрофы недели

17.55 Победоносный голос верующего
18.25 ТЦ «ТУМЭР МОРИН» предлагает
18.30 Музыкальный подарок
19.05 Формула успеха
19.30 ТК «Ариг Ус» и «Бурятэнерго» представляют: «С теплом и светом»
20.00 Новости
20.10 Восточный экспресс
20.25 Метеопрогноз
20.30 Амба-ТВ
21.00 Т/с «Тропиканка»
22.00 Восточный экспресс
22.15 Метеопрогноз
22.20 Формула успеха
22.40 Скандалы недели
23.40 Д.Лунгрэн в триллере «Смертельный узел»
ОТБ
09.00 «Бeverли Хиллз 90210». Т/с для молодежи
10.00 Музыка на СТС
10.20 Товарный ряд
10.30 «Мелроуз Плейс». Т/с
Перерыв до 17.00
17.00 «Скуби и Скрэппи». М/с
17.30 «Бэтмен», м/с
18.00 «Рыцарь дорог». Т/с
19.00 «Первое свидание»
19.30 «Молодожены»
20.00 Комедия на СТС
20.20 Товарный ряд
20.30 Клип-презент
21.00 «STAR TREK - звездный путь». Т/с
22.00 Кино на СТС
НТВ
08.00 «Сегодня»
08.30 «Час быка»
08.35 «Криминал»
08.45 «Карданный вал»
09.00 «Сегодня»
09.20 «Впрок»
09.30 «В печать»
09.35 «Тушите свет»
09.45 «Час быка»
09.55 Сериал «Улицы разбитых фонарей». «Многая лета»

11.00 «Сегодня»
11.25 Сериал «Улицы разбитых фонарей». «Лекарство от скуки»
13.00 «Сегодня»
13.25 «Вчера в «Итогах»»
14.40 «Куклы»
15.00 «Сегодня»
15.25 «Без рецепта»
15.50 «Карданный вал»
16.00 «Старый телевизор»
17.00 «Сегодня»
17.25 «Впрок»
18.00 Сериал «Страсть» (США)
18.55 Телеигра «О, счастличик!»
19.45 Час сериала Николай Караченцов и Алексей Кравченко в остросюжетном сериале «Досье детектива Дубровского»
21.00 «Сегодня»
21.30 Наше кино. Ирина Селезнева, Игорь Костоловский, Лк Бовь Полищук и Александр Филиппенко в комедии «Игра воображения»
23.05 «Криминальная Россия». «Сибирский потрошитель», 1 серия
23.45 «Час быка»
00.00 «Сегодня»
00.30 «Герой дня»
00.45 «Криминал»
01.05 «Итого» с Виктором Шендеровичем
01.30 «Антропология». Программ Д.Диброва
РАДИО
6.12 Радиожурнал «Земля родная»
6.37 Информация, объявления
6.45-7.00 - Актуальное интервью
7.12 - Объявления
7.20 - Программа «АНФАС» - о деятельности детской многопрофильной больницы
7.45-8.00 Радиожурнал «Мир Севера» (на эвенкийском языке)
12.00-12.10 Дневной выпуск новостей «Короткой строкой»
19.12 Республиканские известия (на бур. языке)
19.27 Объявления
19.30 Республиканские известия (на русс. языке)
19.45-20.00 - «Ученые Бурятии»

ОПОВО-РОЗНИЧНЫЙ ЦЕНТР «БАЙКАЛ»
Цены действительны до 6.04.2001г.
Мужское трикотаж (детск., взросл.) г. Москва
Женское трикотаж (детск., взросл.) г. Москва
Детское трикотаж (детск., взросл.) г. Москва

Кафе «САРАН»
- банкеты
- юбилеи
- коллективный отдых
Мы будем рады видеть Вас!
ул. Ключевская, 39,
ост. «ВСГТУ», тел. 41-11-00

Весенний сезон на «Верхней Березовке»!
Пансионат «Верхняя Березовка» приглашает гостей и жителей республики отдохнуть и поправить свое здоровье.
Проезд авт. №8, ост. «Дом отдыха»
Тел.: 34-45-7

3 ВТОРНИК

ОРТ

07.00 Телеканал «Доброе утро»
10.00 Новости
10.15 «Воздушные замки». Сериал
11.15 «Кто хочет стать миллионером?» Телеигра
12.15 Пока все дома
12.45 История одного шедевра И Левитан. «Вечер. Золотой плес»
13.00 Новости
13.15 Телеканал «Добрый день»
14.05 Олег Ефремов и Ролан Быков в фильме «Мнимый больной». 2-я серия
15.10 Жди меня
16.00 Новости
16.20 Царь горы
16.45 «... До шестнадцати и старше»
17.20 Мультсериал «Покемон»
17.45 «Ералаш»
17.55 «Воздушные замки». Т/с
19.00 Вечерние новости
19.15 Сериал «Все путешествия команды Кусто». «Тайны глубин»
19.45 Здесь и сейчас
19.55 Как это было. «Катастрофа теплохода «Александр Суворов». 1983 год»
20.40 «Убойная сила-2: Практическая магия»
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время
22.50 Комедия «Одиноким предоставляется общежитие»
00.30 «Русский экстрим»
01.00 Ночные новости
01.25 Фей Данауэй в фильме «Глаза Лауры Марс»
РТР
БГТРК
РТР
07.40 Утро Бурятии
08.00, 09.00, 10.00, 11.00 ВЕСТИ
08.15 «Мануэла». Т/с
08.50, 09.50 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
09.15 СЕМЕЙНЫЕ НОВОСТИ
09.25 «Телелузики». Программа для детей
10.30 «Утро с «Аргументами и фактами»»

10.35 «Дарю тебе звезду». М/ф
10.45 «Православный календарь»
10.50 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. «Дежурная часть»
11.15 МОЯ СЕМЬЯ
12.25 «Откройте, милиция!». Документальный сериал
13.00 ВЕСТИ
13.30 «Санта-Барбара». Т/с
14.30 «Селеста». Т/с
15.30 ДНЕВНОЙ ЭКРАН. Новая «Старая квартира»
16.00 ВЕСТИ
16.30 «Что хочет женщина». Ток-шоу с Кларой Новиковой и Еленой Яковлевой
17.00 «Луиза Фернанда». Т/с
17.55 САМ СЕБЕ РЕЖИССЕР
18.25 Премьера телесериала «Простые истины»
19.00 ВЕСТИ
БГТРК
19.30 Детское время. Мультфильм Улгур
19.40 Улгур
20.00 Байгал
20.15 Рек-тайм
20.25 Инесса Антакшинова
20.50 Дела деревенские. Колхоз «Искра» Мухоршибирского района
21.05 Эхо заншалай хэшээл
21.15 Рек-тайм
21.30 Республиканские новости
21.45 Гороскоп и прогноз погоды на завтра
РТР
22.00 ВЕСТИ
22.30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ - МОСКВА
22.50 ВЕЧЕРНИЙ СЕАНС. Елена Кондулайнен, Михаил Кокшенов и Владимир Носик в комедии «Триста лет спустя». 1994г.
00.35 «Россия - начало». Премьера документального фильма
01.00 ВЕСТИ
01.30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. «Мир сегодня»
01.40 ПОДРОБНОСТИ
01.50 «Дежурная часть»
02.00 МУЖЧИНА И ЖЕНЩИНА. Валентина Толкунова
02.50 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. Виктория Абриль в фильме «Жена космонавта» (США). 1997г.

ТИВИКОМ

09.00 Прогноз погоды. Сериал «Марисоль»
10.00 Из жизни женщины
10.30 Сериал «Детектив Нэш Бриджес»
11.25 Прогноз погоды. Магазин на диване
11.35 Фильм «Шинель»
13.30 Телемаркет
13.50 Недвижимость
14.00 Телемагазин
14.30 Сериал «30 случаев майора Земана»
15.30 М/ф «Малиновка и медведь», «Топчумба»
16.00 Сериал для подростков «Тайный мир Алекс Мак»
16.30 Сериал «Доктор Элинон Бромвелл»
17.30 Док. сериал «Прощай, XX век»
18.00 Комедия «Я люблю Люси»
18.30 Из жизни женщины
18.55 Прогноз погоды
19.00 Музыкальные поздравления
19.30 Сериал «Детектив Нэш Бриджес»
20.25 Прогноз погоды
20.30 «Семь строк»
20.40 Телемаркет
20.55 Жизнь без риска
21.00 Сериал «Дерзкие и красивые»
21.20 «Семь строк». Прогноз погоды. Недвижимость
21.30 Драма «Атлантик-Сити»
23.45 Прогноз погоды. Телемаркет
00.00 Ток-шоу «Страсти по Соловьеву»
00.30 Сериал «Палочка-майор»
01.05 Глобальные новости
АРИГУС
07.00 Новости дня
07.25 Погода
07.30 Восточный экспресс
07.45 Метеопрогноз
07.50 Диск-канал с И Легостаевым
08.40 Любишь-смотри
08.45 Дорожный патруль
09.00 Новости дня
09.25 Метеопрогноз
09.30 Т/с «Женаты... С детьми»
10.05 Т/с «Тропиканка»
11.05 День за днем
11.45 Дорожный патруль
Перерыв до 17.00
17.00 Петерс поп-шоу

17.15 X-фактор
17.45 Победоносный голос верующего
18.15 ТЦ «ТУМЭР МОРИН» предлагает
18.20 Музыкальный подарок
18.50 Юм. сериал «Третья от Солнца планета». 1 с.
19.20 ТК «Ариг Ус» представляет:
19.40 Формула успеха
19.45 «Дар»
20.00 Новости
20.10 Восточный экспресс
20.25 Метеопрогноз
20.30 Самые громкие преступления XX века
21.00 Т/с «Тропиканка»
22.00 Восточный экспресс
22.15 Метеопрогноз
22.20 ТЦ «ТУМЭР МОРИН» предлагает
22.25 Формула успеха
22.45 СВ-шоу: сборная команда КВН С.-Петербурга
23.45 Т/с «Пси-фактор»
ОТБ
09.00 «Бeverли Хиллз 90210». Т/с для молодежи
10.00 Музыка на СТС
10.20 Товарный ряд
10.30 «Мелроуз Плейс». Т/с
Перерыв до 17.00
17.00 «Скуби и Скрэппи». М/с
17.30 «Бэтмен», м/с
18.00 «Рыцарь дорог». Т/с
19.00 «Частный детектив Магnum». Т/с
20.00 Комедия на СТС
20.20 Товарный ряд
20.30 Клип-презент
21.00 «STAR TREK - звездный путь». Т/с
22.00 Кино на СТС
НТВ
08.00 «Сегодня»
08.40 «Криминал»
08.50 «Карданный вал»
09.00 «Сегодня»
09.20 «Час быка»
09.30 «Впрок»
09.40 «В печать»
09.55 Сериал. Николай Караченцов и Алексей Кравченко в остросюжетном сериале

«Досье детектива Дубровского»
11.00 «Сегодня»
11.25 Сериал «Любовь и тайны Сансет Бич» (США)
13.00 «Сегодня»
13.25 Наше кино. Людмила Волынская и Евгений Демьяненко в фильме «Завтра, третьего апреля»
15.00 «Сегодня»
15.25 Криминал. «Чистосердечное признание»
16.00 «Старый телевизор»
17.00 «Сегодня»
17.25 «Впрок»
18.00 «Футбольный клуб»
18.55 Телеигра «О, счастличик!»
19.45 Час сериала. Николай Караченцов и Евгений Демьяненко в остросюжетном сериале «Досье детектива Дубровского»
21.00 «Сегодня»
21.25 Час сериала. «Николай Караченцов и Евгений Демьяненко в остросюжетном сериале «Досье детектива Дубровского»
22.35 «Криминальная Россия». «Сибирский потрошитель», 2 серия
23.15 «Футбольный клуб» представляет Лигу чемпионов
00.00 «Сегодня»
00.30 Герой дня
00.45 «Криминал»
01.05 «Тушите свет»
01.20 «Антропология». Программа Д.Диброва
РАДИО
6.10-7.00 - Программа «Утро Бурятии»
7.12 - Новости, объявления
7.30 - «Как живешь ветеран?»
7.45-8.00 «Орел» - «Вершина» - в передаче принимает участие директор Байкальского информационного центра «Грань» Н.Ж. Дагбаева (на бур. яз.)
12.00-12.10 Дневной выпуск новостей «Короткой строкой»
19.12 Республиканские известия (на бур. яз.)
19.27 Реклама, Объявления
19.30 Республиканские известия (на русс. яз.)
19.45-20.00 «Радиобиблиотека». Отрывок из повести Г-Д. Дамбаева «Гунзэма» (на бур. языке)

4 среда

ОРТ

7.00 Телеканал «Доброе утро»
0.00 Новости
0.15 «Воздушные замки». Сериал
1.15 «Убойная сила-2: Практическая магия»
2.10 Сериал «Все путешествия команды Кусто».

РТР

БГТРК

РТР

10.35 «Невиданная, неслыханная» Мультфильмы
10.45 «Православный календарь»
10.50 «Дежурная часть»
11.15 Комедия «Триста лет спустя»

15.30 М/ф «Враждебная стрельба», «Друг из озера»
16.00 Сериал для подростков «Тайный мир Алекс Мак»
16.30 Т/с «Доктор Элинон Бромвелл»
17.30 Док. сериал «Прощай, XX век»

07.00 Новости дня
07.25 Погода
07.30 Восточный экспресс
07.45 Метеопрогноз
07.50 Диск-канал с Н.Табашниковым

20.10 Восточный экспресс
20.25 Метеопрогноз
20.30 Наши любимые животные
21.00 Т/с «Тропиканка»
22.00 Восточный экспресс
22.15 Метеопрогноз
22.20 ТЦ «ТУМЭР МОРИН» предлагает

22.25 Формула успеха
22.45 Я сама. Ты - женщина, ты должна
23.45 Т/с «Пси-фактор»
00.45 Диск-канал

09.00 «Беверли Хиллз 90210». Т/с для молодежи
10.00 Музыка на СТС
10.20 Товарный ряд
10.30 «Мелроуз Плейс». Т/с

17.00 «Скуби и Скрэппи». М/с
17.30 «Бэтмен», М/с
18.00 «Рыцарь дорог». Т/с
19.00 «Частный детектив Магnum». Т/с

08.00 «Сегодня»
08.35 «Тушите свет»
08.45 «Час быка»
08.50 «Карданный вал»
09.00 «Сегодня»

НТВ

ОРТ

БГТРК

РТР

ОРТ

БГТРК

РТР

ОРТ

БГТРК

РТР

ОРТ

БГТРК

РТР

ОРТ

БГТРК

РТР

ОРТ

БГТРК

РТР

ОРТ

БГТРК

РТР

ОРТ

БГТРК

РТР

ОРТ

БГТРК

РТР

ОРТ

БГТРК

РТР

ОРТ

БГТРК

РТР

ОРТ

БГТРК

РТР

ОРТ

БГТРК

РТР

ОРТ

БГТРК

РТР

ОРТ

БГТРК

РТР

ОРТ

БГТРК

РТР

ОРТ

БГТРК

РТР

ОРТ

сет Бич» (США)
«Сегодня»
13.25 Наше кино. Олег Борисов, Ия Саввина, Людмила Гурченко и Елена Соловей в фильме «Дневник директора школы»

6.10 - 7.00 Программа «Утро Бурятии»
7.12 Новости, объявления.
7.30 - Программа «Выбор».

РАДИО

ЗАУДИЙСКИЙ МЕЛЬКОМБИНАТ ЗАКУПАЕТ: ЗЕРНО ПШЕНИЦЫ и РАЖИ ПРОДО-ЗОЛЫСТВЕННОЙ КОНДИЦИИ

Обращаться: РБ, г.Улан-Удэ, ул.Пищевая, 1 «А». Тел.: 42-52-46, 42-49-86

ООО "ЗАБАЙКАЛСПЕЦОДЕЖДА"

ПРЕДЛАГАЕТ:

куртки ватные, куртки рабочие камуфлированные, костюмы суконные, подшлемники ватные, каски, средства защиты, рукавицы ватные, суконные, костюмы сварщика, костюмы х/б, камуфлированные, халаты рабочие, медицинские, сапоги кирзовые, пояса спасательные и многое другое.

Предлагает трубы: d 20, 25, 32, 40, 50, 76, 89,159 мм.

ВПЕРВЫЕ В УЛАН-УДЭ

продукция ОАО "Ильдан" (г.Казань)!

Куртки летные - мужские, детские (подклад - овчина), дубленки, натуральные шубки для детей, женские пальто с мехом песца и чернобулки.

Приглашаем к сотрудничеству магазины и частные фирмы г. Улан-Удэ.

Гарантируем поставки по вашим заявкам.

АДРЕС: Стрелка, 502 км, база "Водкомплет" (2 этаж), каб. №17. Тел.34-88-54.

5 четверг

ОРТ

07.00 Телеканал «Доброе утро»
10.00 Новости
10.15 «Воздушные замки». Сериал
11.15 «Кто хочет стать миллионером?» Телеигра

РТР

БГТРК

РТР

13.00 ВЕСТИ
13.30 «Санта-Барбара» Телесериал (США)
14.30 «Селеста» Телесериал (Аргентина)
15.30 ДНЕВНОЙ ЭКРАН Новая «Старая квартира»

15.30 М/ф «Домовенок Кузя»
16.00 Сериал «Тайный мир Алекс Мак»
16.30 Сериал «Доктор Элинон Бромвелл» (закл. серия)

07.00 НОВОСТИ ДНЯ
07.25 Погода
07.30 Восточный экспресс
07.45 Метеопрогноз
07.50 Диск-канал с Р Сковрцовым

17.00 «Беверли Хиллз 90210». Т/с для молодежи
10.00 Музыка на СТС
10.20 Товарный ряд
10.30 «Мелроуз Плейс». Т/с

17.00 «Скуби и Скрэппи». М/с
17.30 «Бэтмен», М/с
18.00 «Рыцарь дорог». Т/с
19.00 «Ищите женщину»

09.00 «Беверли Хиллз 90210». Т/с для молодежи
10.00 Музыка на СТС
10.20 Товарный ряд
10.30 «Мелроуз Плейс». Т/с

17.00 «Скуби и Скрэппи». М/с
17.30 «Бэтмен», М/с
18.00 «Рыцарь дорог». Т/с
19.00 «Ищите женщину»

09.00 «Беверли Хиллз 90210». Т/с для молодежи
10.00 Музыка на СТС
10.20 Товарный ряд
10.30 «Мелроуз Плейс». Т/с

17.00 «Скуби и Скрэппи». М/с
17.30 «Бэтмен», М/с
18.00 «Рыцарь дорог». Т/с
19.00 «Ищите женщину»

09.00 «Беверли Хиллз 90210». Т/с для молодежи
10.00 Музыка на СТС
10.20 Товарный ряд
10.30 «Мелроуз Плейс». Т/с

17.00 «Скуби и Скрэппи». М/с
17.30 «Бэтмен», М/с
18.00 «Рыцарь дорог». Т/с
19.00 «Ищите женщину»

11.25 Сериал «Любовь и тайны Сансет Бич» (США)
«Сегодня»
13.00 «Сегодня»
13.25 Наше кино. Марина Левтова и Леонид Каюров в фильме «Моя Анфиса»

6.10 - 7.00 Программа «Утро Бурятии»
7.12 Новости, реклама, объявления.
7.30 Разговор на актуальную тему.
12.00-12.10 Дневной выпуск новостей «Короткой строкой»

РАДИО

6 пятница

ОРТ

07.00 Телеканал «Доброе утро»
10.00 Новости
10.15 «Воздушные замки». Сериал
11.15 «Крутые. Смертельное шоу». 2-я серия
12.10 Сериал «Все путешествия команды Кусто».

РТР

БГТРК

07.40 Утро Бурятии

08.00, 09.00, 10.00, 11.00 ВЕСТИ
08.15 «Мануэла». Т/с
08.50, 09.50 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ
09.15 СЕМЕЙНЫЕ НОВОСТИ

11.15 Александр Домогаров, Владимир Ильин, Борис Невзоров и Нина Русланова в фильме «Опасное хобби» из цикла «Марш Турецкого»
13.00 ВЕСТИ
13.30 «Санта-Барбара». Т/с
14.30 «Селеста». Телесериал (Аргентина)

19.00 ВЕСТИ
19.30 «Уянгын шурэ. Музыкальная программа»
19.45 Закон и порядок
20.00 Сагай суурьян. Информационно-аналитическая программа

22.00 ВЕСТИ
22.30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ - МОСКВА
22.50 ВЕЧЕРНИЙ СЕАНС. Виктор Павлов, Алексей Жарков и Владимир Этуш в авантюрной комедии «Не будите спящую собаку». 1991г.

01.20 ПРЕМЬЕРА. Эрик Робертс и

03.10 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. Георгий Вичин и Армен Джигарханян в комедии «Несколько любовных историй». 1994г.
04.55 «Дежурная часть»

ТИВИКОМ

09.00 Прогноз погоды. Т/с «Сеньора»
09.30 Хит-парад на ТНТ
10.00 «Из жизни женщины»
10.30 Сериал «Детектив Нэш Бриджес»

11.25 Прогноз погоды. Магазин на диване
11.35 Фильм «Слезы под дождем»
13.30 Телемаркет
13.50 Недвижимость
13.55 Жизнь без риска
14.00 Телемагазин
14.30 Сериал «30 случаев майора Земана»

15.30 М/ф «Дюймовочка»
16.00 Сериал «Тайный мир Алекса Мак»
16.30 Сериал «Власть желания»
17.30 «Процай, XX век»
18.00 Сериал «Я люблю Люси»
18.30 Из жизни женщины
18.55 Прогноз погоды
19.00 Музыкальные поздравления
19.30 Сериал «Земля: последний конфликт»

АРИГУС

07.00 НОВОСТИ ДНЯ
07.25 Погода

07.30 Восточный экспресс
07.45 Метеопрогноз
07.50 Диск-канал с О.Кушинашвили

08.45 Дорожный патруль
09.00 Новости дня
09.25 Метеопрогноз
09.30 Т/с «Женаты... С детьми»
10.05 Т/с «Тропиканка»
11.05 День за днем
11.45 Дорожный патруль Перерыв до 17.00

17.00 Петерс поп-шоу
17.10 Диск-канал
17.45 Победоносный голос верующего
18.15 ТЦ «ТҮМЭР МОРИН» предлагает
18.20 Музыкальный подарок
19.00 Т/с «Третья от Солнца планета», 4 с.

ОТВ

09.00 «Бeverли Хиллз 90210». Т/с для молодежи
10.00 Музыка на СТС
10.20 Товарный ряд
10.30 «Мелроуз Плейс». Т/с
Перерыв до 17.00
17.00 «Скуби и Скрэппи». М/с
17.30 «Бэтмен». М/с
18.00 «Рыцарь дорог». Т/с
19.00 «Частный детектив Магnum». Т/с

20.00 Комедия на СТС
20.20 Товарный ряд
20.30 Клип-презент
21.00 «STAR TREK - звездный путь». Т/с
22.00 Комедия на СТС
00.00 «Осторожно, модерн-2»

НТВ

08.00 «Сегодня»
08.45 «Час быка»
08.50 «Карданный вал»
09.00 «Сегодня»
09.20 «Криминал»
09.30 «Впрок»
09.40 «В печать»
09.55 Час сериала. Николай Караченцов и Владимир Стеклов в остросюжетном сериале «Досье детектива Дубровского»

11.00 «Сегодня»
11.25 Сериал «Любовь и тайны Сансет Бич» (США)
13.00 «Сегодня»
13.25 Наше кино. Андрей Мартынов и Станислав Садальский в приключенческом фильме «Без права на провал»
15.00 «Сегодня»
15.25 Фильм о фильме. «Поклонник»
15.50 «Впрок»
16.00 «Старый телевизор»
17.00 «Сегодня»
17.30 Программа для детей. «Улица Сезам»

РАДИО

6.10-7.00 Программа «Утро Бурятии»
7.12 Реклама, объявления
7.30 - 7.45 Программа «Встречи»
«Бурятия-2001: экономические и социальные перспективы»
7.45-8.00 «Гуламта» (на бур. яз.)
12.00 «Короткой строкой»
12.10 -13.00 Муз. программа «Час вашего письма»
19.12.-20.00. «Вчера. Сегодня. Завтра»

ТЕХКОМПЛЕКТ
реализует:
- Насосы консольные типа К, глубинные ЭЦВ, бытовые
- Газопламенное оборудование
- Аккумуляторы
- Запорная арматура: задвижки, вентиля
- Электроды
Имя адрес: Стрелка, б/на «Водкомплект», 2-ой этаж
Тел.: 34-34-38

ОАО «Улан-Удэнский судостроительный завод» ПРЕДЛАГАЕТ:
Номенклатура сельхозмашин, агрегатов запасных частей и к ним
(Оптовая цена с НДС в рублях на 01.03.2001г.)
1 17 Шестерня коническая Z=20 м=5 КРН-2.103 606 3 9 Прижим ножа КП2027
1 18 Шестерня коническая Z28 м=5 КРН-2.1 3 10 Пластина противорежущая
1 19 Ось к ротационной косилке КРН-2.1 3 11 Сегмент ножа с насечкой
1 20 Нож к ротационной косилке 3 12 Вал КИС 0216
2 ГРАБЛИ 3 13 Шестерня Z=30, м=3,5
2 1 Зубодержательная пластина 3 14 Шестерня Z=17, м=4,25
2 2 Пластина ГВР 6 3 15 Шестерня Z=32, м=4
2 3 Зуб грабельных ГПП-6 4 СЕЯЛКИ
2 4 Втулка ГВК 006 4 1 Колесо зубчатое СУЛ-102Б, Z=30, м=5, к СЗП-3,6
2 5 Палец наружный ГВК 627 4 2 Колесо зубчатое СУЛ-ЮЗБ, Z=36, м=5, к СЗП-3,6
2 6 Палец внутренний ГВК 603 4 3 Колесо зубчатое СУЛ-109А, Z=26, м=5, к СЗП-3,6
2 7 Каркас пальцевого колеса 4 4 Колесо зубчатое СЗГ0006А, Z=25, м=6, к СЗП-3,6
3 ЗЕРНУБОРОЧНЫЕ КОМБАЙНЫ «ЕНИСЕИ 1200» 4 5 Колесо зубчатое СЗГ00119, Z=30, м=6, к СЗП-3,6
3 1 Вал к КПП «Енисей 1200» 4 6 Колесо зубчатое СЗГ00121, Z=17, м=6, к СЗП-3,6
3 2 Фланцевалу КПП 4 7 Втулка СЗГ00118 к СЗП-3,6
3 3 Втулка к валу КПП 4 8 Втулка из капролона
3 4 Комплект вала КПП 5 ТРАКТОРА ТИПА «БЕЛАРУСЬ» ДТ-75, Т-150,К-701
3 5 Диск вариатора жатки 5 1 Шестерня Z=21, м=4 КПП Т25
3 6 Шкив моторный 5 2 Шестерня Z=34, м=4, КПП ДТ25
3 7 Кожух вентилятора 5 3 Шестерня Z=21, КПП Т20
3 8 Лопасть вентилятора (комплект 5 шт) 5 4 Вал муфты сцепления на трактор ДТ 75

7 суббота
ОРТ
09.00 Новости
09.20 Программа «100%»
09.50 Мультсеанс
10.15 Семейная комедия «Альф»
10.40 Игры, гармонь любимая!
11.10 Смак
11.30 «Смехопанорама» Евгения Петросяна
12.10 Дневной киносеанс. Мелодрама «Любовь по заказу»
13.40 Здоровье
14.20 «Чтобы помнили...» Николай Сергеев. Ведущий - Л.Филатов
15.00 В мире животных
15.40 История одного шедевра. Русский музей
16.00 Новости (с сурдопереводом)
16.10 Сериал «Китайский городовой»
17.05 «Дисней клуб»: «Все о Микки Маусе»
17.45 «Звезды против пиратов». Музыкальная программа
19.00 Вечерние новости (с сурдопереводом)
19.15 «Сын полка». Спецрепортаж
19.35 Веселые истории в журнале «Ералаш»
20.05 Коломбо и другие. Десли Нильсен в детективе «Кризис личности»
22.00 Время
22.40 Микки Рурк в приключенческом фильме «Харлей Дэвидсон и ковбой Мальборо»
00.35 Футбол. Чемпионат России. «Спартак» (Москва) - «Ротор» (Волгоград)
02.20 «Иванушки Int. в «Олимпийском». Юбилейный концерт
РТР
09.30 «Диалоги о рыбалке»
09.55 Фаина Раневская, Рина Зеленая и Ростислав Плятт в комедии «Подкидыш». 1939г.
11.10 «Золотой ключ»
11.30 «Телелутики». Программа для

детей
12.00 ДОБРОЕ УТРО, СТРАНА!
12.45 «Сто к одному». Телеигра
13.35 САМ СЕБЕ РЕЖИССЕР
14.05 Журнал видеокомиксов «Каламбур»
14.35 «Почта РТР»
15.00 «Комиссар Рекс». Т/с
16.00 ВЕСТИ
БГТРК
16.20 Бодолнууд. Юридическое образование: проблемы и перспективы
16.45 Православное слово
16.55 Лотерея «Импэкс-центра»
17.00 Ассорти. Рецепты, конкурсы, викторина
17.15 Гороскоп
17.20 Примите поздравления
18.50 Рек-тайм
19.00 Радиожурнал «Степные мелодии». Прямая трансляция
РТР
20.00 МОЯ СЕМЬЯ. «Любовные тайны»
20.55 «АНШЛАГ»
22.00 ВЕСТИ В СУББОТУ
22.50 «Городок»-ретро
23.30 Комедия «Третий не лишний». 1994г.
01.05 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. ПРЕМЬЕРА. Нив Кэмпбелл, Кортни Кокс и Дэвид Аркетт в триллере «Крик-3» (США). 2000г.
03.15 «И дольше века...». Документально-публицистическая программа Владимира Молчанова. Кшиштоф Пендерецкий
ТИВИКОМ
09.00 Прогноз погоды. Телемаркет
09.20 Недвижимость
09.30 Автоэкспресс
10.00 М/ф «Приключения Стремлянки и Макароныны»
10.30 Мультсериал «Сейлормун. Луна в матроске»
11.30 Сериал «Бандитский Петербург»
12.40 «Сегоднячко» за неделю
13.30 «Дети Ноя»
14.00 «Час Дискавери»
15.00 Европейская футбольная не-

деля
16.00 Сериал «Сыщики-любители экста-класса»
17.00 Музыкальные поздравления
18.00 Антология юмора
19.00 Прогноз погоды
19.05 Телемаркет
19.20 Домашний зоопарк
19.30 Сериал «Земля: последний конфликт»
20.30 Т/с «Вспомнить все»
21.20 Прогноз погоды. Недвижимость
21.30 «Скрытой камерой»
22.05 Сериал «Бандитский Петербург»
23.15 Эротическая мелодрама «Интим с посторонним»
01.15 Глобальные новости
АРИГУС
09.00 НОВОСТИ ДНЯ
09.25 Погода
09.30 Восточный экспресс
09.45 Метеопрогноз
09.50 Детский сеанс: х/ф «Мой друг Мэк и я»
11.25 Амба-ТВ
12.00 ТЦ «ТҮМЭР МОРИН» предлагает
12.05 Наше кино: комедия «Вратарь»
13.20 Ой, мамочки
14.10 Интеллект-шоу «Я знаю все»
15.10 Наше кино: «Почти смешная история»
17.25 «Жизнь в Слове»
18.00 Новости
18.10 Погода
18.15 ТЦ «ТҮМЭР МОРИН» предлагает
18.20 Музыкальный подарок
19.15 ТК «Ариг Ус» и ВСГ АКИ представляют «Культура»
19.40 Формула успеха
20.00 Фильм-катастрофа «Удар из космоса»
21.50 ТК «Ариг Ус» представляет: док. сериал «Войска особого назначения» - «Американские зеленые береты»
22.15 Формула успеха
22.35 Памела Андерсон в боевике «Убить любой ценой»

00.20 Ночной сеанс: комедия «Шальные алмазы»

ОТВ

09.00 «Джимми-суперчервяк». М/с
09.30 «Назад в будущее». М/с
10.00 «Гуси-лебеди». М/ф
10.30 «Улица Сезам»
11.00 «Бетховен». М/с
11.30 «Мир 220». Информационно-развлекательная программа
12.00 «Команда «А». Т/с
13.00 Комедия на СТС
15.00 М/ф
15.30 Кино на СТС
18.00 Комедия на СТС: «Фантастическая девушка»
18.30 «Стильные шутки»
19.00 «Клип-презент»
19.20 Товарный ряд
19.30 Шоу-бизнес
20.00 КВН. Кубок Киева
22.00 Кино на СТС
00.00 «Мировой реслинг»
01.00 Мистер Ужас представляет «Крип-шоу-2. Журнал ужасов»

НТВ

09.00 Программа для детей. «Улица Сезам»
09.30 Сериал. «Закон джунглей» (США-Канада-Франция)
10.05 Телеигра «О, счастливец!»
11.00 «Сегодня»
11.50 Криминал. «Чистосердечное признание»
12.20 «Интересное кино». Программа Б.Бермана и И.Жандарева
13.00 «Сегодня»
13.20 «Полундра». Семейная игра
13.50 «Путешествия натуралиста»
14.25 «Женский взгляд» Оксаны Пушкиной
15.00 Наше кино. Люсьена Овчинникова в комедии «Девичья весна»

17.00 «Сегодня»
17.25 «Свидетель века». Программа Владимира Кара-Мурзы
17.45 Дог-шоу «Я и моя собака»
18.25 Сериал. Комедия «Полицейская академия» (США)
19.30 «Герой дня без галстука»
20.05 Телеигра «О, счастливец!»
21.00 «Сегодня»
21.30 «Глас народа». Программа Светланы Сорокиной
22.55 Сериал «Улицы разбитых фонарей». «Погоня за призраком»
00.00 «Сегодня»
00.50 «Итого» с Виктором Шендеровичем
01.20 Теннис. «Кубок Дэвиса». Швеция-Россия
РАДИО
7.12-8.00 «Вчера. Сегодня. Завтра», объявления.
8.10 Программа «Мэндэ амар, минии Буряад орон»- «Утро Бурятии»
8.45 Передача для «Алтан зула»
12.10-13.00. Музыкальная волна радио Бурятии»: К 60-летию композитора А.Андреева.
19.12.-20.00 Радиожурнал «Степные мелодии».

Кафе «САРАН»
предлагает
Комплексные обеды
От 30 до 40 руб.
Вкусно и недорого в уютной обстановке
ул.Ключевская, 39, ост. «ВСГУТ», Тел.: 41-11-00

8 воскресенье

ОРТ

08.45 Слово пастыря Митрополит Кирилл
09.00 Новости
10.10 Служу России!
10.50 «Дисней-клуб»: «Чип и Дейл»
10.20 Утренняя звезда
11.10 «Непутевые заметки» с Дм Крыловым
11.30 Пока все дома
12.10 КВН-2001
14.10 Утренняя почта
14.40 Клуб путешественников
15.20 «Эх, Семеновна!» Всероссийский конкурс частушек
16.00 Новости (с сурдопереводом)
16.10 Сериал «Китайский городовой»
17.05 «Дисней клуб»: «Гуфи и его команда»
17.35 Умницы и умники
18.00 Живая природа. «Правда об обезьянах»
19.00 Вечерние новости (с сурдопереводом)
19.20 Елена Сафонова и Константин Хабенский в фильме «Женская собственность»
21.15 Арнольд Шварценеггер в супербоевике «Конец света»
23.30 Времена
00.45 Линия кино. Николас Кейдж в фильме Алана Паркера «Птах»

РТР

09.30 Сергей Столяров, Алла Ларионова и Николай Крючков в фильме-сказке «Садко», 1952г.
10.55 «Сто пуговиц» Мультфильм
11.00 РУССКОЕ ЛОТО
11.40 Всероссийская лотерея «ТВ БИНГО ШОУ»

12.35 ДОБРОЕ УТРО. СТРАНА!
13.05 «АНШЛАГ»
14.00 «Горюшок». Развлекательная программа
14.30 БОЛЬШАЯ СТРАНА
15.10 ПАРЛАМЕНТСКИЙ ЧАС
16.00 ВЕСТИ
16.20 ДИАЛОГИ О ЖИВОТНЫХ
17.20 «Вокруг света»
18.25 «Два рояля». Музыкально-развлекательная программа
19.20 САМ СЕБЕ РЕЖИССЕР
19.55 Адриано Челентано в комедии «Ас» (Италия), 1981г.
21.45 Концерт, посвященный Дню работника прокуратуры
23.00 Программа Николая Сванидзе «Зеркало»
00.00 ВЕЧЕРНИЙ СЕАНС. Михаил Евдокимов в комедии «Не валяй дурака» 1997г.
02.00 Бокс. Чемпионат России. Финальные бои. Передача из Саратова
03.20 Вечер, посвященный 70-летию М.С.ГОРБАЧЕВА

ТВНКОМ

09.00 Прогноз погоды. Телемаркет
09.20 Недвижимость
09.30 Первые лица
10.00 Кукольное шоу «ТелеБом»
10.30 М/с «Сейлормун. Луна в матроске»
11.30 Сериал «Бандитский Петербург»
12.40 «Встреча с...» Леонид Агутин
13.30 Удивительные животные
14.00 Неизвестная планета
14.30 «Истории богатых и знаменитых»
15.00 Суперхоккей. Неделя НХЛ
15.50 Т/с «Сыщики-любители экстра-класса»
16.50 Музыкальные поздравления
17.30 «Мы и наш город»
17.50 Детектив «Десять негрят»
20.15 Телемаркет

20.30 Вспомнить все
21.20 Недвижимость
21.25 Видеогид
21.30 «Скрытой камерой»
22.05 «Однажды вечером»
23.05 Титаны рестлинга на TNT
00.05 Хит-парад на TNT
00.40 Ночной канал «Для тех, кому за полночь»

АРИГУС

09.00 Новости дня 1/2
09.10 Погода
09.15 Наше кино: «Стоянка поезда две минуты»
10.35 Я сама
11.30 Пальчики оближешь
12.00 Все в сад
12.25 Хип-хоп программа «Fresh»
13.00 Star-Старт
13.30 Частная жизнь известных людей
14.20 Вы - очевидец
15.15 СЕТЬ
15.50 Шоу Бенни Хилла
16.20 Погода
16.25 Наши любимые животные
17.00 Дорожный патруль. Расследование
17.20 Благая весть
17.50 ТК «Ариг Ус» представляет: Клево
18.15 Музыкальный подарок
18.55 Формула успеха
17.25 Благая весть
17.50 ТК «Ариг Ус» представляет: «Клево»
18.15 Музыкальный подарок
18.55 Формула успеха
19.15 ТК «Ариг Ус» представляет: Док. Сериал «Военка особого назначения» - Великобритания

19.40 Боевик «Отмщение»
21.30 Формула успеха
21.50 Ой, мамочки
22.20 Х/ф «Террористы»
00.05 Дорожный патруль
00.15 Ночной сеанс: х/ф «Идеальное преступление»

ОТВ

09.00 «Хранители историй»
09.30 «Отражение»
10.00 «Бетховен». М/с
10.30 «Улица Сезам»
11.00 КБ «Легонавт»
11.30 Кино на СТС
13.00 М/ф
14.00 «Бак Роджерс в 25-м веке»
15.00 «Галактика»
16.00 «Квантовый скачок»
17.00 «Охотники за древностями»
18.00 Комедия на СТС: «Фантастическая девушка»
18.20 Товарный ряд
18.30 Шоу-бизнес
19.00 Клип-презент
19.30 «Осторожно, модерн-2»
20.00 «Первое свидание»
20.30 «Молодожены»
21.00 «Удивительные странствия Геракла». Т/с
22.00 Кино на СТС
00.30 Кино на СТС

НТВ

09.00 Наше кино. Григорий Плужник, Татьяна Гурецкая, Людмила Глазова и Анатолий Горюнов в комедии «Вратарь»
10.45 Наше кино. Александра Яковлева в фильме «Парашютисты»

12.30 Профессия - репортер. Евгений Матонин «Пароль из ста слов»
13.00 «Сегодня»
13.20 «Свидетель века». Программа Владимира Кара-Мурзы
13.40 Сериал. Сергей Шакуров в детективе «Визит к министру», 3 серия
14.15 «Лицо кавказской национальности». Фильм Александра Тихомирова, 3 серия
15.55 «В нашу гавань заходили корабли». Программа Э.Успенского
17.00 «Сегодня»
17.25 «Большие родители»
17.55 «Без рецепта»
18.30 «Депрессия». Психологическая пресса за неделю
18.55 Сериал. Комедия «Полицейская академия» (США)
20.00 «Итоги»
21.10 «Куклы»
21.25 Сериал «Улицы разбитых фонарей». «Куклолка»
22.35 Премьера НТВ. Дональд Сазерленд и Тимоти Хаттон в фильме Роберта Редфорда «Обыкновенные люди» (США)
01.05 «Третий тайм». Программа С.Шустера
02.00 Теннис. «Кубок Дэвиса». Швеция-Россия

РАДИО

7.12-8.00. - Программа «Слышу песни, сказки, легенды»
8.10-9.00 Литературно-художественная программа «Алтаргана»
9.10 - 10.00. - Программа для школьников «Эдишүүл»
12.00-13.00. Программа для молодежи «Воскресный полдень»

ТЕЛЕФОН ОТДЕЛА РЕКЛАМЫ: 21-55-97

ВСЕ ТОВАРЫ ПОДЛЕЖАТ СЕРТИФИКАЦИИ

ОАО «АВТО»
Лицензия № 032478 от 30.06.98

БОЛЬШОЙ ВЫБОР ВЕЛИКОЛЕПНЫХ НАПИТКОВ
К ПРАЗДНИЧНОМУ СТОЛУ

БОЛЕЕ 50 ВИДОВ ПИВА
СОКОВ
МИНЕРАЛЬНОЙ ВОДЫ

Гибкая система скидок,
бесплатная доставка по городу,
отсрочка платежа

АДРЕС: ул.Ключевская, 4
Тел.: 37-13-88.

Злоупотребление алкоголем вредит здоровью!

Современный Гуманитарный Институт
Улан-Удэнский филиал

Учреждение создано в соответствии с Законом Республики Бурятия от 20.06.98 № 14-З «Об образовании в Республике Бурятия».

НАПРАВЛЕНИЯ ОБУЧЕНИЯ:
- юриспруденция
- экономика
- менеджмент
- лингвистика
- психология
- информатика и вычислительная техника

ФОРМЫ ОБУЧЕНИЯ:
очная (дневная, вечерняя), заочная

Учреждение имеет лицензию на осуществление образовательной деятельности.

очная форма обучения по 7 специальностям по экономике и менеджменту

очная и заочная формы по 9 специальностям

Открыт прием на обучение по программе Кембриджского университета "Введение в английское и европейское право" по модулю "Уголовное право"

870017, г. Улан-Удэ, ул. Сахьяновой, 3
тел. (3012) 33-40-77 тел/факс: (3012) 33-40-66,
Email: buragi@buriatka.ru

Промышленно-финансовая компания «Улан-Удэнский авиационный завод» предлагает:

Сельскохозяйственному хозяйству и запасные части:

- * Сенокосилку универсальную КСФ-2 17985-00 руб.
- * Тракторные конные 12300-00 руб.
- * Измельчитель кормов ИКМ-0,8 12163-55 руб.

Садово-огородный инвентарь:

- * Разбрызгиватели 2-х видов 10 и 20 руб.
- * Трабли 30-38 руб.
- * Тяпку 36-96 руб.
- * Косоотбивалка 125-60 руб.
- * Поддон под рассаду (18 ячеек) 50-00 руб.

Спецодежда:

- * Сапоги кирзовые 237-02 руб.
- * Сапоги резиновые 94-30 руб.
- * Костюм полевой (камуфлиров.) 312-00 руб.
- * Ружьиный от 9-39 руб.
- * Перчатки трикотажные от 6-32 руб.
- * Куртка вагную (теплорейка) 255-00 руб.
- * Халат темный 90-40 руб.

Инвентарь:

- * Грести, лопаты, рыболовные от 14-70 руб.
- * Нить пошамидную для рыбной промышленности (бобина -2,5 кг) 176-72 руб.
- * Шурупы обвязочные и другое

Лодки:

- * Гребную лодку «Нерпа» (клепаная) 19302-00 руб.
- * Гребно-моторная лодка «Санда» (стеклопластиковая) 18000-00 руб.
- * Гребной «Гутик-картон» (стеклопластиковый) 11025-00 руб.

А также:

- * Стиральную машину «Белка-10М» и запасные части к ней
- * Изделия из полиэтилена (крышки, рукомошники и т.д.)
- * Инструмент слесарный, режущий
- * Станки настольные сверлильные, абразивные
- * И многое другое

Принимаем заказы на изготовление и ремонт любых изделий

Магазин «АНТЕЙ», ул. Заиграевская, 3, тел.: 25-30-71, 25-30-60.
Пос. авиазавода, рядом со зданием администрации поселка.

Оптовикам скидки. Товар подлежит сертификации. Цены действительны до 22 марта.

МАССО АВТОЦЕНТР

ПРИНИМАЕТ ЗАЯВКИ НА ПОСТАВКУ МИКРОАВТОБУСОВ ИЗ ЮЖНОЙ Кореи

ВЫГОДНЫЕ УСЛОВИЯ, ГАРАНТИЯ
Тел.: 34-72-58, 34-26-13

ОАО «Улан-Удэнский авиационный завод» наряду с выпуском летательных аппаратов производит различные типы лодок.

Лодка «Каролина», предназначена для рыбного промысла на реках, озерах и водохранилищах при высоте волны до 2 м. Плоскодонная лодка, корпус клепанной конструкции выполнен из высококачественного алюминиевого сплава, применяемого в авиационной промышленности, комплектуется веслами. Широкая транцевая корма придает ей сходство с популярным северо-американским типом лодок-скифом, который получил распространение в устьях рек, в заливах.

Главное отличие предлагаемого типа лодок от классического скифа - утренняя корма, позволяющая реализовать мощность, которую развивает подвесной мотор. Плоское днище - идеальная глассирующая пластина, ширина которой близка к имеющейся на обычных прогулочных моторках. Пик сопротивления в переходном к глассированию режиме снижается благодаря увеличенной длине корпуса и заостренным обводам носовой части.

Мотор установлен внутри в специальном колодце. Здесь мотор лучше защищен от волны; меньше шансов намотать на винт выметываемые с борта сети; проще заниматься ремонтом мотора; мотор надежно защищен от повреждений при работе в паре с другой лодкой и при швартовке в стесненной гавани. Снимать и

устанавливать мотор при таком варианте его размещения удобнее, чем при традиционном навешивании на транец.

На лодку установлен двухгодичный срок гарантийного обслуживания. Квалифицированный персонал обеспечивает послепродажное обслуживание, дает консультации по установке и демонтажу мотора, рекомендации по уходу за лодкой.

Технические характеристики:

Длина наибольшая	6,17 м
Ширина наибольшая	1,70 м
Высота борта min	0,50 м
Вес	200 кг
Водоизмещение	890 кг
Грузоподъемность	700 кг
Рекомендуемая мощность подвесного мотора	20-25 л.с.
Скорость под мотором с нагрузкой 2 чел.	25 л.с. 29-32 км/час

Сбыт продукции организован Дочерней компанией «Улан-Удэнский авиационный завод» через заводской оптово-розничный магазин «Антей», в просторных залах которого можно ознакомиться со всеми видами выпускаемого товара.

В сердце человека - память тысячелетий. Он ступает во прахе по ошной земле, а глаза его занесены к звездам. Человек - это гибкий тростник, который может стать флейтой руках богов, через полую рдцевину которой они издают свой голос в наш мир, мир людей, шу людей - флейт воспаляют и дня, которые ведут к ликованию шельника и к дерзновенью рока, и на распяты, и на костер... о них сказал Гиппократ: «Светя гугим, сгораю сам».

О Зинаиде Бадмаевне Багаевой я слышала от многих, кто получил исцеление с ее помощью. Зывы были восхищенные, полные рчай благодарности. При близком знакомстве с ней открылась душа, льная, страстная, словно море, в тором схлестнулись глубинные руи, высокая, словно небо, торое рождает бурю и зажигает ящие тайной звезды. И эти сила страсть были наполнены прес- ным стремлением служения адям.

Самые ранние детские печатления, оставшиеся в памяти о улигеры, которые рассказывал ддэн Дармаев. В доме моего отца гатуева Бадмы Лопсоновича (мы ли в колхозе «Красный пахарь» инкинского района) собиралось льно много народа. Далеко за ночь длился его рассказ о под- гах Гэсэра. Атмосфера таин- венности, сказочности, чего-то влекого от обыденной, разме- нной жизни, а также точный, язный язык улигерина, его ясный голос пленяли мое детское рдце. Это было мое первое икосновение к миру народной ззии, - вспоминает Зинаида адмаевна.

Двояродный дядя с отцовской роны, Шираб абгай, ширетуйа, проводил ритуальные мо- бы в домах койморцев. Рит- ный звук большого барабана, леплетаясь со словами молитвы, давал такой резонанс в вооб- нении маленькой Зины, что алось, в так барабану гудит лес, ина и круглая луна на небе Луна... При полной луне девочка могла уснуть. Луна как бы автывала все небо, она манила бе. Девочка выходила во двор, лапа босыми ногами по траве, и алось, что на ее легких ногах - ача крыльев, а в ее косах - ача росных звезд... Ночь пол- алась глубиной, луна сияла все е, и в каждой травинке луга ал голос Вселенной, музыка, арая лилась откуда-то с неба, яразимая, необычайная. Это ли ночи, когда Вселенная осеяла своим крылом...

Подростком любила лежать в ве - среди цветов, кузничков, ди разноцветья и разноглосья а - а небо, как огромный колокол, авело ее от этого шумного мира, окивало своим мерным, тихим ом. Потом, будучи взрослой, нмаюсь медитацией, Зинаида

Бадмаевна вспоминала это состо- яние и легко добивалась транс. - Мама наша видела пророческие сны, она говорила, что сегодня придет такой-то человек в такой-то одежде и спросит то-то, а ты (наказывала она мне) так ему ответишь. И что меня удивляло, все так и происходило. Навсегда остался в памяти тот

Ошарашенная услышанным, вдруг вспомнила, как в больнице к ней подошел один больной и попросил полечить голову, пожаловался на нестерпимые боли. Она тогда удивилась, но, не желая огорчать больного, погладила, слегка помассировала ему голову. Тот человек вскорости выписался. Зинаида Бадмаевна, думая о

лемами личного характера, неуст- роенные в жизни, подавленные. После сеансов воспалительный процесс замедлился, лимфоузлы пришли в норму. Но подавленное состояние одной из них не проходило: «Меня никто не любит». - И вдруг я увидела высокого мужчину, волосы бобриком, сзади - фасад большого дома, белая

«Это не я, это мне показывают», - вспоминает Зинаида Бадмаевна. Известный американский ученый Роджер Уолш писал об общей мистической мудрости, утверждаю- щей, что Вселенная не только взаимосвязана, жива и священна, но и многомерна. Великая Цепь Бытия «материя - ум - дух» подтверждает, что мы принадлежим не столько

ЛЮДИ - ФЛЕЙТЫ ИЛИ КРЫЛАТАЯ ПЕСНЯ ВСЕЛЕННОЙ

страшный день, когда в Бадарах убили всю семью моего двою- родного деда, ограбили и сожгли их дом. Накануне того дня, утром, мама забрала меня оттуда, хотела забрать их дочку, долго упрашивала бабушку, но та не отпустила. А когда ужасная весть дошла до нас, она посадила меня на телегу и помчалась в Бадары. Я впервые видела ее такой - неузнаваемо страшное лицо с посиневшими губами. Как она гнала лошадей по разбитой августовскими дождями дороге!..

Мне было 16 лет, отец слег с лихорадкой, у него после войны осталось одно легкое. Он лежал в больнице в Улан-Удэ. Я приехала навещать его, сидела в больничном сквере и вдруг, как будто что-то толкнуло меня, будто открылись доселе закрытые глаза - начались видения. И после этого пошли стихи, появилась тайна, о которой я не говорила ни братьям, ни сестрам, - вспоминает Зинаида Бадмаевна

Увлечение поэзией и фило- софией привело ее на филоло- гический факультет Иркутского университета. А затем - работа в школах, в управлении профтехоб- разования. Вот уже более 15 лет она преподает в Бурятском институте усовершенствования учителей, теперь БИПКРО.

После университета начала болеть, падала в обмороки. До 1985 года продолжались эти мучения, пока знакомая не привела ее к известному шаману. Тот сказал: «Тебе осталось жить полгода, если не начнешь лечить людей сама. В вашем роду, с материнской стороны, вижу большую шаманку - Ехэ удаган. Она зовет тебя, хочет, чтобы ты наследовала ее дар!»

своей прародительнице-шаманке, как-то вдруг, понаитию, написала ее имя «Амар». И пришло к ней видение. Ночь, опутанная трепетом темных теней, делается вдруг стокой, пронзительно ясной. На темнеющем фоне нависающих гор и огромной звездной чаши - высокая, точеная фигура большеглазой, прекрасной женщины. Глаза ее, как молнии, воспаляют душу, звук ее голоса сотрясает небо. Сердце востепенулось и обмерло в радости и ужасе - это она, Амар! Этот дух, смелый, как горная орлица, быстрый, как буря над морем, сотрясал чашу, пронзал небо и прогонял тихую дремоту земли. Бессмертный дух - крылатая песня Вселенной...

Позже, когда Зинаида Бадмаевна узнала свою родословную у бабушки Дари, жены дяди Ардана, та подтвердила: «Да, была у нас в роду шаманка, звали ее Амар». Это разреало последние сомненья и, без колебаний, она получила посвя- щение, начала лечить людей.

Однажды, уже во время второго посвящения, в состоянии сна она увидела огонь - белую молнию, ударившую с неба. Молния прошла сквозь нее. Шаман Данил Сушкеев сказал ей тогда: «Снизойдет большая огонь, выдержи ли ты, не знаю», и по-отцовски пожалел ее.

Когда в видениях стал появ- ляться человек в синем дэгле, наблюдающий за ней с неба, обратилась в дацан. Лама ответил «Это Отошо, Будда медицины».

Есть группы заболеваний, которые я не берусь лечить, сразу отказываю. А циститы, бронхиты, кисты, миомы, разные воспали- тельные заболевания, зоб, добро- качественные опухоли лечу, здесь у меня хорошие результаты. После сеансов отправляю их на УЗИ, опухоли у пациентов рассасываются в разные сроки.

Очень много знакомых в Москве, они часто приглашают меня. Вооб- ще, в Москве лечить как-то легко, - говорит Зинаида Бадмаевна.

«ЛЯ ГРАНД ШАМАН»
Рассказала о пациентке, которые пришли к ней с воспаленными лимфоузлами, с большими проб-

песчаная дорога, на меня даже пахнуло жаром. Говорю: «Есть мужчина, который будет носить тебя на руках. Только вот не могу понять, в какой же стране...» Тут показался красный, яркий коврик, не тканый, не вязанный. И на этом видение прервалось.

Через какое-то время этой женщине пришло письмо из США: «Я видел Вас на фото в доме моего друга и понял, что Вы - моя судьба». Несколько писем она оставила без ответа, пока не пришло от него письмо с фото - тот самый мужчина, как я его описала, тот дом в жаркой пустыне. Начали звонить друг другу, переписываться по Интернету. Она спросила, есть ли в доме красный коврик, оказалось, есть, индейской работы, на красном сукне аппли- кации. Вышла за него замуж, они из Майами переехали на Север. Вот она и называет меня «ля гранд шаман», - смеется Зинаида Бадмаевна

Еще одна пациентка, Тамара К., 40 лет, страдала от удущий, уже не могла работать. На третьем сеансе лечения ясновидящей показалась белоголовая девочка в деревенском бревенчатом доме. Рядом лес, урюмое озеро с такой чистой водой, что видны на дне камешки. И девочка падает в озеро, три раза над водой показывается ее головка, она кричит, захлебывается. Спасает соседский мальчишка, вытаскивает ее за волосы. Это страшное ощущение удущья жило в ней до 40 лет, а когда наступил стресс - умерли родители - вернулось. И Зинаида Бадмаевна сняла с нее этот страх, вернула к нормальной жизни.

К ней обратился мужчина, потерявший в «черный вторник» 1998 г. 600 тысяч долларов. Жена выгнала его из дома, он остался без работы, стал бомжем. Он просил посмотреть, будет ли у него дом, семья, работа?

- Я ответила: «С осени 1999 года будешь жить нормально». Летом 2000 года я приехала в Москву, он позвонил: «Я сейчас же еду к Вам!» Он приехал из Подольска, радостный, говорит:

- Ну, Бадмаевна, приложила ручку, дай Бог, чтоб не потерять это! - У него теперь новая семья, небольшая фабрика. А я отвечаю:

миру физическому, сколько, прежде всего, миру духовному. Зинаида Бадмаевна считала нем свой перевод строк Вордсворта:

*Мы слишком в шир погрузимся,
по одно или рано,
Получая и теряя, мы
расширяем свои силы;
Мы неспешательны к Природе,
частью которой являемся,
Мы растеряли эту вечную
мудрость,
Мы растеряли свои сердца...*

Великие святые и мудрецы всех времен и народов в своих посланиях говорят нам: «Пробудись! Осознай, что ты больше, чем это слабое тело или ограниченный ум. Вселенная внутри тебя, Вселенная - это ты сам».

В мире, раздробленном на части, полном горя и зла, грубости и злобы, чтобы выжить, надо быть воином, вести суровую, собранную жизнь.

Жизнь шамана - это удиви- тельные полеты в другие измерения, экзотические путешествия в транс, подъемы в небесные царства и битвы с демоническими силами в преисподней за здоровье и души людей. Белый шаман - это служитель света, который не только воюет с темными силами, но является как бы и дипломатом, ведь он должен уметь уговорить эти силы добровольно покинуть чей-то дом, тело, душу...

- Каждый раз сражаешься за жизнь человека - словом, энергией, призывая на помощь духовные силы Вселенной, силой словесного интеллекта, интуиции, или, как говорят, «довербальной ауры». Это видимо, и есть мое предназначение, - в огромных глазах Зинаиды Бадмаевны я вижу библейскую печаль («многие знания - многие печали...») и лунный свет тех далеких ночей, когда Вселенная осе- няла ее своим крылом...

Тюна САМБЯЛОВА.

P.S.: если кто-то из читателей захочет обратиться к Зинаиде Бадмаевне Багатусовой, то может позвонить в приемную БИПКРО (по понедельникам и пятницам) по тел. 21-61-13, а также позвонить ее сестре Дарье Бадмаевне по тел. 41-22-32 (вечером, после 18 часов).

БУРЯДАЙ БЭЛИГТЭН - ШЭТЭДЭ

Сагаалганай түгэг үеэр Буряад Республикаһаа үндэр бэлигтэй дуушад Шэтэ хогодоннай ержэ, ех) ноши концерт харуулжа, хүн зонше байрдуулба.

Энд Ким Базарсадаев, Елена Шарасева, Дамба Занданов, Викторина Базарова, Данзан Бальжинмаев - дэ зонше хээр түлөөлхөөршье хэрлгүи байгаа. Үндэр ех) нэрнүүднь, хонгёо прагуу найхан хоолойн харигтадай дүр буважа, «Сайн байна, XXI зуун жэлэй Сагаал нара» гэлэи ех) найндэргэй концертд хабаадалсажа тоёоһон байна. Эн) концертд Шэтын областьһоо, Агаһаа уран найханай коллективүүд хабаадалсаһан юм.

Агын Бурядайд автономито дугой захиргаанай гудваанар Жамсуев, Шэтын областнин аргаанай толгойлогшын огшо Владимир Окушев, агын областной Дүүмын үүлэгшэ Александр Элов, агын областьдохи Агын бурядайд автономито округдахи аргална ахалагша инсек- Павел Попов, Шэтэ хотын агын түрүүлэгшэ Виктор Шэлев, Шэтын мэр Анатолий Шэлев, Шэтын буряадуудай аргална шиттын эмхини үлэгшэ, профессор Намжил Шэков гэгшэд Сагаалганай үндэрээр шэтынхидье, айл- халуунаар амаршалбад.

Мартын 13-да түгэхэлэй концертд Россин арадай артистка Лариса Егорова Буряад Республикын арадай артист Виктор Куржумов хоёр хабаа- дажа, харигшалай халуун альга ташалган доро олон найхан дуунуудье дуулжа, түгэхэлдэнь «Тоонто нотат» гэжэ дуусь зал

соо дүүрэн хууһан зон булта хүд дээрэе байжа, артистнартай дуулалсаа юм.

Шэтын областнин захиргаа- най соёлой комитэдэй түрүүлэгшэ Галлина Сырватова Буряад оронһоо ерлэй артистнарта найн найханье хүргөөд, ажал- дамнай нилээд ех) үлөө үзүүл-

бэг, сааньдаанье харилсаа холбоогоо айдангүй хүдлэжэ, найнаг баталһан хэлсэлэйнгтэ шоор ажалаа ябуулхадни гэжэ найдуудаа. Соёлой минигр Евдокия Будожановна Раднае- вада, Бурядайд гүрэнэй академическ) театрай директор Доржо Норбосампилович Суль- тимовга баярай бэлэи үлгэбэ.

Шэтын драматическа теат- рай директор Юрий Пояркин Зүүн Сибирини соёлой болон искусствын академини донег Д.В.Халматовда театрайнай залуу хүрэг актернуудтай най- наар хүдэлхэндэнь баярье хүргэбэ.

Шэтын зоной банамжаар Буряад ороной артистнартай ганса Сагаалганай найндэргүүдтэ уулзаха бэлэ, харин ходо ержэ, мааньдье бэлгээрэе баясуулжа байгаа наань, бидэ баяртай байхадни гэжэ мэдүүлэе.

Шэтынхидэй энэ банамжье би дэмжигэб!

Тимур ЛАМБАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Елена Шарасева, Митур Шагдаров - Сибирини сэрлэй штабай оркестрэй солист, Викторина Базарова.

Уран зохёолшо Гарма-Доди Дамбаевай 60 наһанай ойдо

Г-Д. Дамбаев орожо ерһэн гүмэр могой жэлэй мартын найманда Шэтэ мөжин Агын тойрогой Могойтын аймагай Зугалай нотагта эгэ 60 жэлэй саана хүлөө шоройдоһон намтартай. Үе сагай эрхээр хара багаһаа хонш хурьга харалсажа, тугал буруу адуулжа ябанаар, хамтын ажалда хамһалсаһаар, Г-Д.Дамбаев ахатан хүд дээрээ, гэрэ үеын нотагайһаа үрээл магтаалтанай дэмжэлгээр саананхи ажабайдалтайһаа үргэн харгыда гараһан байха.

Зугалай найхан нотагта хамтын ажалай амта абаад, Г-Д.Дамбаевай баһал саанһаа эрдэм ухаанай далай руу шунан орохо дуратай байһанһыг гэрэнь саананхи зам гэршлэнэ.

Уран үгын шоуса ба гэрэнь эдн шэди хэды шэгээн хүнэй сэдхэл гатадагыг хэлдһыг ажалтай. Энэ шэгээн юм гү, али анхан үг тарбалтайн талан бэлиг юм гү, юр дөөл. Г-Д.Дамбаевахатан 1958 ондо «Агын үгэнэй» хуудһанда түрүүлһинг эмүрнүүдыг уншажа, дали ургуулһан мэтэ болоһон байха. Эгээл үедэ, мүнөө сагта нэртэй сологой болоһон, анхан 1940-өөд онуудта эхи табһан, бэлиг гү өдр Ж.Балданжабоной Агын уран зохёолшоһон бүлэгтэй жэжэ Г-Д.Дамбаева гүлөө болоһон байха. Энэ бололоо тэрэ үедэ бэлгэжэ, зохёолшоһоо замда гараһан зохёолшоһон намтартай жинги харахада, адирхуу байха гэхээр.

Тини эһыг һаа, Гарма-Доди Дамбаевай зохёолшоһон болохо расказуудыг, арма туужануудыг бэлгэ уран зохёолшоһон уран бүтээлнүүдтэй юугээрһыг һамаржа, худхаар бэшэ гэжэ һанаһана.

Г-Д.Дамбаев СССР-эй ори ганса гэжэ тоологдодог литература институтта бэлиг шадабария улам гүнзгүрүүлэн шуудалһан габыятай. Хэлэ бичгэнталааргүйсэдблэхэлтэй болон зохёохы ажалай талан бэлигтэй хүбүүн Буряадайнаа нинисэл хотого хүндэтгэһыг, харюу сагалтайһыг олон ажалда бэлиг шадабария харуулһан байха гэжэ гэрэнь зохёохы намтар гэршлэнэ бээ.

1971 ондо Г-Д.Дамбаевай расказуудай согсолбори Буряадай номой хэблэлдэ барядажа, зохёохы замтайн залуурһан болоһон «Харгы дээр» гэрэнь ном мүнцлэн юм. Тэрэһингэ хойшо Г-Д.Дамбаев хорөөд туужа, хэдэн олон расказуудай болон нэгэ үйлэгэй үжэһүүдыг, дуунай үгэнүүдыг бэлгэһэн, туужануудай долоон ном элдэб хэблэлнүүдтэй гар дээрэ барижа баясаһан байха.

«Харгы дээр» гэрэнь расказуудай суглуулбар үйлдэн буряад зохёолдомнай өөрын онсо удхатай зохёолдо дуратай бэлиг гэрэнь болоог жэжэ гэршлэнэ бээ. Ажабайдалай гүн соо ушардаг элдэб янзын хүнэй харилсаан, үхи хүүгэдэй эурда аба эһын уялга болон эртэ урдаһаа баримталдаг уялтанайһаа эһо гурим болон нинүүдэһыг сэдхэл болоно гээ һаам, алдуу болохогүй ха.

Гарма-Доди Дамбаев 1979 ондо «Дэлэр сэдхэл» гэрэнь туужануудайһаа согсолбори Буряадай номой хэблэлээр гаргахандаа, өөрынгөө онсо удхатай зохёолшоһыг найруулжа дуратайһаа харуулаа гүн. Тус номой согсолбори соо «Намарай һүүлһын үдэрнүүд» гэрэнь туужа ушан шадтай анхарал татадаг юм. Энэ нотагай суута ангууһа Жамбал үбгэнэй образ дээрэ арадайнаа сэгэн ухаан болон

баримталжа ябаһан гүн удхатай эһо заншалнуудыг нээдгэһыг, үйлдэхээрһыг жэжэһнүүд дээрэ харуулжа шадаһан байха. Жамбал үбгэн хэдыһыг үбнэгдэ бажуугдажа байһанһыг һаа, өөрынгөө наһанда ушарһан

гооор харуулжа шадаа. Тус туужа соогоо автор гүнзгы философеко удхатайгаар эхэ найхан байгаалтай арьятанайһыг, хүнэйһыг нягта барисаатай байһыг, эхэ байгаалта хандһаа гонсуурингэй байха эһотой гэрэнь

оной «Байгал» сэтгүүдтэй 2-3 дугаарнуудта «Харгымнай эхин» гэрэнь туужаа нингэлэн юм. Автор бага наһанда шотаг зонгоо хамта ажал хүдлэмэри хэжэ, хуража ябаһан тухайһаа эгэ туужа соогоо һонирхолтой оор дурсан бэшгэнэ ха юм.

Г-Д.Дамбаев энээдтэ наадагтай ушарнуудыг эгэһоһоо бэлгэжэ, залуу наһанай эндуу алдуунуудыг бэрхээр харуулхандаа, эдгээр ажахын залуу халаан, ажалда хүсэн, хүдөө ажахыг хүгжөөгө найдал гэршлэнэ даа гэжэ эхэ бэлгэдалда удхатайгаар бэшгэнэ. Жэжэһыг, часынгаа бута сохилгэ түлээ аһанан шарга хадаа уруу табьжа, тэрэһээ бэлгэ гэршлэнэ дурдалтай, тэдн имэл гүб да ажалтай болон эрдэм һургуулиг эхин харгыг. Тини эһээл, энэ зохёолһыг олоной анхара гатахаараал татадаг байха.

Гарма-Доди Дамбаева туурһан дорһоо мүнцлэн түрүүлһын «Үнэмдэг» гэжэ туужа тухай мэдэжэ эрдэмтэй литература шонж элдэгш П.А.Дугарниев, М.Хаматаев болон Россия эгтэй эрдэмт шүүмжэлэгш Ф.Кузнецов эгтэй эхэл магтаалтай һайн үгэнүүд тухай журналнуудта голлигэ байха. Тини эһээ элдэ гэрэньгээр тогтоһоной үгэ ха. Энэ туужыг Евгений Имбович шадамараар оршуулжа «Советская Россия» хэблэлээр болгохын хажуугаар «Дружба народов», «Роман-газета» журналнуудта голлигэ юм.

Г-Д.Дамбаев гэрэнь дурсаг туужануудһаа гадна үхибүүд зорюулагдаһан хүмүүн зугала олон гоого расказуудай автор байха. Эндэ гансаал үхибүүд бэшэ, мүн баһа шог эгэ расказуудыг эхэнүүдтэй алд эндуудтэй элдэб оло ябадалнуудыг шэрүүхэнэ шүүмжэлэн наадалһыг удхатайнууд байха. Тини эһээ «Байгал» журналтай «Шинэ долгын» гэрэнь нингэ гарнаг дуратайгаар, энээдтэ барим ядан ушан ша бэлгэб.

Г-Д.Дамбаевай зохёохы ажал олон һалбаритай байна гэжэ бүгдэ ойлгожо байһат. Юг гэхэдэ Гарма-Доди ахатан үгэнэй хэды олон үжэһүүд сценкэнүүдыг зохсон найруулаһы гэршлэнэ. Эндэ онсоһон гэмдэлгэ бэлгэһыг нэгэ тала хадаа дууһа болон. Дуунай үгэнүүд юр һуугаад зохёолдоггүйн гэрэнь. Эндэ бэлигтэй хажуугаар хүн онсо сэдхэлтэй байдал гэхэ мө болоод, бэлгэһыг онсо шүүх үйлднүүд хэрэгтэй ха юм да «Байгал» журналда хорин долоо жэл соо ажаллажа ябахандаа, эхэ олон романуудыг, расказуудыг шүүлгүүдыг оршуулан нингэлдэ даа. Бүмбэрэн дэлхийн арадууд үлгэр болон онтохонууд «Байгал» хэблэлнүүдтэй гэрэнь гарнаг дор тэрэ хэлэ дээр оршуулан гэжэ гэмдэлгэ.

Мүнөөдөр буряад хэблэлд ба дээдэ һургуулинуудта үгэ болоо хадаа, үхибүүдыг бэрх хэлэгтэй танилсуулжа оршуулагдаһан энэ онтохо үлгэрнуудыг хэлэгтэй гэршлэнэ тухатай байха. Тини эһээ онтохонуудыг ном болон хэблэл һаа, буряад хэлэ багшанарта эхэл сэтгэ гүһаламжа болохол һэн гэрэ һанаһана.

Хүндтэ ахатан Гарма-Доди Дамбаевныг гэрхээр жэ наһанайһыг ойн байр амарһалаад, булад хурса туур дорһооннай булаг мэтэ буряад бэлгэ түгэ роман, туужан урдаг гэрэжэ үрээл даа!

Виктор ЖАПОВ хэлэ бэлгэһыг эрдэмт калдыг уран зохёол нингэлэнэ

БЭЛИГ ТҮГЭС РОМАН, ТУУЖАНУУД УРДАГ ЛЭ!

Аха уран бүтээлшэмнай жаран наһа хүрээбэ гэхэдэ, үнэншэхөөр бэшэл даа! Далаад онуудай үедэ Гарма-Доди ахатан мэтэ бидэ залуушаг байгаа бди, энэл зүргэ харгыгаар, тэрэ үеын замаар үндыһэн байха бди.

Тиимэһээ уран зохёолойнь уран найруулга һайнтай бүтээлнүүд минии үетэндэ дүтэ танил, хажуугаарнь бидэнэйһыг сэдхэл хүдэлгөөд абадаг юм.

Г-Д.Дамбаев жэнхэни буряад хэлэн дээрээ өөрынгөө сэдхэлдэ, оюун ухаандаа, үни сагта урбуулан, ухаалдижа ябаһан ба өөрынгөө хурса нюдөөр, онсо хэрасаар энэ ажабайдал бидэндээ харуулхыг оролдоно.

үндэ хэрэгүүдыг хоорэжэ, наһанайһаа нүхэрн, эрбэжэ ерһэн нүхэдтэйһөө һаһаа амаруулаха гэжэ оролдоно.

Жамбал егерь наһанайһаа һүүлһын үдэрнүүдыг алхажа ябаһыг һаа, галын тарбагануудыг тахал үбнэ тараана гэрэнь алдуутай бодолыг забыхыг оролдоһондой уулзана. Энэ хадаа гэрэнь хэдыг харасатай, эхэ түрэл байгаалһаа тон зүб ойлгодог хүнүүдтэй нэгэн байһанһыг гэршлэнэ.

Уран зохёолшо тус туужа соогоо гэрэнь эзэнэй наһа барахадань, угынь залгаха хүбүүгүй һаань, зэр зэбсүүдыг болон хубсаһа хунарынь түрэл гаралдань, нүхэдтэнь тараадаг эһо заншал үнэншэмөөр харуулжа шадаа.

Жамбал үбгэн зондоо хүндтэй байхыһаа хажуугаар, нотагтаа үхибүүдтэй эсэрһинг барилта ударилахандаа эхнээд, олон һайн ажал хэрэгүүдыг хэһыг нотагайһыг зоной сэдхэлдэ мартадангүй үлэхэ байһанлань ушангад басаар найдажа байха гэжэ һанаһана.

Г-Д.Дамбаев туужа соогоо хүнэй сэдхэлтэй уярмаар, Жамбал үбгэнэй һүүлһын үдэрнүүдыг харуулхандаа, нингэлд паринаар, хүнэй сэдхэлтэй байдалыг зүбөөр зураглаха бэлгэһыг гэршлэнэ.

Буряад уран зохёол соомнай Г-Д.Дамбаев хүнэй гараар гэжэ элдэб ноншан үлгэрнэй хуби заяан тухай һонирхолтой «Гүндэн-Жамса» гэрэнь туужан автор юм. Г-Д.Дамбаев Бальжир хүбүүнэй зүрхэ сэдхэлтэй гэрэнь Гүндэн-Жамсатай нүхэһэн тухай хүнэй үнэншэмөөр харуулһан юм. Шонан гүндэнэй яжаа томо болоһон, үг удамуудта танилсажа, шонан һүрэгэй удамарһан болоһон тухай Г-Д.Дамбаев һонирхолтой оор бэлгэһыг, Тини эһээ автор өөрөө шонан соо ябаһан мэгээр зураглахандаа, ан арьятанай абарн зан тухай гөрнөгөһон бэлгэдэл гаргажа, зохёол дээрэ һуулаа байна гэхээр. Гүндэн-Жамсын Бальжирые абаралһаа эхилээд, өөрөө ошожо, Сажабанһаа туһа эрһинэ, ойн шубуушонхортой харилсаһа гэхэ мэтһе автор энэ туужа соогоо уран

гүнзгы бодомжолго харуула. Дамбаеван бэлгэһыг улам ургажа байһыг саананхи зохёолнуудыг гэршлэнэ.

Эндэ үнэнэй үхибүүе үргэжэ абанан юрын буряад эхэн образ, бэлгэһээр танилсажа, үргэмэл басаалда ерһэн татаар яһанай Гахир хүбүүнэй, хүнэй ажабайдалда ушардаг элдэб үйтэ хэрэгүүдыг героинуудайһаа хуби заяантай холбон харуулха онсо олоһыг гэршлэнэ ха юм.

Илангаяа Гарма-Доди Дамбаев «Эхын хоёр» гэжэ туужаараа омогорхон ябадаг байха гэжэ багсаамжалхаар. Юуб гэхэдэ, энэ туужа түрүүн «Байгал» журналда, удаань Буряадай номой хэблэлээр тухай ном боложо гараа һэн.

Хани нүхэр Хандынгаа наһан болохоодо, өөртэй хэдыһыг бэрхшээлтэй байһанһыг һаань, Наран хүбүүе өөрынгөө Жаргал хүбүүнтэй адияар үндэлгэжэ, гарынь ганзагада, хүнынь дүрөөд хүргэжэ, дунда ба дээдэ һургуулинуудыг дүүргүүлнэ. Эндэ хоёр хүбүүдтэй образуудыг шадамар бэрхээр харуулжа шадаха, илангаяа ямар янштай басаалдагтэй нүхэһэдтэнь, тэднэй зан абарн, ямар хүнүүд боложо ябахынь гэршлэнэ тэднэй юрын лэ ажабайдалһаа харуулхандаа, үнэншэмөөр болоно. Эндэ ганса өөрынгөө хара ами харанан Жаргал Баярма хоёрой образуудыг автор бүриһыг шадамараар зураглаа.

Үргэмэл Наран ба гэрэнь һаман Дарима хоёр найхан баян сэдхэлтэй хүнүүд болоно, туужан түгэхэлд хамта һуудат болоһон Лодон Ханда хоёрой найдал, гүнзгэ тулуурч болгоһон тухайһыг эхэ ороо болгонгүй үнэншэмэ уранаар харуулжа шадаһан байха. Эндэ дайнаа инвалид боложо бусаһан Лодоной образ, тэрэнь найхан сэдхэл, зарим тэгээ гэрэнь сэдхэлтэй асатанһыг уран зохёолһын шадамараар харуулхандаа, энэһыг юрын тэ аад, эхэ найхан сэдхэлтэй хүн байна гэжэ эһн эгбди.

Юрэдөө, Г-Д.Дамбаев хүдөөгэй ажабайдал, зоной ажал хэри тэгнэмдэхэ хүн байһанаа удаадахи туужаһаа харана бди. Юуб гэхэдэ, Г-Д.Дамбаев 1991

Дайнай һүүлээрхи хүнэр жэлнүүдтэ өөрөө ургаһан, үндэлгэн хүн хадаа, энэл үедэ ямар ажал хэды тухай мүнөө үеын ушангадтай һонирхон ушангаар захата болоо гэжэ гэршлэнэ. Тус туужанг темэ буряад литературада нэгэ темэ нэгэ бэшэ ааб даа, тини эһыг һаа, өөрынгөө онсоһон удхатай байхыһаа хажуугаар хүсэд болгоһон үлгэрнүүдтэй авһа, тоомоо таһаралһыг, тэднэй наадалгыг мүнцэ зураглал харуулангүй, мүн баһа ушангадтай, илангаяа эдир ушангадта халуугдама һургаалнуудтайгаар харуулхандаа, һайнаамаар. Эндэ «Модон халбага», «Баһана тэхэ», «Гэбэг сохилго» гэрэнь бүлэгүүдыг эдир ушангадта эхэл тааруу байхаар гэршлэнэ.

Мүн баһа «Мэргэжэл шэгэлгэ», «Комсомол залуухан хоһонш» гэрэнь бүлэгүүд соонь һаянгал өөрынгөө ажалтай замда гаража байһан залуунууд тухай дулааханаар дурдаһана. Эндэ хэдыһыг хүндэ ажал хүдлэмэри хэжэ ябахандаа, үхибүүдыг өөһэдтэйнь зан абарныг хубилангүй хүүгэд зандаа авторай харуулхандаа, бүриһыг дүгэ, ойлгоһотой танил болоно. Эндэ Борлоон үбгэнтэй үбгэ һүрлэлгэ гү, али комсомол хүбүүнэй хоһонш болгоһон тухай дурдалтай.

Дээрэ дурсаһа бүлэгүүд соо залуунуудайһаа эрмэлзэл зориг бадараан, шадамар бэрхээр гэднине ажалда хабаадуулжа байһан ажахын хүтэлбэрһинг нэгдэй образууд тааруугаар харуулаһана. Тини эһээ хүдөөгэй ажал онго мэдэхэһыггүй һаа, юрэдөөл хүтэлбэрһингэ болоод, хүнине бадарган мундуугаар зонхилдог аймагай болон бэлгэһыг ноедой танил дүрнүүдыг Гарма-Доди ахатан эхэ шадамараар харуула. Одоол идо юу хэлэхэһини, тини эһээ сэг байһаа ха юм даа.

Энэ туужа соо үгэд хүнүүдтэ, үхи хүүгэдтэ урин зоолгэн үгөөр хандаһа, баярлуудан урмашуулын шагнал бэлгэһүүд, колхозой түрүүлэгшын, мүн бусадайһыг образууд эли тодоор харалһана.

ДУ... Боо... Боо... Бар... Боо... Бор... Буу... Боо... Бэр... Дур... Дур... Дар... Дур... БОО... Б... Боо... Бул... Боо... Бул... Боо... Буя... Буя... БУ... С... Бор... Бул... Боо... Бару... С... Бор... Бул... Боо... БА... Алт... Алаг... Алай... Аяга... Хүр... Хот... Хара... Хари... Алаг... Алай... Холш... Худа... Хоёр... Хурим... Хурим... Хүрэл... БУ... НДЭТЭ... Бах... Бэрх... Мама... Мик... Мама... Баримт... Баһа... Нэр... Бэрх... Бах... Буя...

Уншагчдайдмнай туршалгануудһаа

Борис НИКОЛАЕВ

ДУРАЯА ХАЛУУЕ НЭГЭДҮҮЛЖЭ

Боорини хормойһоо булаг гаража, Боохони хүнүүшэ баярлуулаа хэп. Бараттай залуухан наһандаа Боохони гоёхон басагатай танилаа хэп. Боро боро морид сооһоон Буурал жороосы шэлээ хэп. Боохони найхан басага сооһоон Бэрхэнэг басагайн шэлээ хэп. Дуряа халууе нэгэдүүлжэ, Дурлһан басагатая нэгэдээ хэп. Даруухан хадам хадам эхэ хоероо Дурин соон байлгаа хэп.

БООХОНИ ГОЁХОН БАСАГАШИН

Боохони дайда гоёхон, баян дайда Бултан хүнүүдэ баяртай буулгадаг. Боохони гоёхон басагашин Бултандаа эхэ сэсэнүүд, хургаалтайнууд. Боохони басагад, хүбүүшин Буряад ороноо эхэ магтадаг, Буряад зон соогоо хүндэтэйгөөр байдаг, Буряад оронойнгоо нэрые унагаагаагүй ябадаг.

БАНУУН ЗҮРХЭШИН СОШУУЛДАГ

Бороогоор ерэлэн мүнцэр саһан Бултан амитани зобоодог. Боохони гоёхон басагашин уулзахадаа, Баруун зүрхэшин сошуулдаг. Боярка жэмэс сэсэглэжэ, Боохони ялгууша госоодог. Боохони найхан басагадууд Бэрхэ һамгадууд болодог, Баабай маамаа хоероо дуранаар Бүхэ хүшэгэй хүбүүшэ гаргадаг. Боохонһоо асарһан басагатая Буурал хүрэн зүрхэндөө абажа ябадаг.

АЛАЙРИ СЭБЭРХЭН БАСАГАШИН

Алтан шара сэргэдээ Алаг мориео уядаг даа. Алайри сэбэрхэн басагашин Аянга зангаараа ларууханууд даа. Хүрэн жороо мориео Хотироо харгыгаар туршадаг даа. Харахан шодэтэй басагашин Харини хүбүүдтэ шэлүүдэг даа. Алаг хатарша зээрдээрээ Алайри айлаа онодог даа. Холшорхон хүүртэй үбгэдөөрэн Худа оросохосоо хэлсэдэг даа. Хоёр худанууд зугаалжа, Хуримаа болзорин хэлсэдэг даа. Хуримаа наадаяа буулгажа, Хүрэн зүрхэдөө баярлуулдаг даа.

БҮРЯАД ЗОНОО НДЭТЭЙ БОЛГОО НЭН

Бахтай гэжэ Алайри айлаа Бэрхэ толгойтой хүбүүн гараа хэп. Маамаа баабай хоерин Михай гэжэ нэрэ үгөө хэп. Маамаа баабайн үргэймэ Баримтын дулаагаараа үргэймэ. Баһа мүнөө болоод һанахада, Нэрээ нэрлүүлхээс үргэймэ. Бэрхэ толгойтой хүбүүшин Бахтай айлһаа суутай болгоо хэп. Буряад зоноо хүндэтэй болгоо хэп.

УРГЫ СЭСЭГҮҮД УРГАДАГ

Урда хадайн доогуур Ургы сэсэгүүд ургадаг. Урда айлай басагад Үдэр хүнээрээ уулзадаг. Үглөөгүүр шараһан наран Ургы сэсэгүүшэ хэргэдэг Үглөөгүүр ерэлэн айлашадаа Урданын зангаар утгадаг. Гараһан дайдаһа һанахадаа, Гараха дураннинь хүрэдэг. Гаргаһан эхээ һанахадаа, Гансахан зүрхээс зобоодог.

ХАРАМНААД ХАЖУУДАНЬ ЯБАДАГ

Үнэгэн шара малгайһаа Үбэлэй хүйтэнөөр үмдэдэг Үдэрөөр ерэлэн айлашадаа Унаса уулгаад ябуулдаг. Харинаа басага асархадаа, Хүндэтэй бэри болгодог. Холшорхон найхан һамгаһаа Харамнаад хажуудань ябадаг.

ШҮЛЭГ ЗАЛУУ НАНАНДАА

Шүлэг залуу наһандаа Шууяса дуулаад ябаа хэм. Шарахан улаахан басагадаар Шадал соогоо гүйгөө хэм. Шадал соогоо гүйгөө хэм Даруухан зантай басагандань Дуутаа дуулаад үгөө хэм. Дуутай басагантай гунирхада, Дураа гутаад бусаа хэм. Дураа гутаад бусаа хэм. Сэбэрхэн бэетэй басагандань Сэжжээ зугаа гаргаа хэм. Сарюухан шарайтай басагандань Соохор зүрхэнэй халууе үгөө хэм. Соохор зүрхэнэй халууе үгөө хэм.

ЗУГАЛААД, ШУУЯАД ЯБАА НЭМ

Улаан бургааһан уржажа, Урда голые гособол. Уулзаад зугаалһан һамганнинь Ухаан сооһоом гаранагүйл. Ухаан сооһоом гаранагүйл. Залуу наһанай шүлэгтэ Зугаалаад шууяад ябаа хэм. Дуратайхан басагатая һанахадаа, Дурин соогоо баярлаа. Дурин соогоо баярлаа.

БООХОНОЙ БАСАГАТАЙ НЭГЭДЭЭ НЭМ

Улаахан хадын доогуур Улгам зээрдээ харайлгахам. Уулзаад зугаалаһан басагатая Ухаандаа абажа ябанам.

Хүхэ гүйдэлшэ морёороо Харини айл руу гүйлгөө хэм Харини жоргоон наһан дээрээ Боохоной басагатай нэгэдээ хэм

Гараһан түрэлэн айлини Гахани Молоо гэжэ пэрэтэй юм. Гансахан дуратай Гаһияа Гансахан зүрхэн соогоо абажа ябанам.

БАЯРМАА

Баруун хадын толгойе Буурал үлэн хушабал. Баярмаа басагани наадые Басагад, хүбүүд гоёобол. Бургааһан модон уржажа, Баруун голые гоёобол. Баярмааһа наадые хэжэ Бултан хүнүүшин баярлабал. Шара гүйдэлшэ азаргаһа Шадал соогоо туршабала. Шарахан шарайтай Баярмааһа Шадамархан һамган болгобол.

Авторай гуйлтаар шотагай маһаар бэшлэг тэрэ зангаараа үлоогрбэ.

«САГАЙ ХҮЛГӨӨН, МАНАН СООГУУР САГААН ДЭЛХЭЙ ТҮРГӨӨР ЭРЬЕЭ»

- 1. Мэлс Самбуев хэды ондо түрөөб? (1940).
2. Түрүүшынгээ шүлэг хэды наһатайдаа бэшээб? (16 наһатайдаа).
3. Түрүүшын шүлэг юун гэжэ нэрэтэйб? (Ой соо).
4. Мэлс Самбуевай түрүүшын ном? («Тайгын саһан»).
5. «Тайгын саһан» гэжэ ном хэды ондо гарааб? (1967 ондо).
6. Хоёрдохон номойн нэрэ? («Таймыр»).
7. «Тайгын саһан» гэжэ ном соогоо поэт хэн таабайда «Найн даа»... гэжэ шүлэг бэшэнэб? (Урбаа таабайда).
8. «Тайгын саһан» гэжэ ном соо ороһон «Түхэн» гэнэн шүлэг хэндэ зориулагданаб? (Аонсон Танхаевтай).
9. Хүгшэрһэнши, эжы, түргэн даа угаа - Хэдыдээ үһэндэш саһан унааб? Харахан соолдоо гансаардан уйданаш, Хүлээлгэнгүй ерэхьемни бэшэгтээ дуураа. (Ямар шүлэг сооһооб?) (Эхын зүрхэн).
10. Эхьешни һаһан эжымни үтлөө. Эсэгэмни бусаагүй бэлэй, мэдэнш. ...Урханаар мөөрэнш даа, намдаа дүтлөөд, Урдаһаам баяртай харасаа шэдэнш. (Ямар шүлэг сооһооб?) (Үнэгэн тухай үнэгэн дуун).
11. Мэлс Самбуевай «Ара хангай» гэжэ номын хэды ондо хэблэгдээб? (1981 ондо).
12. «Таймыр» гэнэн номын хэды ондо хэблэгдэн гарааб? (1969 ондо).
13. Таймырай нацокургой түб хото? (Дунинка).
14. Мэлс Самбуев Таймырай хахад арал дээгүүр аяншалхадаа, буряад нютагһаа уг гарбалтай хэнтэй уулзажа танилсааб? (Гур-Доржо Данжигевтай).
15. Хангай уудам тундрын Хатан гэхээр сариун Хаана холын нуурин Хатангые һонирхон харалайб. Долган, ненец, нганасан... Долоон аймаг яһатантай Дам саашаа таниласан, Дадаһан нүхэд болободни. (Ямар ном сооһооб?) («Таймыр»).
16. «Мамайн добуунһаа дурдалга» гэнэн ном хэды ондо хэблэгдээб? (1975 ондо).
17. Энэ ном хэды хэһэгээр гарааб? (2000 хэһэгээр).
18. «Мамайн добуунһаа дурдалга» гэнэн зоһеол хэндэ зориулагданаб? (Бато Дамцесевтэ).
19. «Мамайн добуунһаа дурдалга» гэнэн поэмэ хэды бүлэгһөө бүридэнэб? (Гурбан бүлэгһөө).
20. Мэлс Самбуев хэды ондо һургуулияа дүүргээб? (1959 ондо).
21. Поэдэй «Санага» гэнэн ном хэды ондо хэблэгдэн гарааб? (1971 ондо).
22. Түрэлхи буряад хэлэмни, шамда Түрыншые, хахасалгыныше дуун эдэлнэл. Булжамуурай хонгёо жэргээнтэй хамта Бугын урамдаанай уряал мэдэрнэб. (Ямар шүлэг сооһооб?) («Буряад хэлэмни»).
23. Үнгэрһэн жэлнүүдэй габьяа һанажа, Үбгэрһэн тухайгаа хүн мартаба. Эшэтэ мэдэрлһээ сэдхэлээ ханажа, Эршэтэ залуугай зоригые магтаба - Уран шүлэггээ ингэжэ мундэлнэ. (Энэ шүлэгэй мүнрүүд ямар номһооб?) («Ара хангай»).
24. Саг ерэхэ - намайе баһа Сая түмэн бэшэндэл адыар Гэнэдхэн, сабшажа унагаахал таһа Гэнтэн аюул, али зүрхэнэй хадхалһаа... (Ямар шүлэгһооб?) («Сагай урасхал»).
25. Мэлс Самбуевай «Алтан одоной гэрэл» гэнэн ном хэды ондо гарааб? (1985 ондо).
26. «Алтан одоной гэрэл» поэмын гол герой? (Валентина Романова).
27. Поэдэй ямар хоёр ном «Эхин дуун» гэнэн шүлэгүүдээр эхилнэб? («Алтан одоной гэрэл», «Таймыр»).
28. «Алтан одоной гэрэл» гэнэн поэмын герой Валентина Романовагай эсэрын нэрэ? (Гончик Романов).
29. Валентина Гончиковна Романовагай наһанай нүхэрэй нэрэ? (Бугажай).
30. Мэлс Самбуевай «Таёжная роса» гэнэн ном хэды ондо хэблэгдэн гарааб? (1974 ондо).
31. Москвада хэблэгдэн «Таёжная роса» гэнэн ном хэды хэһэгээр гарааб? (7.000 хэһэг).
32. «Таёжная роса» гэнэн ном соо ороһон шүлэгүүдые хэд ород хэлэндэ оршуулааб? (Б.Стрелков, Ю.Панкратов).

Мэлс Самбуевай зоһеолнуудаар асуудал-харюунууд

- 33. Поэдэй «Эрэгшэн» гэнэн шүлэгые хэн ород хэлэндэ оршуулааб? (Ю.Панкратов).
34. Мэлс Самбуевай «Доржо таабай» гэнэн поэмые хэн ород хэлэндэ оршуулааб? (Ю.Панкратов).
35. Мэлс Самбуевай «Зуун дуун» гэнэн ном хэды ондо гарааб? (1990 ондо).
36. Поэдэй бэшэһэн сонедүүдэй ном ямар нэрэтэйб? (Зуун дуун).
37. Наран эртэ, наһан залуу гэнэм, Намар тэшэ сагини дүтэлһэн байбал. Дүшэн жэлэйм эшэ гуяа гэгээн - Мүшэн гаража, олгортгом хаяада ялайбал. (Ямар зоһеол сооһооб?) («Дүшэн наһанай мүшэн»).
38. Мэлс Самбуевай «Арбан табан дуун» гэнэн сонедүүдэй гүрлөө хэней дурасхаада бэшэгдээб? (Дондок Ульшувсвай дурасхаалда).
39. Поэдэй «Дүшэн наһанай мүшэн» гэнэн сонедүүдэй гүрлөө хэды ондо, ямар һара соо бэшэгдээб? (1980 оной февралын 15).
40. Мэлс Самбуевай түрэлэн үдэр. (Февралын 15).
41. «Аласай замда юроонэб» гэнэн сонедүүдэй гүрлөө Мэлс Самбуев хэндэ зориулааб? (Хүбүүнгээ).
42. Мэлс Самбуевай хүбүүнэй нэрэ? (Чингис).
43. «Инаг дуран» гэнэн баглаа сонет хэзээ бэшэгдээб? (1980 оной мартын 14 г).
44. Хоёр дугаар һарын арбан гурбанай Гоёл гэмэ үдэшые утанам гэртэ. Дүшэн наһанайм баярай, гэгээн гунигай Мүшэн гаража, шанха дээрэм гэрэлтэ. (Ямар зоһеолһооб?) («Дүшэн наһанай мүшэн»).
45. Мэлс Самбуев ямар уулада зориулан шүлэгүүдые бэшээб? (Уран дүш уулада).
46. Мэлс Самбуевай буряад хэлэ зааһан багшаны? (Багма Шойдокович Шойдоков).
47. Мэлс Самбуевай нэрэмжэтэ шан хэды ондо тогтоогдооб? (1995 ондо).
48. Мэлс Самбуевай нэрэмжэтэ шангай түрүүшын лауреат? (Санжай-Ханга Дармаева).
49. Мэлс Самбуевай нэрэмжэтэ шангай хоёрдохон лауреат? (???).
50. Поэдэй «Дед Доржи» гэжэ ном Москвада хэды ондо хэблэгдэн гарааб? (1975 ондо).
51. «Хара соол» гэнэн поэмэ хэн ород хэлэндэ оршуулааб? (Б.Стрелков).
52. Мэлс Самбуевай «Дед Доржи» гэнэн ном хэды хэһэгээр хэблэгдэн гарааб? (8.000 хэһэгээр).
53. «Үглоонэй шүүдэр» гэнэн ном хэды ондо хэблэгдэн гарааб? (1978 ондо).
54. «Үглоонэй шүүдэр» гэнэн ном соо ороһон найман муртэй шүлэгүүд хэды ондо бэшэгдээб? (1975 ондо).
55. ...Үргэһэ зүүдэндэ минин хараһан Үльгэрэй орон гүшэ - Ойлгожо яданам. Сэлгэе Буряадтаа сууда гарайһан Сэлэи талааршин алхаан ябанам. (Энэ шүлэгэй нэрэ юун бэ?). («Санага»).
56. Харагты - хара шорой газарай мяханһаа таһарһан, Харагты - гар дээрэмни зүһэм хилэһэм. (Ямар шүлэгһооб?) (Зүһэм хилэһэм).
57. Мэлс Самбуевай 50 наһанайн ой хаана, хэзээ үнгэргэгдөөб? (1990 оной февралын 9-10-га, Санага шотатта).
58. «Үглоонэй шүүдэр» гэнэн ном соо ороһон поэмнүүд. («Баяр хүргэһэб!», «...Дур наһаяа дурсанам»).
59. Үшөө минни нэгэ жэл Хүсөөр наһым нэмэжэл, Сагай эрьесэдэ мүнхэрэн, Саһаар бударан үнгэрбэл. (Шүлэгэй нэрэ ямар бэ?). (Үнгэрһэн нэгэ жэлшэ).
60. М.Самбуев хэды ондо наһа барааб? (1981 ондо).
61. М.Самбуевай үгэ дээрэ А.Андреевэй бэшэһэн дуунай нэрэ. (Эжын түрэлэн шотатта).
62. Сагай хүлгөөн манан соогуур Сагаан дэлхэй түргөөр эрье. Домогто жэлнүүд яараад. Долгитон үнгэрөө. (Энэ дуунай хүгжэмэй автор хэн бэ?). (Павлов).
63. Мэлс Самбуевай үгэ дээрэ Ч.Павловай бэшэһэн дуунай нэрэ юун бэ? (Инагай захьяа дуун).
Захаминай аймагай Дабаатын дунда һургуулин буряад хэлэнэй багша Хандажап ДАМПИЛОВА бэлдэбэ.

Ябаган зугаа

«УНАХАЯАШЬ БОЛИНОН УЛААН ЗАСАГ ГЭЭШЭБ ДАА!»

Совет үед үргэлж суглаа зарладаг нэмтэй. Хүнүүд хашарха, суглаагшаа хулжаха гэж оролдохо. Нэгтэ аймагай ноод холын нэгэ хууриндаа ороод, хүнтэн клуб соонь ээлжээтэ суглаа хэжэ эхилбэ ха.

Хожомдожо ерэнэн Бальжан төндэй бүгдлөөр орожо, нохор мэтэ таягаараа урдахина тухайлан ябаха үсдөө шангаар гэмрбэ:

- Унахаяашье болинон улаан засаг гэшэб даа!

«ХОРИИН МИЛИЦИ

МАНДАХА БОЛТОГОЙ!»

«Хориин милици, Хориин милици» гэнэн үгүүлэ анекдотдо оронхой ха юм даа. Ямар ушарһаа Хориин милицие дурдадаг болоо юм гэнэн тушаа олон янсаар хөөрмэдэг. Би эндэ нэгэ тайлбаринь танай анхаралда дурдаханаб.

...Гушаад онуудай Ехэ хамалгын үсдэ вождынорье магтаагүй наа, өөрөөшье ангийн дайсан гүүлэхэдэ болохо байгаа. Хориин аймагай Соелой байшанда

Ноябрини 7-ной ёһололой

суглаан боложо байгаа гэлсэхэ. Трибуна дээрһэн элдхэл хэһэн хүн бүхэн «Агуухеэ Сталин багша мандаха болтогой!» «Элитэ ажал яоуулагша, партийн Хориин райкомой нэгэдэхи секретарь мандаха болтогой!» гээд ээ үрөжжэ байгаа. Ээлжээтэ элдхэлнэ эдэ урлануудые хэлээд, трибунаһаа буужа ябатараа, гэнтэ Хориин милициин ноение харажархеод, дахинаа трибуна дээрэ гаража, «Хориин милици мандаха болтогой!» гэжэ һүүхирһэн юм гэхэ.

ТЭНЭГ БАСАГАН ТЭНГЭРИ ХАРААД...

Тэнэг басагаа хадамда үгэхэдөө, түрэхидын тэрэндэ захиба: «Тэнэгэ мэдүүлхэгүйн тула хурим дээрэ дуугай хуугаарай!»

Хурим түрэн хуринэ шотагта наяржа эхилбэ даа. Аниргүй дуугай хууһан бэри тэсэжэ ядаад, газра гараха баатай болобо. Бэриэс хүндэлжэ, шэнэ түрэхидэй басагад, һамгад гаралсаба Тэнгэридэ һарин мунгэн һинхэ харагдаба. Тэнэг басаган тэнгэри хараад: «Үү, танай шотагта һара бин юм гү?» гэжэ гайхаба...

Николай НАМСАРАЕВ.

НАРААР НААДАЖА БОЛОНО ГҮ?

Агын талын орой баян гэжэ суурхуулан Сандан ноён Хүнхэр шотагай нэн. Басагадууд гаражал байха, хүбүүн гэжэ байхагүй. Нэрээ нэрлүүлхээс түрэл айлаһа хүбүү үргэжэ абаад, Дашадондог гэжэ нэрлэб. Тингэбише орын түрэнн хүбүүгүйб гэжэ сэдхэлдэ бүлхитэй байдаг байгаа. Нэгтэ амаргүй ехэ үргэл мүргэл хүүдэжэ, наһатай болоһон хойноо орын хүбүүгүй болобо. Дасан орожо, нэрэ эрихэдэнь, баһа Дашадондог гэжэ үгэб. Тингэбише хүбүүднэ Ехэ бага Дондог гэжэ алдаршабад. Бага Дондогын уйгаргүй эрхэ, эрингээ абажа, һанаһанаа бүтээжэ, һанаагаа амардаг байгаа. Зоргоороо һураһан дүүн ахадаа амар заяаһе үзүүдэггүй, юуһие болоо һаань, ахань ээ ээмтэй болохо.

Нэгтэ аяма халуун үдэр гэрэн һүүдэртэ дүүгэ наадхуулжа байһан ахань асууба:

- Ши Дондог-аа энэ тэнгэридэ багша нараар наадахаяа һанаһа гүш?

- Һанаһаб, тэдэ яагаад нараар наадажа болохо юм? - гэб.

- Ши үгөөгүүр наранай гараадүйдэ бодоод, наранай гаража байхада, абаараа абхуулаад, наадахаш дээрэ гараа наа, хүртэхөө болишохо, тингэбише дорой байхадань, абхуулаарай. Ойлого гүш?

- Ойлогоб.

Үгөөдэриш дүүгэ эртэ гэгнэ бодхоогоод, газар гаргаба, удаһишегүй наран гаража эхилб. Тингэбише абаяа дуудаад, хэлэб:

- Аба, би энэ нараар наадахамни, түргэн абажа үгэ.

Абань нараар наадажа болодоггүй юм гэжэ яажань ойлуулжа ядана. Наранше дэһнэ гаражал байһа һэн гэб.

Энэ нараншин хүртэхөө болишонь, заалһаа абажа үгэ, - гээд, толгой тагалсагуудаараа газар сохижо байжа бархирба, хашхарба ха.

Ядахадаа, энэ бузар хаанһаа нимэ юмэ һанаа гэншэб гэжэ байжа, эрхэ зоргоороо үндэжэ байһан хүбүүгээ һанан соогоо нэгэ дахин сохихон гэх.

Хэдышье эрхээр үндэһэн наа, Бага Дондогын сүлэгэдэ олоогүй, Улаан-Үдэн мяханан комбинатда бүхгалтераар хүдэлһэн һурагтай.

Батомунко ЗЫДРАБЫН.

Һалихай эрэ һамгандаа зулгы, - энэ үгыс нэгтэ бэшэ дуулаһан байхаб. Тэдэ яахабин. Дүйрхараев бага зэргэ баринхай, гэртэхинэйнгээ унтахаяа байхада, оройног орожо ерһээр. Сэлэмуунка-а, стоддоо сай эдэгтэ бэлднш даа. Суглаан

муглаанай һүүдэр дооһомни харанхалжа байна, - гэнээр гутал хубсаһа танилажа, стоддоо хэсэни һууна. Садатараа эдэлжэ абаад, аахилһаар уухилһаар һамганһаа ара бээр орондоо орожо, шанга гэгнээр Сэлэмаагаа тэрэгдэ хурхиржа мэдэб. Сэлэмааа хүсэд унтангүй хэбтэртэ, үбгэн өнгөө орондоо ороһоор хурхиршахада, һанаһанаа хайрлан:

ГАЙТАЙ ЗҮҮДЭН

- Энэ баарһамни яһала эснэл ёһотой даа, - гэн хэбтэриш, Дүйрхараев Сэлэмаагаа бүришье бэсын эльбэн, зүүдэлһэн мэтэ, поирмогтоо.

Шалсамаа, Шалсамаа шамдаа ганса шамдаа дуратайб, - гэн, һамгаа шанга шангаар тэбэрин байһанаа, дээрһээ һанаа алдаад, амяа абажа ядан хурхирха абаан үни соо үгы болоһоно.

Үни дээрэ Шалсамаа гэгншэ шад улахан хасартай, фирмын ахалагша бүхгалтераар жэл шахуу хүдэлдэ. Тингэ Дүйрхараев Шалсамаагай түрүүлһэн үдэрһөө хүдэлжэ тахалһанаа абан, хойноһоонь торожо унатаргаа харайдаг зантай болоһоно.

С э п э л м а а н ү х э р н и г ө ө гарье бэһээ һуга татажа, саанш хаяад.

- Шалсамаа бэшэ, С э п э л м а а ш и н хажуудан хэбтэн! Бодо! Яба тэрэ Шалсамаада! - гэн үбгэс ууртаа бүтүү һүгэжэ эхилэ. Дүйрхараев юуһие ойлгожо ядан.

Ямар Шалсамаа, юун болоод, гэн һэржэ ядан нодоо бүтүүлэ.

Намайэ нэгэ зүүдэндэ үзөө гүш? Үгы! Харин тинхэдэ гэрээр дээрш хашхаржа байһаад, Шалсамаа, Шалсамаа гэхэш, ямар тинэ зүүдэндэ харгдаха Шалсамаагай болоо хүмин. Хэлэ даа! - гэн, орой дээрэ һуужа абаад, унтажа тахалһанаа Дүйрхараев шүүжэ һуугараа.

- Сэлэмаагын ойлагш даа. Үсгэдэр гэрэ, бүхгалтер Шалсамаае гүшан мянган түхэриг Түхэнэй фирмэдэ һомоохыш худал үнөөр аргадаа һэм. Аргадаһан энэ арга

шадалин зүүдэндэһин үзэгдэжэ байна бшуу. Яахаби хүн хэлэхээрэ, нохой долохоороо гэжэ үгэ бин ха юм даа. Зүрхэндөө шүтэ ойро, бү абилш даа, Сэлэмаагын. Бинин шамдаа тэрэ тинхэдэ түрүүлһинхэе харанһанаа хойшо, мүнөөшье болотор дуратай ха юм бид даа. Унта мухамын, бээс бү зобоо даа, - гэн Сэлэмаагаа тэбэрин, ехэ хүржэхээ байһан түймэр унтарһанада һанаһандань үзэгдэб. Сэлэмааһань үгэдэнь үншнэжэ, үбгэс нэгэ үндөө, хоюулан наартайһанаар унтаншабад.

Үүри сайһан урда тээхэн, үгөөнэй зүүдэн гэжэ байдаг Сэлэмаа үбгэндэ шангаар тэбэрүүлһэндэ юм гү, ямар нэгэ хүндэ юумэндэ даруулаһан мэтэ бэһеэ зобоод, зүүдэ хаража эхилэб.

Дүйрхараев нэгэ залуу һамгантай бараглахада Шалсамаа хэбэртэй, ресторан соо эдэлжэ һууһанаа, хүржэнэй наадажа эхилэхэдэ, хоюулан тэбэрлэдхэнэй ульгым вальсын уянта дорой, урда урдаһаа зөөлэхэнээр харалсан, урал уралаа шилүүлхээс байхадань:

- Шамай даа, Шалсамаа, шаахарараа шаахаб! - гээд тохоногоороо тэбэрээ хэбтэһэн үбгэсэ шангаар ебороод һэршэб.

- Ео-ео-ео, шимни тинхэдэ хайһан гэнэ гэгнэбиш? - гэн буруун нодөө баринһан бархирһанаа һагуур Дүйрхараев болобо. Сэлэмаа үбгэнэйнгөө урдаһаа үгшн хэлэхээр оложо ядан.

- Зай, хүлисын даа. Зүүдэндэһин үдэншэй зугаалдаһан Шалсамаагын шамаяа шангаар тэбэрһинэй, таахаха байхадань, ууртаа шодархам гэжэ шамаяа еборжорхөө ха юм биб даа.

Зүүдэн ха юм даа яахабин, - гээдэ, бодожо галаа түлш, үгөөнэй халуу саһгаа хоробхилон, хоюулаа садатараа эсэлдэжэ, ажалдаа гарабад. Тингэ Дүйрхараев хүхэ бала болоһонон нодөө шүүжа, хара шэл дүүнхэн хүдэлмэр тээшэ тэгүүлэхэдэ:

Шалсамаа хадаа, Шалсамаа Шамтайн даа... - гээд, саанш хэлжэ үгэсэ оложо ядан ябажа яба һэн.

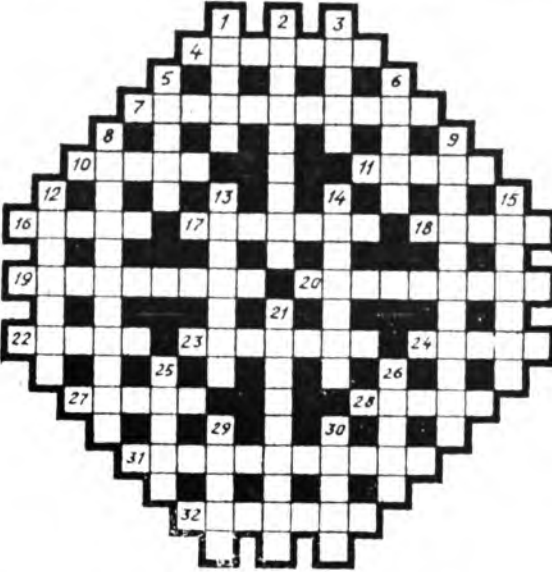
Элбэг МАНЗАРОВ.

Кроссворд

«Түрэл хэлэн, түрэнэн дайда»

ХАЖУУ ТЭЭШЭЭ: 4 - үгшн эхин үсын аялагшине дахуулжа бэлхэ ёһо. 7 - Д.Р.Батожабайн «Багшанин хэн бэ?» гэжэ повестини герой. 10 - Ж.Балданжабой «Бүргэдэ» гэжэ повесть соо баяшуудай түдөөлгшэ. 11 - «Һара» гэнэн удхатан түбэд нэрэ. 16 - үдгэршэн А.Торосовой түрэнн шотаг. 17 - Ц.Ж.Жимбиевэй «Гал могой жэл» гэжэ романаи гол герой. 18 - «Хадада хатаһан шүдхэр, харанхы һүни гэгһэн шүдхэр» (таабари). 19 - Д.Мадасовой «Априкэ» гэжэ номһоо уянгата шүдэ. 20 - Хэлэнэй узуурай ба хэлэнэй үзүүрэй аялануудан нэгэ үгэ соо бэшгэдэггүй ёһо. 22 - Б.Мунгоповон «Харьяан урдаа Хөлгөннай» гэжэ роман соо зурагладаһан шотагай нэрэ. 23 - буряад поэзини эхи табигшадан нэгэн. 24 - А.Ангархаевэй повесть. 27 - Забайкалдахи түүхын географическая область. 28 - эртэ урдын ба дундахи зуун жэлэй Энэдхэг оройн литературна хэлэн. 31 - литератураи уран найханай арга. 32 - үргэдэ гэжэ элжэхэнээр хэрхэгдэһэн адуунай гү, али хониной элдэб хубинуудан мяхан.

ДЭЭРЭНЭЭ ДООШОО: 1 - Г.Чимитовэй баста 2 - уран зохолошо Ж.Тумуновэй түрэнн шотаг. 3. - А.Бадаевэй үс саһаһаа үндэр найхан удхата үйлэ хэрэг тухай шүдэ. 5 -

Д.Жалсарасвай шүдэ: 6 - уран зохололой жанр. 8 - Ц.Шагжинай расказ соохи Верка басаганай ара нэрэ 9 - литератураи уран найханай арга. 12 - «Эсэһингээ түдөө!» - гээд Дэлгэр Табасвай дүхье шагаагад, шабхаяа дараба (автор). 13 - Ш.Нимбуевэй эхин нургуулин үхбүүдтэ зориулаһан шүдэ. 14 - поэт, арадай аман зохёл суглуулагша. 15 - Б.Базаровэй бастини герой. 21 - «Шара Дунгүйн басагад шал бала» хэлтэй, шара торгон элгэблэгтэй, шабар элдэхэ ажалта (таабари). 25 - наука (синоним). 26 - Ц.Галановой ном. 29 - бөө мүргэлтэй ёһололын хатар наадан. 30 - Захааминий амгай шотаг.

Ажагаалта: таабаринуудые тааха, авторые нэрлэхэ синоним бэшгэхэ.

РОССОВВАРЫНЬ Б.ГОМБОЕВ зохөөд Захааминий аймаг.

Анекдоты

Догол на экзамене. Преподаватель: - Что такое лошадиная сила? Студент: - Это сила, которую развивает лошадь ростом в один метр и весом в один килограмм. Преподаватель: - Где же вы такую лошадь видели? - А ее так просто не увидишь. Она хранится в Париже, в Палазе мер и весов. - Как я ненавижу Льва Толстого! «Бойцу и миру» написал четыре тома! Обалдеть же можно!

- Ты что, читал? - Ксерил!... Переходит крыса через трамвайные пути и видит раздавленную кошку. Останавливается и говорит презрительно: - Ой, тоже мне Анна Каренина! К одесситу подходит приезжий с чемоданом: - Скажите, если я пойду по этой улице, там будет железнодорожный вокзал? - Знаете, он там будет, даже если вы туда не пойдете! Мужик возвращается из командировки и подает отчет:

«Проезд - 1000 руб., суткиные - 1250 руб., женщины - 1200 руб.». Начальник отдела ему говорит: - Ты совсем с ума сошел, кто тебе такой отчет поднесет?! Ты вместо «женщин» писал бы, скажем, «забивание гвоздей». Мужик после новой командировки пишет: «Проезд - 900 руб., гостиница - 500 руб., суткиные - 1200 руб., ремонт молотка - 2000 руб.». «Новый русский» орет на секретаршу: - Ты, в натуре, оборзела?! Если я тебя пару раз в кабак стаскал и в койку, так уже, чисто, можно не работать? - Можно!

- Кто тебе сказал? - Гинеколог и мой адвокат! - Дорогая, я не могу найти свой галстук! Куда ты опять переставила шифоньер? Майор объясняет солдатам: - Значит, максимальный угол возвышения ствола пулемета БТР - тридцать градусов. - Товарищ майор, градусов - Цельсия или Фаренгейта? - Э-э-э, Цельсия! Солдаты: - В хохот. - Чего ржете? Конечно же, Фаренгейта! Уж и пошутить нельзя... - Что пожелать парашютисту, у которого пара-

шют не раскрылся? - Пусть земля тебе будет пухом! Надпись на двери кабинета: «Заходите! Нас ничем испугаете!» Пьяный мужик в баре: - Сколько градусов эта водка? - 40. - Горячая! Встречаются два депутата в коридоре Госдумы. спрашивает другого: - Что, тоже никак не можешь заснуть? («Комсомольская правда»).

Дэлхийн уран бэлгэц дээжлэл

ШОТЛАНДИЙН СУТА ПОЭТ
РОБЕРТ БЕРНС

(1759 - 1796 ОНУУД)

Оюун уран бэлгэцтэй бүтээл үе сагуудай шандаруу тоонхондо дарагдадаггүй.
Бернсын шүлэгүүд дэлхийн арад зоной сэдхэлдэ урмабаяр, хурса зориг, хүнгэхэн
шигье түхөөнөөрлэ байдаг. Хүдөөгэй хүдэр ажалиан, фермер, газар хахалжа,
яра ургуулагша энэ хүн оройдоол 37 мээлдэ ажалуугаа.
Поэт богонихон наһан соогоо түби дэлхийгээ хүнүүдтэ хэды найхан уран
лэгүүдые, балладануудые, заримашуулай яһаа хабтайма эпиграмануудые
гэлжэс үрдэб. Р.Бернсын хоёрхон лэ шүлэгүүдые буряадшалхадаа, тэрэнэй
гэри бэлгэцые уншагшаднай ойлгон сэнгэхэ гэжэ эгигэнэб.

ДЖОН - ЕШМЭЭНЭЙ
ОРООХОН

Хатуу саазада хүртэхэнэ даа,
Хүхюун омог зантайдаа,
Шохон хаашуулые гомдохоохон,
Джон - ешмээнэй ороохон.
Хээринь нүхые анзаһаар
Хуртай хаашуул малтуулаад,
Эгнүүлэй шорой дор ороол хэн.
Джон - ешмээнэй ороохон.

Абарай наран игааба,
Хүдөө нотаг хүхэрбэ,
Хурьһэ соолон бултайба,
Хурьт! Джомнай үндыбэл

Индарган зантай манай Джон
Манай шанга наран дор
Манана үһөөтэн дайсадаа
Эбэтэ залаа тархяараа.

Амарай ольбон дүтэлбэ,
Ман болон үбгэрбэ,
Манна үһөөндэ даруулһан,
Маншаг сагаан Джон барһан.

Игинама жабартай үбэл.
Ман гэрээ барихал,
Эбэд, таһалба амар заяагынь
Идхэр өхэ дайсадынь.

Хажуур хутага далайгаад,
Илһөөнь Джоние буулгаад,
Эг дээрэ шэрэжэ асарбад,
Эндээ үйлэнь гаргабад.

Илһөөнэй нарантай үрдилдэн,
Илти сохибод хүхилдэн,
Эшэнь шэдэжэ хийдхэжэ,
Иной заяа шийдхэбэд.

Иранхы худагай оёорто
Илад, удаан зобообо.
Итэнгүүл тэндээ, ороолон,
Ион - ешмээнэй ороохон.

Имүсыень таһалан хаяад,
Иһэн болотор галдаад,
Ирхыень удаан тээрмэдэбэ,
Илһэн талхан болгобо.

Иһон соо шуһаниинь бусална,
Иһада ороод билтарна.
Илһэн набаһаа дэбэрнэ,
Идэдэ зугаа дэлгэнэ.

Итэмэ зоригтой дэмыдэ
Иһон ябаагүйл дэлхэй дээр.
Иһа эрмэлзэл түхөөнэ
Иһон бүхэнэй сэдхэлдэ.

Иһагшан сэдхэл тэдхэнэ,
Иһуудаһые эмшэлнэ.
Иһа үгылһэн гэргые
Иһагшан гэжэглнэ.

Иһон үедэ бү хатаһай,
Иһа шэмэ хайтай
Иһагшан ороохон Джоний
Иһон наба танхамнай!

ХЭРЭГГҮЙ

Жэгүүртэ даагандаа мордоод мүнөө
Жаргал үрээнэб та бүгэдэндөө.
Харюудань юу хүлээнэш гэбэлтнай,
Хэрэггүй юуншые гэхэлби битнай.

Хүлисыт гэнэлби ханагүй поэдээ,
Хүрөө юм даа, амилһамни сүлөөтэй.
Зөөридэ шуналтай тэдэ эзэдэй
Зугаа наадан хүйтэн байдаг намда.

Мүнгөөз түрсэдэ түлхөөд тэдэ
Мүргэнэд лэ шарбуунсын шэдиэ.
Хобдог сэдхэлдээ тэдэнэр диилдээд,
Хубхай хоохон үлэнэд эсэстээ.

Нэрэ зэргээ үргэхын түлөө
Ноёнсор үбгөө нюргаа бүгтылгөө.
Юрьезн соогуур наһаниинь үнгэрөөд,
Юуншые үгыл нэрэһээнэ мүнөө.

Богдо гэгээнэй үндэр шэрээ
Борохон бандиин сэдхэл эзэлээ.
Ойлгоношые үгыл даа энэ барагсан
Оршолонтон удхыень хогоосон.

Инаг дуранда дашуурһан нэгэн
Энэм ёһотойл дангина гэн,
Гэргэн болгоһонинь, ай зайлуула,
Тэрэнь байбал гоёмсуу айбала.

Уянгална поэт шүлэгүүдээ
Үршөөл хайрада этигэнхэй,
Эсэхэ сусахые мэдэнгүй
Эсэсынэ? Тэдэнэ хэндээш хэрэггүй.

Иаахаран ёборходонь үбсүүгээ
Иүүдэн сошоно айха хүн үгы.
Юрэндэггүйгөөр хашхархаһаа ондоо
Юун байба гэшэб тэрээндэ одоо.

Этигэнгүйл даа хүүхэн дүүхэй
Энхэргэн үгэдэ энэ поэдэй.
Ойлгохол байхаш үни болонгүй -
Оһолто аюул шүлэг соонь үгы.

Ибаал хүйхэржөөн өөрынхые
Идүүрэн -
Ибахые диилээл поэдэй дуран.
Юу түлэхэ юм харюудань тээд?
Юушые үгы нэмнай манай поэт.

Имүргэл хүзэггүй инаг хоёрто
Имүр улыень ойлгуулна санаартан.
Ибадана, аргадана, тээд, дэмыл -
Ибшэрэл тэдээндэ оройдоош үгыл.

Иордохолһон далайн долгидтой тэмсэн,
Ионгосоёо заланам тэсэмгэй.
Игэнэдэжэ шэнгээ наам, этигэгты,
Игэмэ таанартамни огтош үгы.

Иалбалхалби мүнөөдөө таанадтаа
Ирга соохоноо амилһан сагтаа.
Иуншые байг - дүүргэхэлби зээтагүй,
Иуншые үгы гэбэлтнайшые, наадгүй.

Михаил БАТОИН буряадшалба.

МИБЕМСКИЙ ДНЕВНИК

ЛХАСА

(отрывок из книги)

СТРЕЛКОВ Андрей Михайлович родился в 1965 году в Краснодарском крае. Окончил радиотехнический факультет университета в Нижнем Новгороде. Автор книги стихов, книги рисунков и учебника «Основы буддизма». Переводит с тибетского и китайского языков. В настоящее время живет в Бурятии.

От автора: В этой книге описаны три путешествия в Тибет, предпринятые мной в феврале - марте 1996-го, апреле - мае 1997-го и мае - июне 1998-го года. Целями путешествий являлись буддийское паломничество к святым местам и встречи с духовными лицами.

Причиной написания дневника стало желание поделиться увиденным и, быть может, помочь тем, кто сам захочет отправиться в Снежную страну. Мне хотелось бы полагать, что эта работа продолжает традицию российских исследователей Центральной Азии: Пржевальского, Козлова, Цыбикова, Барагина.

Андрей СТРЕЛКОВ

Едва устроившись в гостинице, отправляюсь на поиски Поталы. Расспросив прохожих, сажусь на указанную мне маршрутку. Проходит всего лишь две-три минуты, как окна заполняет многоэтажная громада, словно выросшая из скалы. Сомнений нет - Потала.

В Лхасе ранние сумерки, зажигаются фонари, скользят по шоссе автомобили. На пустой в этот час каменной площади стою перед Поталой и пытаюсь совместить пространство, время и собственное существование. Трудно ехать в недоступный Тибет, в почти недостижимую Лхасу и так легко стоять перед Поталой. Выкуриваю трубку привезенного из России табака, достаю четки и начинаю "гору" - внешний обход монастыря, понемногу вживаясь в свою лхасскую жизнь.

В этот вечерний час тропа вокруг Поталы пустынна. К шороху моих шагов добавляется лишь один звук - поскрипывание молитвенных барабанов-хурдэ, которые я по ходу привожу в движение. Хурдэ в Центральном Тибете отличаются от принятых в Амдо и Бурятии. Концы нижней крестовины, за которую вращается хурдэ, не прямые, а загнутые обратной буквой "г", образуя "правую" или "мужскую" свастику.

О размерах Поталы и горы, на которой она расположена - Марбо ри (тиб.: "Красная гора"), - можно судить по тому, что на полный обход неторопливым шагом я затратил сорок минут. Гора вытянута с востока на запад и на восточной оконечности имеет субурган, к которому поднимаешься по вырубленным в скале ступеням. Еще один субурган находится рядом, но уже перед скалой, на проезжей части. Г. Цыбиков приводит легенду, по которой на месте этого монумента в древние времена был скальный гребень, соединявший Марбо ри с небольшой горой - Жаг ри (тиб.: "Железная гора"), расположенной в двухстах метрах к югу. Обе горы и перешеек напоямали сверху спящего дракона - повелителя водной стихии, а также символ императора Китая. Чтобы вода не затопила округу, а китайцы не захватили страну, тибетцы разрушили гребень, провели здесь дорогу и поставили субурган. Через монумент имеется проход, а слева и справа от него сейчас проложено асфальтированное шоссе. На старых фотографиях Лхасы времен до оккупации или начала оккупации район вокруг Поталы не имеет ни мощенных каменной плиткой бульваров с фонарями, ни этого современного шоссе. С Марбо ри связана еще одна легенда. Строительство замка на этой горе было начато в VII веке при царе Срон Цзан Гамбо, но всякий раз, когда постройка близилась к концу, здание по неизвестной причине рушилось.

Гадание показало, что есть один мудрец, знающий причину этого. Посланный царем лама объехал весь Тибет и Амдо; уже возвращаясь ни с чем, повернул коня к бедной юрте, чтобы напиться чаю. Старик-хозяин проговорился гостю о подземном озере под Марбо ри, воды которого колышет почвы и рушат здания. Гость спешно ускакал, а болтливого старика и жителей округи постигла гибель. Согласно пророчеству, воды подземного озера после разглашения тайны вышли наружу в этом месте и затопили огромное пространство. Вода все изливалась, и тогда божество, приняв облик громадной птицы, принесло в окрестности скалу и сбросило ее в место выхода воды. Уже излившиеся воды образовали озеро Кукуноур, скала стала островом "Сердце Кукунора".

Для санскритского слова Потала у тибетцев принята смысловая гавька Дунзин (тиб.: держать корабли - гавань). При переводе они полагали, что понятие состоит из двух частей: пота (санскр.: корабли) и ла (санскр.: держать). Эта тибетская этимология спорная. Возможно, что из санскрита взята ошибочная форма и речь идет не о "гавани", а о "горе, вершине, верхушке".

Монастырь-резиденцию Далай-ламы в Лхасе тибетцы называют Дунзин нийбо (тиб.: Вторая гавань). Второй гаванью, то есть второй Поталой, лхасский дворец называется потому, что и первый его владетель-царь Срон Цзан Гамбо (VII век) - и последующие хозяева - Далай-ламы - являются воплощениями Арья Авалокитешвары, резиденция которого находится на затерянном в южном океане острове Потала. Срон Цзан Гамбо - сороковым воплощением по счету, I Далай-лама - ученик Цзонхавы Гэндун Дуб - сорок первым, нынешний XIV Далай-лама Тэнзин Гьято - пятьдесят четвертым. Начало этого отсчета ведется от воплощения Бодхисаттвы сострадания учеником Будды Шакьямуни. Таким образом, Потала в Лхасе является проекцией или воплощением "Первой Поталы" - местопребывания самого Авалокитешвары.

Местоположение острова Потала неизвестно. Как и в отношении Шамбалы, имелись специальные "дорожники" на Поталу, а также описания этого пути в различных буддийских сочинениях. Вот что пишет VI Панчен-лама Лобсан Балдан Ешей (XVII в.): "Отправляясь на корабле от скопления Рамешвари (юг Индостана) в южном направлении, движемся к дивне Сингала (Цейлон), затем прибываем в землю Сингала. Оттуда корабельным путем в южном направлении достигаем горы Потала". Тарапатха (XVIII в., Центральный Тибет) рассказывает о посещении острова Поталы упасаккой (буддист-мирянки) Шангиварманом.

(Продолжение следует).

Залуучуудтай хэрэгүүдэй, аял-шалын, физическэ культурын болон спортын гүрэнэй хорооной, хотын захиргаанай залуучуудтай таһагай, дээдэ хургуулинуудай студентческэ профкомундай үүсхэлээр «Miss Alma Mater» гэхэн конкурс хотын дүрбэн дээдэ хургуулинуудай хоорондо үгсэргэдэбэ.

Хамта дээрээ 15 басагад суларжа, конкурсын түрүүшын ишта - «Ташисалгада» уригдаба. Эндэ алин дагштань уран найханаар өөр тухайгаа хөөрбэ. БГУ-гай оюутан Евгения Нефедьева унан буряад хэлэндэ эр зонино амаршалжа, гайхуулаа. ВСГТУ-гай Анастасия Келлер немц, поляк, ород, буряад яһатанай иуһантай холбоотой байһанаа мэдүүлжэ, халуун алашаалгада үүртөө.

Дагштанарай удаахи иштада бэлдэхтэ ошодо, БГУ-гай оюутан Алексей Титов «Тыменяе зайвай» гэхэн дуу Валерий Леонтьевой өөрын дуулажа байһандал, хоолойн тон ади байгаа юм. «Олимп» гэхэн элүүр лыхе сахилын клубай хубүүд бодислодиг гэжэ харуулаа.

Хоёрдох ишта эхилжэ, залуу басагад эстрада хатарта гүйдлөөрөө гарабад. Уянуулархай хүүхэд баһал элээр бээ харуулжа шадаа. Гурбадахи конкурсдо басагад бүхы аж аашаа, оюун бэлгээ хэрэглэжэ, «авангарда хубсаһа» бэлдэхэ байба. Арбан табан басагад ухаанайнгаа хүүрхысэ, целлофанга эхилээд, газет, бүд, оһор, мэйсээ хэрэглэжэ, «Нүни», «Лубар», «Наран», «Түмэр», «Байсалай сэгэ», «Леди», «Жаши & Арк», «Сэгн хүүхэн» гэх мэтэ нэртэй һонин-һонин хубсаһануудыг бүтээжэ, зал соо нуугаашадыг хүлөөлөө.

«Вальс» хатар бэлдэһын иһанарлада Софья Негэй моодын театр суларгаһадаһа анхарада бэлгэшаабарига харуулаа. БГУ-гай дуушан Бэлгэ Зундеев, ВСГАКИ-гай оюутан Эрдэм Шагдуров гэхэд найхан дуугаа бэлдэжэ баясуулаа.

Табандахи конкурс «Вечерне платье» гэжэ нэртэй байгаа. Конкурсдо хабаадаһаад тон найхан, гоё хубсаһаа үмдэжэ, нахис-хотос гэхэд элээр, гүрбэлзэмэ найхан бээ гадруулаар, хубүүдэй зүрхэ сэдхэл доһолуулаа хаи.

Жюри гэнүүд - залуучуудай хэрэгүүдэй, аялшлын, физическэ культурын болон спортын гүрэнэй хорооной залуучуудтай таһагай ажалшан М. Мантатова, «Пульс-радиогай» А. Демин, «Лотос» ансамблин мэрэжэлтэн Н. Санжеева, жюри түрүүшын, залуучуудай хэрэгүүдэй, аялшлын, физическэ культурын болон спортын гүрэнэй хорооной түрүүшын орлогшо А. Измайлов дүгүүдэ сонсохо.

Мисс «Дружелюбие» гэхэн нэрэд Зулэйха Латыпова (ВСГАКИ) хүртэбэ. Анна Морозова (ВСГАКИ) гүрбэлзэмэ найхан бэлтэй байжа, Мисс «Грация» болоо. ВСГАКИ-гай оюутан Ольга Тихоненкин ирагуу найхандаһа абтажа, жюри нэгэ дуугаар Мисс «Очароваше» гэхэн нэрэ олгуулаа. Мисс «Зрительская симпатия» гэхэн иан Сяна Баторовада (БГСХА) үгтөө. Хоёр Вице-Мисс шэлэхэ хүндэн хэрэг тушааладаһа, БГУ-гай Марина Гаврилова, Олеся Чернова гэхэд найханаа дажа, бутанай сэдхэл байрлуулаа. Анна Дармахевада ВСГТУ-гай 3-дахы конкурсын оюутан

Зүүн гарһаа: Тихоненко Ольга (ВСГАКИ), Розентрейтер Вероника (БГСХА), Телятникова Мария (БГСХА), Баторова Сяна (БГСХА), Морозова Анна (ВСГАКИ), Латыпова Зулэйха (ВСГАКИ).

МИСС «ALMA MATER»

Гаврилова Марина (БГУ)

Дармахева Анна (ВСГТУ)

Чернова Олеся (БГУ)

Келлер Анастасия (ВСГТУ)

Шенева Антонина (ВСГТУ)

- Анна, ши түрүүшын хие шимэ конкурсдо хабаадаһа гүи?
 - Үгсэргэмэ жэл Мисс ВСГТУ гэхэн конкурсдо хабаадажа, иша һэм. Ни түрүүн хургуулинга ректортэ Владимир Евгеньевич Сактоевто баярыг хүрэнб. Буландаһанай мунгоор туһааша. Тихэдэ эрнэхидэ, сугтаһурадаг нүхэдтөө «найн даа» гэхэ байшаб.
 - Саашадаа юу хэхэ хүсэлтэйби?
 - Би мүнөө нуралсалайгаа хажуугаар «Барон Би» гэхэн рекламна агентствэд ажалладагби. «Саха-ювелир», «Оптика-Сэгэ» гэхэн фирмнүүдэй рекламна роликтэ хабаадаһан байшаб. Саашадаа өврын PR агентствонд хүсэлтэйб.
 - Шини найхан шарай нуралсадаһан туһадаг гү?
 - Би шарайсаарна бинэ, оюун ухаанаараа найханаа даха гэжэ оролдодогби.
 - Хуби заяагаа холбохо ишаг

Вести из района МОЛОДЕЖНОЕ ДВИЖЕНИЕ В ЗАКАМНЕ

По инициативе молодежи района при поддержке местного самоуправления, РУО, отдела по делам молодежи, спорта и туризма создана Закамская районная молодежная организация.
 Теперь в каждом селе района есть совет молодежи, лидер молодежного движения села. Расскажем о лидере молодежного движения села Енгорбой Павле Шагдаровиче Гонгорове.
 Аюна ЦЫРЕНОВА, студентка БГУ.

Знакомьтесь: ЛИДЕР МОЛОДЕЖИ ПАВЕЛ ГОНГОРОВ

Когда в Енгорбое встал вопрос о назначении лидера молодых, мнение жителей относительно этой должности было единым: Павла Шагдаровича Гонгорова. Активный организатор всех спортивных мероприятий, спортсмен, трезвенник, балагур и весельчак, любитель песен, Павел Шагдарович умеет находить общий язык с молодыми.
 В Енгорбое, где численность населения составляет 500 с лишним человек, 240 - в возрасте от 17 до 30 лет, 70 из них не имеют работы.

После назначения его на должность организатора молодежной деятельности, жизнь в селе заметно оживилась. Открывшийся осенью спортивный зал никогда не пустует: днем там занимаются школьники, а вечером молодежь. По улицам Енгорбой сегодня не увидишь праздно шатающихся или нетрезвых молодых людей. Они предпочитают проводить свое свободное время в спортивном зале, тренируются и соревнуются.

К примеру, внимание всех жителей села привлекли соревнования по настольному теннису среди населения, волейбольные матчи с командами из Шара-Азарги. Также на базе Енгорбойской школы по инициативе Павла Шагдаровича проведены кустовые соревнования по волейболу с участием команд из Далахая, Утаты и Сагаги. Спонсором таких мероприятий не раз выступала В.Ц.Гомбоева, председатель Цакирского ПО.

В начале года енгорбойцы присутствовали на знаменательном событии - в Доме культуры в торжественной обстановке был зарегистрирован брак первых двух молодых семей нового века. Со стороны ровесников, вступившие в брак молодые услышали много теплых слов и приняли поздравления. Также енгорбойцы не обходили вниманием первенца нового века, Ано Цыренову, родившуюся 6 января. Добрыми напутствиями, подарками, поздравлениями и обещаниями бесплатного обучения от средней школы получили Аня и ее молодая мама.

Павел Шагдарович отмечает, какие у него хорошие помощники, активные, легкие на подъем ребята: Виталий Дыльков, Аркадий Жамбалов, Бэлгто Батуев. Заволамы проблемными ребят живут главы сельской администрации А.Г.Батуев, директор школы Т.Б.Очирова, директор Д.В.Х.Батуева. Тесное сотрудничество у молодых руководителей шахматного кружка В.Л.Бальжурова, тенниса - А.И.Батуева, тренера по вольной борьбе С.Б.Лыгденовым.

Думается, что, доверив работу с молодежью такому человеку, как П.Ш.Гонгоров, енгорбойцы не ошиблись.
 Соёлма БАЛЬЖУРОВ

19
 иадэ Со
 айшан
 ойн ба
 конфе
 рлогш
 гэ хээ
 он з
 донхой.
 II Ж
 иад ли
 тын ли
 араг
 нэрэ
 18эр
 19эр
 19эр
 уудал
 ай 2-то
 ан 2).
 шэн хил
 огторгой
 Бурхад
 а, лусуу
 нахил
 шэг уриг
 ршаан
 хүсэ ари
 жа аба
 и атраг
 айн зам,
 ай заһал
 шотаг р
 даха, х
 дуһин б
 шуулж
 гэр, гэр
 гэр заһ
 р бариз
 гэ һайн
 аанаха,
 дажа аб
 гэ убиш
 нүүхэ,
 газар
 ахо, шу
 э, ном о
 хээ, шэн
 тлын үй
 й.
 эр үгэ
 рхэ, шэн
 3-да н
 н 19эр.
 бишэн,
 уһанда
 хан, сах
 ха, бурх
 даал таб
 гэхэ, үлэ
 эдэхэ, а
 наһа уга
 уха, дас
 ШЭНЭ
 дунда
 ралин
 гүшке
 гэжэ
 болобо
 анитай
 олр Мих
 олон ба
 эдэбхи
 рыемнай
 н 6-дах
 Саша Хам
 сагаан я
 гээр нэгэ
 вархаева
 хоёр энэ

района... ИЖЕНИЕ... мологези... местиого... отгела... спорта и... каменская... ная орга... еде района... жи, лидер... ния села... ре моло... села... гаровиче... РЕНОВА... ентка БГУ... ДЕЖИ... ОРОВ... стал вопрос... а молодых... тнительно... ло единым... Гонгорова... атор всех... оприятий... ик, балагур... гель песен... ич умеет... смолодыми... численность... яет 500 с... - в возрасте... из них не... ния его на... анизатора... ательность... оживилась... осенью... никогда не... занимаются... ечером... ам Енгорбо... шь праздни... инетрезвыи... ей. Онг... водит свое... спортивно... уются... имание всех... привлекае... настольно... населения... матчи с... ара-Азарги... нгорбойско... ативе Павла... проведены... нования по... нем команд... из Сапата... мероприяти... В.Ц.Гомбова... рского ПО... енгорбойск... на знамени... и" в Доме... рественно... регистрован... молодых семе... Со стороны... от земляков... ивине в бра... много тепл... поздравлени... ды не обош... венца нов... енову, роди... аря. Добры... рки, поздрав... не бесплатн... едней шко... е молодая мам... ович отмечае... го хорощи... вные, логки... та: Витали... ий Жамболов... . Заботами... ит живут гла... администрац... гэжэ номтой... а болобо... . Директор Д... есное сотру... олон багшанар... э, эдэрхитэй ха... рыемнай поэдэй... б-дахн классай... шаа Хамгушкев... сагаан ябалайб... эгөөр нээгэ. Би... рхаева Паша... коёр энэ үдэшы

Советскэ районой захир-айшан соо «Зодиак» студиин 5 ойн баярта зориулагданан конференци үнгэрөө. Хотын прогшо В.Прокопьев ержэ, гэ хэлээ. Он залуушуулай жэл гэжэ донхой. Тээд ганса мүнөө жэл

«ЗОДИАК» СТУДИИН ОЙН БАЯР

залуушуулда, хүүгэдтэ туһа хүргэгдэхэ гэжэ бүү ханагты. Энэ жэлһээ эхилжэ, шийдхэгдээгүй асуудалнуудтай бүри анхаралтайгаар, дээдын зургаануудта зүбшэгдэхэ. Гүрэнэй Дүүмын депутат С.П. Будажапов эдиршүүлэ амаршалаа, бэлэг барюулаа.

Студиин хүтэлбэрлэгшэ С.Шобого-ров студиингаа түүхэтэй, гол зорилго-тоёо танилсуулан, январь нарада байгуулагданан пионерскэ эмхиин вице-президент Р.Салисовта үгэ үгөө.

Пионерскэ эмхиин гэшүүн хэншье болохо аргатай. Бидэ үхибүүд, эдиршүүл өөһэдынгөө эрхэ сүлөө хамгаалха шадалтай байха ёһотойбди. Ядуу, муу бай-

далтай үетэндөө туһалха, талаан бэлиг-тэй үхибүүдые дэмжэхэ манай уялга. Эхэ оронойнгоо, эб найрамдалай түлөө ходоодоо ханаата боложо ябаха хэрэгтэй. Манай эмхиин туг шара-улаан үнгэтэй. Гүн ухаатай, эрхим хайн ургажа ябаһан үетэн гэһэн удхатай.

«Одон» журналайхид, И.Калашниковай нэрэмжэтэ библиотекынхид, 33-дахн хургуулинхид амаршалгануудые хэлэжэ, бэлэгүүдэ барюулаа.

Конференциин түгэсхэлдэ, Советскэ районой уран бэлигэй байшанай үхибүүд концерт наада табижа, сугларагшадые баярлуулба.

Ц.НАДЦАЛОВА

АМАРШАЛГА

Амар жаргал эдлэхэ болмогой!

ВАРК-ын вице-президент Б.Д.Баяртуев Сагаалганай урда гээ намда хандаба: «Ага нютагайхидай зүгһөө танда сагаан нарын амаршалгые даалгаха гэлсээн болоо. Мартын 4-дэ болохо, бэлдэгты». Тингээд бэлэн болоод, хүлээжэ байтарни, мүнгэндэ хашагдаад, энэ ябуулгань бүтэхээ болёо гэжэ дуудлаба. Бүхыгөөрөө хүзэглэжэ, бүгэдэ зондоо хайн найханниэ хүсэхэ гэһэн зорилгомни хиидэ халашахагүйн тулада, найман шэнын Дүйсэньөөр үрээлээ хэлэжэ байжа, хүн сэржэмээр үргэбэб. Энэ үдэр Отошо, Дара эхэ бурхануудай, Маха-Гала сахюусанай маани энэ юргэмсэдэ бууха гэһэн Дашаниматай, үлзы хотогтой, маша хайн үдэр байгаа. Тингээд энэ амаршалга-үрээлээ «Буряад үрэнөөрөө» дамжуулан, бултанда хүргэхэ, үрээлээ үргэхэ, зоринхоноо бүтэхэ гэжэ шийдэбэб.

- Эзэн Чингисэй Энхэ найхан тоойто үлгы Онон хатанай Эдлин хоймор уужам талаар Бальжан хатанай Гуниг дуунай уянга эдэлхэн, Бабжа Баатарай Барас хүбүүдэй хүлдэ шэнгэһэн Ага нютагай Алхана сахюусатай, Ажалша, малша Арад түмэнэй зүгһөө Та бүгэдэниэ АМАРШАЛАЯ! Гурбан мянганай шэнэ жэлээр, Сагаалганай түмэр могой жэлээр, Сагаалганар АМАР МЭНДЭЭ! Сагаан сэдхэхээр, Сагаан хадагаар ЗОЛГОЕЛ! Хүхэ мүнхэ тэнгэрнээ, Хүжэ алтан дэлхэйгээ Хүн бүхэн хүндэлжэ, Оршон газар нютагнай Орон дэлхэй бүхыдөө Арюун тунгалаг болтогой! Үдэжэ ябаһан залуунуулай Үдэр бүрингөө оролдолгоор Үндэр амжалта туйлажа, Охин дундаа бадалан, Ошо сасаран гэрэлтэжэ, Орон түбинөө суурхаха болтогой! Эрдэнэ шухаг хоморой Энээхэн ганса наһаяа Эхэнэр бүһэгэн хоюулаа Эбгэй эмхитгээгээр эдлэжэ, Хүгшэдгэнэй үргүүһэ хайтай, Хүүгэдгэнэй хүмүүжэл хайтай, Булгадаа элүүр бэстэй, Бурхантай, буянтай, нэххэлтэй, Али гэгшэ хэшэгтэй, Архи, тамхинай, халихайн Абыяас хорлолдо абтангүй Амар жаргал эдлэхэ болтогой! Байгал далай хүлдэтэй, Саяан үндэр дэнзэтэй Буряад оромнай дэбжэжэ, Үндэһэн араднай үдэжэ, Үлгы тоонтоёо эзэмдэжэ, Амарлингын жабхалантай Амгалан тайбан мандаха болтогой! Бултыемнай Бурхан хаража, Буян хүзэгэй ашаар Байдалнай ерэхэ эдыдэ Байгшаһаа дээшээр оршохо болтогой! Дамбинима ЦЫРЕНДАШИЕВ.

ЖАРАНАЙ САГААГШАН ТҮМЭР МОГОЙ ЖЭЛ

ХАБАРАЙ ДУНДА САГААГШАН ТУУЛАЙ НАРА

Table with 8 columns (days 9-15) and 8 rows (planets: Дараа, Мярмар, Лагда, Пүрбэ, Баасан, Бимба, Нима, Хүгээр). Each cell contains the planet name in Mongolian and its corresponding day of the week.

ай 2-то шэнын 9 (апрелин 2). Шэнын хонин, 3 хүхэ отогторгойдо нуудал-Бурханда мүргэхэ, лусууд тахижа, түмэрөөр уранай зүйл бүтэхэ мэтгын үйлэнүүдтэ хайн. Харин тэнгэри тахижа, шуһа ханаха, төөнэхэ, уйлаха гасалха, һуни ябаха, ехэ уһа гаталха, дошхон газар номгодохо, заһага бариха, амгананай ами талха, һубаг малтаха, тангариг үргэхэ, хутага хурсадаха, хюмна абаха мэтгын үйлэнүүдтэ сээрлэжэ.

мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые бүтэхэ, арамнайлаха, дайсание болон ада шүдхэр дараха, һаад тодхор арилгаха, хараалай, жадхын харюулга хэхэ, түмэрөөр уранай зүйл бүтэхэ мэтгын үйлэнүүдтэ хайн. Харин тэнгэри тахижа, шуһа ханаха, төөнэхэ, уйлаха гасалха, һуни ябаха, ехэ уһа гаталха, дошхон газар номгодохо, заһага бариха, амгананай ами талха, һубаг малтаха, тангариг үргэхэ, хутага хурсадаха, хюмна абаха мэтгын үйлэнүүдтэ сээрлэжэ.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, бэвэи юрэнхы тамир һайжарха.

Гарагай 4-дэ шэнын 11 (апрелин 4). Улаанган тахья, 1 сагаан мэнгын, хада уулаа һуудалтай үдэр. Туулай нарада тахья үдэр тудахадаа, тэр-сүүд гэхэ гү, али алибаа һайн үйлэдэ тон харша, муу үдэр. Тинмһээ ямар нэгэ һайн үйлэ үйлэджэ огто болохогүй. Илангаяа шэнэ гэр бариха, бэри буулгаха, хурим түрэ хэхэ, дасан (дуган) бариха, замда гараха, ургамал тарья тариха, нэрэ алдар олохо, адууһа мал суглуулха, даллага абаха, хэһэг дуудаха мэтгые тэбшэхэ, сээрлэхэ шухала.

Энэ үдэр хүнэй үһэшые абалтайгүй.

Гарагай 5-да шэнын 12 (апрелин 5). Шара похой, 9 улаан мэнгын, модондо һуудалтай

үдэр. Бурханда мүргэхэ, зальбарха, бурхан, сахюус, тэнгэри тахижа, бисалгал хэхэ, үзэгтэ һураха, зурхай, бурханай ном шудалха, эм найруулха, бурхан арамнайлаха, гэрэй һуури табижа, шэнэ гэр бариха, буян хэһэг уриха, даллага абаха, тушаал эзэлхэ, дасан (дуган), мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые бүтэхэ, бурхан арамнайлаха, айраг халааха, айраг бэрхихэ, балин шатааха, модо һуудалга мэтгын үйлэнүүдтэ хайн. Зүгөөр тангариг үргэхэ, модо отолхо, замда гараха, нүүхэ, хубсаһа эсхэхэ, үри зээлигэ түлэхэ, хүнэй шуһа ханаха, төөнэхэ, суглаа зарлаха, үһээ угааха, мал үүсэхэ, хубсаһа эсхэхэ, газар һондохэ мэтгын үйлэнүүдтэ муу. Бэри тухай, наһа барагша тухай асуудалнуудаар дасанда хандагты.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, үйшэн хүрэхэ.

Гарагай 6-да шэнын 13 (апрелин 6). Шараган гахай, 8 сагаан мэнгын, хиидэ һуудалтай үдэр. Хутагын хурса үдэр. Бурханда мүргэхэ, бурхан, сахюуса, тэнгэри, лусууд тахижа, тангын тарни уншаха, шажанай һайндэр хэхэ, наһа утадхалгын ном уншуулха, даллага абаха, сан табижа, абаһанаа бусааха, аршаанаар бэсэ арюудаха, түрэлхидэй

хоорондо холбоо бэхи-жүүлэхэ, дасан (дуган), субарга арамнайлаха, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, мори, сар һургаха, гэрэй һуури табижа, хубсаһа эсхэхэ, эм найруулха, хюмна абаха мэтгын үйлэнүүдтэ хайн. Гэхэ зуура мал үүсэхэ, хүндэ хони, мал үгэхэ, худалдаха, гэрһээ хэрэглэл хүндэ үгэхэ, хүншүү хөрбоһо гаргаха, бэлбэһэн эрэшые, эхэ-нэршые хүнэй бузаргай ушарха, бөөгэй хэрэг үйлэ-дэхэ, модо үндэһэтэйнь унагааха, хутага хурсадаха, зэр зэбсэг бүтэхэ, тангариг үргэхэ, тээрмэ бариха, суглаанда сугларха, замда гараха мэтгын үйлэнүүдые сээрлэхээр. Бэри тухай, наһа барагшые ходоо табижа тухай асуудалаар дасанда хандаха хэрэгтэй.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, сол ушарха.

Гарагай 7-до шэнын 14 (апрелин 7). Сагаан хулагана, 7 улаан мэнгын, гадаа һуудалтай үдэр. Хутагын хурса үдэр. Бурханда мүргэхэ, Наранда, нарада, бусад юртэмснүүдтэ шүтэхэ, хяһа гаргаха, хулгай, дээрмэ дараха, дайсание номгодохо, даллага абаха, гэр хашаа заһабарилха, наһа утадхалгын ном уншуулха мэтгын үйлэнүүдтэ хайн. Харин үхибүү үргэжэ абаха, ном оршуулха, мал үүсэхэ, гэрһээ хэрэглэл гаргаха, хүншүү хөрбоһо гаргаха, шуһа ханаха, төөнэхэ, хүн дүрсөө адаха, хутага хурсадаха, хутага, зэр зэбсэг бүтэхэ мэтгын үйлэнүүдые тэбшэгты. Бэри тухай, наһа барагша тухай асуудалаар дасанда хандаха шухала.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, зөөри арьбажаха, мал үгрэхэ.

Гарагай 1-дэ шэнын 15 (апрелин 8). Дүйсэн үдэр. Сагаанган үдэр, 6 сагаан мэнгын, шоройдо һуудалтай үдэр. Туулай нарада үдэр үдэр тохёолдоходоо, модон хохи, тон муу гэгдэдэг. Тинмһээ нимэ үдэр алибаа һайн үйлэ үйлэ-дэхые тэбшэхээр. Илангаяа бэри буулгажа, наһа утад-хажа, тарья тариха, адууһа мал абажа, нэрэ соло оло-жо, гэр барижа огто болохогүй.

Энэ үдэр хүнэй үһэшые абаггүй һаа, дээрэ.

ШЭНЭ НОМТОЙ ТАНИЛСАЛГЫН ҺАЙНДЭР

Дунда хургуу-ларалин 16-да Хамгушкеевагай гэжэ номтой а болобо. Директор Д.А.Алиминой дирек-тор Михайлович олон багшанар-шад «Уянга» гэжэ ном соо ороһон шүлэгүүдынь уран гоёор уншаа.

дамжуулан үнгэргэгшэд, Мэри Матвеевна Хамгуш-кеевагай баян зохёохы намтартай, «Уянга» гэжэ номтой харагшадые танилсуулабди. Нүүдээрнь арбадахн классай һураг-шад «Уянга» гэжэ ном соо ороһон шүлэгүүдынь уран гоёор уншаа.

дулаанаар, дуратайгаар, харагшадай сэдхэл хүдэлгэн байжа хөөрөө. Хожомын номой цикл бүхэнһөө һурагшад шүлэгүүдые уран гоёор уншаа. Мэри Матвеевна Хам-гушкеева - манай баруун буряадай мэдээжэ номт, Буряадай гүрэнэй универ-ситедэй бэрхэ багша, оршуулагша, шэнжэлэг-шэ, эрдэмтэн юм. Олон помуудай автор: «Үлгы тоонто Убэсэмни». - Шүлэгүүд. Улаан-Үдэ, 1997, -

116с.; «Бурятская поэзия». Монография. Улан-Үдэ, 1998, - 158 с.; «Дондок Улытыев». Мет. пособие. Улан-Үдэ, 1996, -33 с.; «Уе сагай гуурһаар». Мет. пособие. Улан-Үдэ, 1999, -164 с. «Уянга». Шүлэгүүд. Улаан-Үдэ, 1999, -68 с.

Бидэ, шотагаархидынь, Мэри Матвеевнада шэд-дигтэ хурса гуурһаараа олон уншагшадаяа ходо һонирхуулга, дууһагагүй олон шүлэгүүдээ бэшэжэ байхынь үнэн зүрхэнһөө үрэнэбди! С.ЛАРХАЕВА, БГУ-гай 4 курсын оюутан.

РЕДАКЦИНАА: «Буряад үгэн» - «Дүхэриг» сонинной мартын 22-ой дугарта Дамбинима Цырендашиевой энэ амаршалга алдуутайгаар гараһан байна. Ушар нимэһээ авторһаа хүлэсэл гуйжа, энэ амаршалга дахинаа толилбодди. Алдуу гаргаһан хүдэлмэрилэгшэдтэ эзмэ тохогодо.

Бүгдэ бүриадудай үндһэн соёлой ю.д.д.и байгуулагданаар 10 жэлэй ойдо

ҮТ БАЯЛИТАА БАДАРЦУЛЖА...

1991 оной февралын 22-24-нэй үдэрнүүдтэ Бүгдэ бүриадудай түрүүшын съезд болоо һэн. Энэ съезд дээрэ түрэл арадайнгаа хэлэ, ёһо заншал, соёл хэргээхэ тухай шидхэбэри алтажа, Бүгдэ бүриадудай үндһэн соёлой эвэлэ (ВАРК) байгуулагдана юм. Тэрэ гэдһэн сарһаа хойшо юушье мэдэггүй байтар тэрээр арван жил үнгэршэеэ. Энэ түүхэтэ хуралдаанай ажалда хаваадамсаһан байнабди.

1999 онһоо Бүгдэ бүриадудай үндһэн соёлой эвэлэй дэргэдэ Даши-Нима Дугаровай дарааһаар буряад хубсана оёжо эхилээ һэмди. Хэр угһаа абажа ябаһан буряад хуосаһанаймнай хуби бүхэн онсо өөрын гүньэлэй угхатай ха юм. Иигэжэ 6-7 жэл соо энэ талаар, мүн элһисгүүдэйнгэ ёһо заншал хэргээхээр яһалашье ехэ ажал юууһаа гэжэ ВАРК тухай хэлэжэ байнаб. Эдэбхитэнише элүүлэн, аймаг бүхэлэй эблэ байгуулжа, хамтын ехэ хүсэн болгожо шадаа. Сагаалганай һайндэр хаа хаангүй үргэһөөр тэмдэглэгдэжэ болонхой.

Сурхарбаанууд хэды гоёор, эмхи гуримтайгаар үнгэрдэг бэ! Гэсэрэн 1000 жэлэй ойдо зориулагдана хэмжээ ябуулаа хүртэн һайханаар тэмдэглэгдһэн байна.

Тоошоор хэлэбэл, ВАРК-ын президент Д.Н.Дугаровай хүтэлбэри дор арбаад жэлэй туршада нилээд ехэ ажал ябуулагдана. Эблэлэй вице-президент Б.Баяртусев арад түмэнэй түлөө ходо оролдожо ябадаг хүн мүн. Буряадаймнай эблэгтэй бэрхэ дуушан Ешин-Хорло Гомбоин хольнише, дутынхише нотагуудаар ябажа, соёл хэргээхэ талаар эсшэ сүсаһагүй ажал үнгэргэдэг. Эдэбхитэнише тоолохо болоо һаа, амаргүй олон байха. Тэднэй дунда Г.Шаракшанэ, Б.Шагдурова, С.Булсунаева, Д.Цырендэшиева, Д.Ломбондоржиев гэгшэдые тэмдэглэлтэй. Үндһэн соёлоо хүргөөхэ хэргэтэ хүсэ шадалаа зориулаха гэшэ ехэл буйнтай хэрэг даа.

Батажаргалай СЭРСЭГМАА.

НҮХЭРЭЙМНА ДУРАСХААЛА

Манай нүхэр, Россин Журналистнуудай холбооний гэгшүүн, Буряад Республикын соёлой габыата хүдэлмэриэлэгшэ, Я.Гашигай шангай лауреат, «Буряад үнэн» сонинной редакциин таһагые даагша байһан Вера Эрдэнеевна Токтохоева үни удаан хүндөөр үбшэлһэнэй һүүлээр нүгшэбэ.

В.Э.Токтохоева 1940 ондо Хэй аймагай Эдэрмэг һууринда түрэл М.Ербановай нэрэмжэтэ хүдөө техникум, Д.Банзаровай нэр Буряадай гүрэнэй багшанарай һуругуули дүүргээ һэн.

Дээдэ-Хэйжэнгын һуругуули Яхадай АССР-эй Чурапча то багшалаа. МНР-тэ сэрэгэй оршуулагшаар хүдэлһэн байна.

Аймагай «Үдэн һониндо» В.Э. хоевагай журналисттын намтар юм. 1970 ондо республикын «Үнэн» сониндо ажаада ороо гэлээр бүхы зоёоһы бэлгээ эрмэлзэлэ буряад хэблээдэ зор Бэшгүүдэй болон хүдөө бэш таһагые даагшаар хүдэлхэдөө, бэш авторуудгай, уншагшадай холбоо тогтоһон, эмхидхэлэ хитэй ехэ ажал ябуулан байһа.

Коллективэйнгэ нинтын а даада шударгы хабаадахаһа Вера Эрдэнеевна районно республикын Верховно Сүүдэй заседагшар олон удаа һунта Буряадай АССР-эй Арадай хит комитедэй шгатаһабэшэ инст уяла амжалтатай дүүргэһэн ю.

Бэлгитэй журналист, һайжа хэлтэй хани нүхэр, энэрхы эжы, нагаса эжы Вера Эрдэ Токтохоевагай сарһаа урид һаһанда шаналнабди, гашууданабди са гуурһата нүхэрэймнай ду манай сэдхэлэд мүнхэ.

Суг хүдэлһэн нүхэр

«Буряад үнэн» сонинной редакцие даагшаар хүдэлһэн, Буряад Республикын соёлой габыата хүдэлмэриэлэ публикын Я.Гашигай нэрэмжэтэ лауреат

Вера Эрдэнеевна Токтохоевагай һаһа бараһан ушараар «Буряад үнэн» хэблэлэй ба нитэ коллективүүд гэр бүлэднэй, дутын гүньэлэй шаналаа гашуудалаа мэдүүгэ.

Республикын үндһэнэй журналист нэгэн, Буряадай соёлой габыата мэриэлэгшэ

Вера Эрдэнеевна Токтохоевагай һаһа бараһан ушараар Буряад Республикын Президентын болон Правительствын нэгэ хэблэлэй ба нитэ дэлуудатни холбоонуудай талаар коллективүүд гэр бүлэднэй, дутын гүньэлэй шаналаа гашуудалаа мэдүүгэ.

Хайрата нүхэр **СЕРГЕЕВА Сталина Габинхановна** һаһа бараһан ушараар Буряад Республикын Президентын болон Правительствын нэгэ хэблэлэй ба нитэ дэлуудатни холбоонуудай харилсаа хитэй талаар комитет Буряад Республикын харилсаануудай комитедэй түрүүлэгшын оролгой Матвеевич Сергеевэй шаналаа гашуудалаа мэдүүгэ.

УРМА БАЯРТАЙ ТАРАБАД

Улаан-Үдэ хотодо ажабуудар Бэйшүүрэн аймагнаа гарбалтай буряадуд Сагаалганаа эбтэй эсгэйгээр тэмдэглэжэ, үрхэ сэдхэлэ баясуулан тараба. Энэ һанидэртэ аймагай гулваа Г.А.Павлов соёлой хүдэлмэриэлэгшэдтэйгөө хабаадахаһаа гадна, аймагайнгаа мүнөөнтэй ажабайдал, ажалша бүхэриг хүшүүдэй амжалта тухай хөөрөжэ үгөө.

Буряадтаа мэдээжэ болохоһоо гадна Росси соогоо суугай болоһон артистнууд Лариса Егорова, Ольга Аюроваһаа гадна Дамба Ахасаранов, Данзан Балжинимаев гэгшэд оюун бэлгээ харуулаа. Мүн эндэ Улаан-Үдэн лингвистическэ 3-дахи гимназиин директор Антонина Мушкева өөрынгөө зоёоһон уран шүлэгүүдые уншажа, бултанни баясуулаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ашабагад отогой Алтай нютагай «Урвал» ансамблин бэлэгтэйшүүл. Авторай фото. **Гомбоцырен БАДМЫН.**

Новая книга ОБ ИСТОРИИ БУРЯТИИ

В книге кандидата исторических наук, профессора истории ВСГАКИ Б.Ш. Доржиева рассматриваются вопросы социально-экономического, политического и культурного развития Бурятии в период нового времени.

Пособие состоит из четырех глав. В первой главе показаны происходящие изменения в традиционном скотоводческом хозяйстве в XVII-XVIII вв., начало земледельческого освоения края и зарождение первых промышленных предприятий.

Во второй и третьей главах рассмотрены вопросы поступательного развития скотоводческого хозяйства, роста его товарности, а также дальнейшего развития промышленности, торговли и транспорта. Особо выделены возникновение и развитие золотодобычи как ведущей отрасли промышленности в крае. Показаны роль и значение строительства Транссибирской железной дороги для Бурятии. Подробно рассказывается о новой, достаточно четкой организационной структуре управления народами Бурятии, разработанной М.М. Сперанским.

Четвертая глава посвящена проблемам развития культуры Бурятии в эпоху нового времени.

На фактическом материале показано развитие школьного дела, здравоохранения, науки, формирование молодой бурятской интеллигенции, первой профессиональной группы, которой являлось учительство.

В целом автор стремился подойти к освещению данной темы всесторонне, используя широкий круг монографий, материалов научных конференций, выводы и обобщения кандидатских диссертаций, защищенные в последнее время.

Работа написана в популярной форме, доступной для учащихся старших классов, абитуриентов, студентов высших и средних учебных заведений и тех, кто интересуется историей Бурятии.

В. НОМОГОВА.
Кандидат исторических наук.

КНИГА - ТВОЙ ДРУГ

23 марта в Доме творчества Советского района состоялось торжественное открытие Всероссийской недели книги.

Перед собравшимися учениками городских школ и кружками выступили сотрудники Республиканской детской библиотеки имени Бавасана Абидуева, организаторы праздника. Свои произведения прочли детские писатели и поэты республики, юные дарования из вокально-эстрадной студии «Нотка» исполнили популярные песни. С танцевальными номерами выступила студия хореографии «Ренессанс». Весь вечер прошел как дань уважения книге.

А в фойе была организована выставка новой детской литературы и нашего иллюстрированного журнала «Одон».

Толя СМОЛИН,
Рада Рогожникова,
школа № 33, юнкоры студии «Зодиак».

МАНАЙ ХИЗААРАЙ ШУБУУД

Шубуудые шэнжэлдэг (орнитологическа) нимэ гаршаг дор республиканска конкурс һуругуулин һаһанай үхибүүдэй дунда түрүүлшынхнэ үнгэргэдхэнэ.

Байгаалида хүүгэдые дура татуулха, хизаар оронойгоо шубуудые хамгаалха гэдэн зорилготойгоор энэ конкурсые Буряад Республикын Эрдэм ухаанай болон һуралсаһай министерство, һурагшадай байгааги хамгаалгын биологическа республиканска түб, Байгаалин музей эмхидхэнэ.

Тус конкурсо республикымнай бүхы аймагуудай һуругуулинуудай 6-11 классуудай шабинар хабаадаха аргатай. Хабаадагшад жюрин гэшүүдтэ шубуу шэнжэлгын талаар элидхэлнүүдые дуралдаха болоно. Мүн тийхэдэ найруулгануудые, расказуудые статьянуудые, фото-зурагуудые, зурагуудые жюри сэгнэхэ байна. Тийхэдэ үхибүүдэй дархалһан шубуудай онсо һонин гэрнүүдые хаража үзэхөөр хүлеэгдэнэ.

Аймагуудта тус мурысөөн апрелин 1 болотор үнгэргэгдэхэ ёһотой. Харин республиканска хэмжээнэй шата апрелин 12-13 -да болохоор хараалагдана.

Борис БАЛДАНОВ

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

<p>Ахамад редактор А.Л.АНГАРХАЕВ Редактор Г.Х.ДАШЕЕВА РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: Б.М.Ж.БАЛДАНОВ (ахамад редакторай орлошо), Б.В.ГЫНДЫНЦЫРЕНОВ (харюусалгата секретарь), Б.Ц.СЕМЁНОВ (РФ-нэй Гүрэнэй Дүүмэ), Е.К.ХАНХАЛАЕВ (Буряад Республикын Правительство), Ц.Э.ДОРЖИЕВ (Буряад Республикын Арадай Хурал); таһагуудые даагшад: Н.Д.НАМСАРАЕВ, Д.Ш.ХУБИТУЕВ, Л.Л.Н. ГЕРГЕНОВ, Т.В.САМБЯЛОВА, С.Д.БУДАЕВ, Л.Д.ТАНХАЕВ, Д.Д.АНГАЕВ; В.И.ПИНТАЕВ (хэблэлэй директор).</p>	<p>Манай адрес: 670000, Улаан-Үдэ хото, Каландаришвинин үйсэ, 23, "Буряад үнэн" газетын редакци. E-mail: unen@buriatia.ru.</p>	<p>Газетэ хэблэлэй 5 хуулаһан хэмжэлтэй. Индекс 73877. Хамтын хэбэг 19.500. Хэблэлдэ тушаагданаһан сар 17.00.</p>	<p>"Республиканска типография АО-до газетэ 7220 хэблэлэр хэблэлдэ. Директорийн телефон: 21-Б-0185-дахы номертойгоо бүрихэлдэ абганхай. Заказ № 8287.</p>
<p>Редакциин телефонууд: ахамад редакторай - 21-50-96 (факс), приеһмны - 21-54-54, ахамад редакторай орлошонорой - 21-68-08, 21-64-36, харюусалгата секретариин - 21-50-52, таһагууд: экономикын болон политикын - 21-63-86 (даагшан), 21-34-05, соёлой болон түүхын - 21-60-21, залуушуулай, оюутудай ажабайдалай болон хүдэлмэрини - 21-54-93 (даагшан), 21-69-58, мэдээсэлэй болон спортын - 21-55-97, рекламн болон коммерска ажалай - 21-62-62, захидлай - 21-67-81, хэблэлэй - 21-55-97, оператор-корректорнүүдэй - 21-66-76, фотокорреспондентнүүдэй - 21-33-61, компьютерна түбэй - 21-66-76, бүхталтерини - 21-23-67, кассын - 21-57-63, вэһтын - 21-57-63.</p> <p>Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, нютагай нэрлүүдэ бэшэгые хазагайруулан ушарта авторуудын харюусалгата Редакциин һанамжа автарайхитай адли бэлгэ байжа магад.</p>			

31 марта 2001 г. едбдота

СЛУСОВА

АНЕКДОТЫ